

ETLA

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS

THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen edeltäjä Taloudellinen Tutkimuskeskus perustettiin teollisuuden ja työnantajien keskusjärjestöjen toimesta v. 1946 suorittamaan talouspoliittista päätöksentekoa palvelevaa kansantaloudellista, liiketaloudellista ja sosiaalipoliittista tutkimustyötä. Laitoksen uudelleenorganisointi toteutettiin v. 1971. Laitoksen rahoittajina toimivat keskusjärjestöistä Suomen Työntantajain Keskusliitto, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ja Teollisuuden Keskusliitto sekä rahalaitoksista Helsingin Osakepankki, Kansallis-Osake-Pankki, Osuuspankkien Keskuspankki, Postipankki, Suomen Yhdyspankki ja Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki.

ETLA julkaisee säännöllisesti suhdanne-ennusteita ja keskipitkän aikavälin kehitysarvioita. Muut tutkimustulokset julkaistaan seuraavasti: Sarja A sisältää lähinnä metodologiset tutkimukset, sarja B selvitysluonteiset tutkimukset, sarja C levikiltään pienemmät monistetut julkaisut.

The Research Institute of the Finnish Economy was founded in 1946 at the initiative of Finland's central organizations of industry and employers to conduct economic and social research of interest to economic decision-makers. Later also major banks and the central association of insurance companies have started to support the Institute's work. The Research Institute regularly publishes short-term and medium-term forecasts. Other results of its research are published in three series: series A consists mainly of studies in methodology, series B of studies on specific topics, series C of mimeographed studies for limited circulation.

ISBN 951-9205-85-3
ISSN 0356-7443

JUHANI TURKKILA: TULOVEROTUKSEN VÄHENNYSJÄRJESTELMÄ SUOMESSA VUOSINA 1948—1982

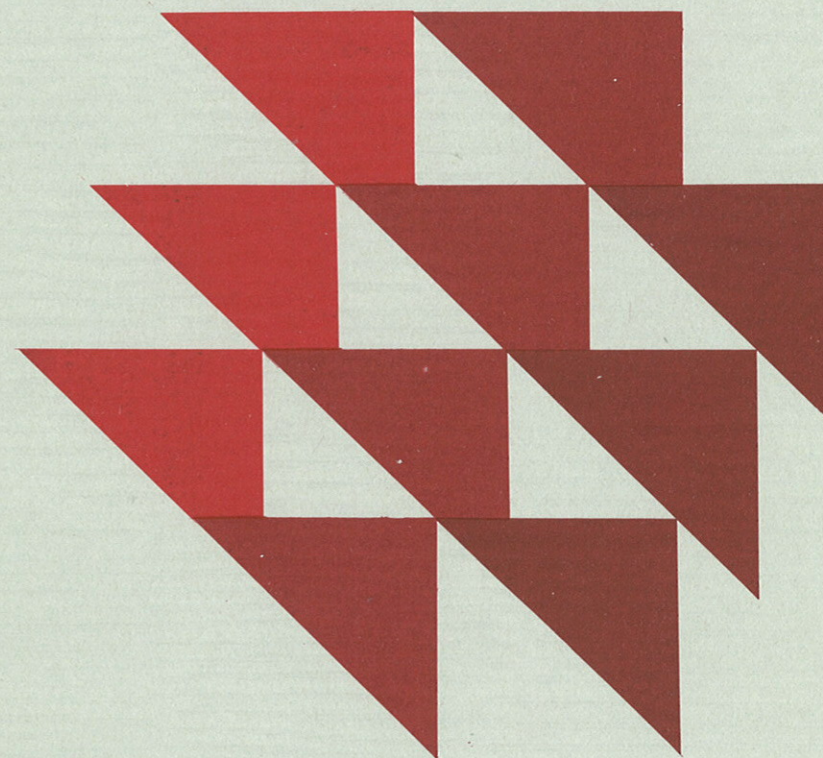

B 39

ETLA ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS

JUHANI TURKKILA

TULOVEROTUKSEN VÄHENNYSJÄRJESTELMÄ SUOMESSA VUOSINA 1948—1982

B 39

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS

THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
ETLA

Lönnrotinkatu 4 B, SF-00120 Helsinki 12 ☎ (90) 601 322

KANNATUSYHDISTYKSEN HALLITUS COUNCIL OF SUPERVISORS

Gay Ehrnrooth pj., president
Matti Hurme varapj., vice president
Pekka Herlin
Olof Hernberg
Ahti Hirvonen
Stig H. Hästö
Seppo Konttinen
Harri Malmberg
Yrjö Pessi
Filip Pettersson
Pentti Somerto
Eljas Sukselainen
Asko Tarkka
Heikki Tavela
Heikki Tuominen

VARAMIEHET DEPUTY MEMBERS

Fredrik Castrén
Simo Kärävä
Jaakko Ihamuotila
Matti L. Aho
Paavo Laitinen
Timo Relander
Helge Laakso
Matti Pekkanen
Gustav von Hertzen
Olli Ikkala
Matti Korhonen
Mikko Illoinen
Tor Stolpe
Heikki Bachmann
Reijo Pukonen

JOHTOKUNTA BOARD OF MANAGEMENT

Paavo Grönlund pj., chairman
Kalevi Kosonen varapj., vice chairman
Viljo Koponen
Matti Korhonen
Rauno Niinimäki
Heikki Pärnänen
Pentti Vartia

Laitoksen henkilökunta on esitetty takakannen sisäsivulla.
Staff of the institute is presented inside the back cover.

LAITOKSEN HENKILÖKUNTA, Staff of the institute

Pentti Vartia, toimistusjohtaja, Managing Director

TUTKIMUSOHJAAJAT, Research supervisors

Kari Alho, Jussi Lassila, Kari Sihtola, Pekka Ylä-Anttila

TULO- JA TYÖVOIMARYHMÄ, Income and manpower group

Kari Sihtola*, Juha Kinnunen, Rolf Maury, Markku Rahiala, Sami Tuurna

TOIMIALARYHMÄ, Industrial economics group

Pekka Ylä-Anttila*, Jussi Karko, Pekka Lastikka, Jorma Vanninen, Synnöve Vuori, Pasi Ahde

JULKISEN TALOUDEN RYHMÄ, Public finance group

Christian Edgren*, Esa-Jukka Käär

RAHOITUSRYHMÄ, Financial market group

Kari Alho*, Jussi Mustonen, Sinikka Salo, Juhani Turkkila

ULKOMAANTALOUDEN RYHMÄ, International economy group

Laura Vajanne*, Jukka Leskelä, Jorma Moilanen, Paavo Suni

EKONOMETRINEN RYHMÄ, Econometric group

Jukka Lassila*, Juha Ahtola, Eero Pylkkänen, Timo Teräsvirta, Seija Mäenpää

ERITYISTUTKIMUKSET, Special studies

Tauno Kallinen, apulaisjohtaja, Assistant Director

ATK-TOIMI, ADP

Heikki Vajanne*, Pirkko Tuominen, Armo Heikkilä

KIRJASTO JA JULKAISUT, Library and publications

Kirjastonhoitaja, Librarian: Raili Seppälä

TOIMISTO, Office

Toimistopäällikkö, Head of Office: Inkeri Happonen
Kassanhoitaja, Accounting: Ann-Christine Ekebohm
Piirtäjät, Charts: Arja Selvinen, Arja Virtanen
Konekirjoittajat, Typing: Tuula Ratapalo, Hilikka Toukomies
Keskuksenhoitaja ja laskuttaja, Switchboard: Hannele Immonen
Tutkimusapulainen, Statistical Assistant: Sinikka Littu
Toimistovirkailija, General Office: Maire Raatikainen

Dosentti Timo Airaksinen ja apul.prof. Yrjö Vartia toimivat ulkopuolisi-
na tutkimuskonsultteina.

Docent Timo Airaksinen and associate professor Yrjö Vartia serve as
the institute's scientific consultants.

* Vastaava tutkija, Senior Research Fellow.

Juhani Turkkila

TULOVEROTUKSEN VÄHENNYSJÄRJESTELMÄ

SUOMESSA VUOSINA 1948-1982

tarkasteltuna erityisesti tuloverotuksen

reaalisen kiristymisen kannalta

ON THE SYSTEM OF DEDUCTIONS

IN FINNISH INCOME TAXATION IN THE YEARS 1948-1982

with special reference to its bearing

on changes in the heaviness of income taxation

in real terms

Helsinki 1983

ISBN 951-9205-85-3

ISSN 0356-7443

ESIPUHE

Käsillä oleva tutkimus liittyy Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksessa suoritettavaan julkisen talouden kehitystä ja vaikutuksia kartoittavaan tutkimustyöhön. Yksi aihepiiriin liittyvä tärkeä ongelma-alue on julkisen talouden laajenemisen ja inflaation välisten vuorovaikutussuhteiden selvittäminen. Tämä tuloverotuksen vähennysjärjestelmää koskeva tutkimus pyrkii osaltaan valaisemaan, mikä vaikutus vähennysjärjestelmällä on ollut luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen reaaliseseen kiristymiseen. Se on jatkoa aikaisemmin julkaistulle tutkimukselle, jossa selvitettiin valtion tuloveroasteikkojen muuttamisen tai paikallaan pitämisen vaikutusta verotuksen kiristymiseen. Tutkimus pyrkii omalta osaltaan tarjoamaan myös lähtökohtia vähennysjärjestelmää koskevalle pohdinnalle ja kehittämistyölle.

Tutkimuksen on tehnyt valtiotieteen kandidaatti Juhani Turkkila. Laskentatyössä ovat avustaneet Sinikka Littu ja Arja Väisänen. Kuviot on piirtänyt Arja Selvinen. Puhtaaksikirjoituksen on suorittanut Tuula Ratapalo. Tiivistelmän on englanniksi kääntänyt Jaakko Railo.

Helsingissä syyskuussa 1983

Pentti Vartia

Lukijalle

Tämä tutkimus on jatkoa edelliselle tutkimukselleni, joka käsitteli valtion tuloveroasteikkojen reaalista kiristymistä Suomessa vuosina 1949-79.

Vähennysjärjestelmän tarkoituksenmukaisuutta voidaan tarkastella monelta kannalta. Tässä tutkimuksessa valittu näkökulma on paljolti veronmaksajan, jonka taloudelliseen käyttäytymiseen vaikuttaa myös se, minkälainen tuloverotuksen vähennysjärjestelmä on ja miten sitä kehitetään.

Tutkimuksen pääpaino on toisaalta vähennysjärjestelmän tuloverotusta kiristävän vaikutuksen teoreettisessa tarkastelussa, toisaalta vähennysjärjestelmän kiristymisen osoittamiseksi laadittujen laskentamenettelyjen kuvaamisessa. Tutkimuksessa on luettelo eräistä tärkeimmistä luonnollisten henkilöiden tuloverotuksessa tehtävistä vähennyksistä.

Tutkimuksen valmistumiseen ovat myötävaikuttaneet monet henkilöt. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksesta kiitän Kari Alhoa, Jukka Lassilaa ja Yrjö Vartiata saamistani kommenteista. Uudenmaan lääninhallituksen ennakonperintätoimistosta olen saanut käyttööni ennakonpidätystaulukot vuosilta 1948-74. Timo Synterälle osoitan erityiset kiitokseni. Lea Honkanen luovutti käyttööni ennakonpidätystaulukkojen laadintaan liittyvää materiaalia, joka on ollut merkittävää tutkimukseni suorittamiselle. Valtiovarainministeriön vero-osaston toimistopäällikkö Lasse Aarnion ja finanssi-sihteerin Risto Suomisen kanssa olen keskustellut vähennysjärjestelmän kehityksestä ja kehittämisestä herätteitä antavalla tavalla.

Juhani Turkkila

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1. JOHDANTO	7
1.1. Tutkimuksen tausta	7
1.2. Tutkimuksen tavoite ja kulku	8
2. VÄHENNYSJÄRJESTELMÄN YLEISPIIRTEET	10
3. VÄHENNYSTEN MERKITYS TULOVEROTUKSESSA	14
4. VÄHENNYSJÄRJESTELMÄN VAIKUTUSTEN ARVIOIMINEN	18
4.1. Alustavaa tarkastelua	18
4.2. Vähennysjärjestelmän reaalin kiristyminen	19
4.3. Laskelmien suorittamisen perusteista	25
5. VÄHENNYSJÄRJESTELMÄN KEHITYSPIIRTEITÄ	29
5.1. Vuodet 1948-74	29
5.1.1. Laskelmien suorittaminen	29
5.1.2. Vähennysjärjestelmän reaalin kiristyminen vuosina 1948-74	39
5.2. Vuodet 1974-76	43
5.2.1. Yleinen kehitys	43
5.2.2. Laskelmien suorittaminen ja vähennysjärjestelmän reaalin kiristyminen vuosina 1974-76	46
5.3. Vuodet 1977-82	51
5.3.1. Yleinen kehitys	51
5.3.2. Laskelmien suorittaminen ja vähennysjärjestelmän reaalin kiristyminen vuosina 1977-82	54
5.4. Yhteenvedo vähennysjärjestelmän kehityksestä vuosina 1948-82	58
6. ERÄITÄ NÄKÖKOHTIA VÄHENNYSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISESTÄ JA KEHITYKSESTÄ	62

7. LOPPUPÄATELMIA	67
SUMMARY	69
LÄHDELUETTELO	75

LIITTEET

Liite 1. Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen vähennyksiä koskevat enimmäismarkkamäärät yms. säännökset vuosina 1948-83	76
Liite 2. Tuloverotuksen eräiden tulosta ja valtion tuloverosta tehtävien vähennysten enimmäismarkkamäärät vuosina 1975-83	88
Liite 3. Luonnollisten henkilöiden tulot ja vähennykset tulosta eräiltä vuosilta toimeenpannuissa verotuksissa tulo- ja varallisuustilastojen mukaan	89
Liite 4. Vuoden 1959 pidätystaulukkojen laskeminen.....	91
Liite 4a. Vähennysasteet, verot (markkaa) ja veroasteet valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa veroluokassa III ₂ , sarja D14 vuonna 1964	94
Liite 5. Veroluokittaiset veroasteet kokonaistulosta pidätystaulukkojen mukaan vuosina 1948-74, % (tulojakautuma vuoden 1964 tulojakautuman mukainen)	96
Liite 6. Eräitä tuloverotukseen liittyviä tunnuslukuja v. 1948-83	97
Liite 7. Veroasteet kokonaistulosta hypoteettisen laskelman ja aktuaalisen laskelman (ennakonpidätystaulukkojen) mukaan vuosina 1948-74, %	98
Liite 8. Veroasteet kokonaistulosta aktuaalisen (A) ja hypoteettisen (H) vähennysjärjestelmän perusteella laskettuina vuosina 1976-82	101
Liite 9. Elinkustannusindeksin "1935=100" kehitys vuosina 1948-83	102
Liite 10. Vähennysindeksin "1964=100" kehitys vuosina 1948-82	103
Liitekuvio. Keskituloisen henkilön veroasteet aktuaalisen ja hypoteettisen (vuoden 1964) vähennysjärjestelmän mukaan laskettuina vuosina 1948-82	104

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Tämä tutkimus liittyy Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksessa suoritettavaan julkisen talouden, erityisesti tuloverotuksen analysointia koskevaan ja verotuksen vaikutuksia kartoittavaan tutkimustyöhön. Tuloverotuksen analysoinnin matemaattisia ongelmia pohdiskeleva artikkeli julkaistaan piakkoin uudistettuna versiona. Aikaisemmassa, vuonna 1978 keskusteluaiheita-sarjassa ilmestyneessä tutkimuksessa luotiin perusteet tuloverotuksen erittelemiseksi.¹⁾ Siinä esitettyjen käsitteiden ja määritelmien sekä aggregointia koskevien tulosten pohjalta voitiin tuloverotusta koskevaa tutkimustyötä täsmentää. Tätä työtä on tarkoitus jatkaa empiirisiin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Nyt käsillä oleva tutkimus liittyy aihepiiriin, jossa pyritään arvioimaan julkisen talouden kehityksen ja inflaation välisiä vuorovaikutussuhteita. Tähän ongelmakenttään olen viitannut edellisessä tutkimuksessani²⁾ ja tarkoitukseni on palata aiheeseen lähemmin tutkimuksessani, joka käsittelee ns. veropaineinflaatiota. Veropaineinflaation tutkiminen on suureksi osaksi empiirinen ongelma, minkä vuoksi on tärkeitä saada

1) Edgren-Turkkila-Vartia (1978).

2) Turkkila (1980).

mahdollisimman hyvä kuva tuloverotuksen reaalisesta kehityksestä - kiristymisestä tai lievenemisestä. Tuloverotuksen reaaliseseen kiristymiseen vaikuttavat myös vähennysjärjestelmässä tapahtuneet muutokset.

1.2. Tutkimuksen tavoite ja kulku

Tämän tutkimuksen keskeisenä tavoitteena on selvittää, millä tavoin luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen vähennysjärjestelmä on reaalisesti kiristänyt tai lieventänyt tuloverotusta. Tarkastelukulma tässä tutkimuksessa on paljolti samantyyppinen kuin tuloveroasteikkojen reaalisesta kiristymisestä tutkimisessa. Pyrkimyksenä on selvittää, mikä vaikutus eri vuosina sovelletuilla vähennyksillä on ollut tuloverotuksen kehityksen kannalta. Tuloverotus on reaalisesti kiristynyt ajankohdasta toiseen, kun veroaste samasta reaalitylostasta on kohonnut. Vähennysjärjestelmästä aiheutuva verotuksen reaalin kiristyminen eli veron suhteellisen osuuden kohoaminen samasta reaalitylostasta on voinut tapahtua esimerkiksi sen vuoksi, ettei vähennyksissä ole suoritettu inflaatiokorjausta.

Tutkimuksen kulku on seuraava. Luvuissa 2 ja 3 luodaan katsaus Suomessa sovellettavan tuloverotuksen vähennysjärjestelmän yleispiirteisiin ja tarkastellaan vähennysten merkitystä tuloverotuksessa tilastojen pohjalta. Neljännessä luvussa pohditaan niitä kysymyksiä, jotka tulevat esiin vähennysjärjestelmän vaikutusten arvioimisessa. Tässä luvussa esitetään myös laskentakaavat, joiden mukaan laskeimat vähennysjärjestelmän tuloverotusta kiristävästä vaikutuksesta voidaan suorittaa. Viidennessä luvussa tarkastellaan vähennysjärjestelmän reaalista kiristymistä eri tarkasteluajanjaksoittain. Tämä luku sisältää huomattavan määrän yksi-

tyiskohtaista tietoa siitä, miten laskelmat käytännössä on tehty eri tarkastelujaksoina. Yhteenvedo vähennysjärjestelmän kehityksen vaikutuksista tuloverotuksen reaalisen kiristymisen kannalta on esitetty viidennen luvun lopussa, jonka pohjalta saa riittävän kuvan vähennysjärjestelmän vaikutuksista, ellei halua tarkastella yksityiskohtaisemmin tapahtunutta kehitystä. Kuudennessa luvussa on esitetty eräitä lisänäkökohtia vähennysjärjestelmän kehityksestä. Tutkimuksessa on laaja liiteosa, johon on sisällytetty mm. enimmäismarkkamäärin rajoitetut tärkeimmät vähennykset vuosina 1948-83.

2. VÄHENNYSJÄRJESTELMAN YLEISPIIRTEET

Verolainsäädännössä veronalaiseksi tuloksi katsotaan verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Verotettavaa tuloa määrättäessä verovelvollisella on oikeus veronalaisesta tulostaan tehdä vähennyksiä. Tulosta tehtävät vähennykset on nykyisessä tulo- ja varallisuusverolaissa jaettu luonnollisiin vähennyksiin, kokonaistulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtäviinyhteisiin vähennyksiin, kokonaistulosta valtionverotuksessa tehtäviin vähennyksiin ja kokonaistulosta kunnallisverotuksessa tehtäviin vähennyksiin. Lisäksi laissa on säännökset valtion tuloverosta tehtävistä vähennyksistä¹⁾.

Luonnollisia vähennyksiä ovat yleissäännön mukaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneet menot. Laissa lueteltuja luonnollisia vähennyksiä ovat mm. matkakustannukset asunnosta työpaikkaan ja takaisin, työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut sekä ammattikirjallisuuden hankkimisesta aiheutuneet menot.

Vähennysten säätämisedellä on useita tavoitteita, joista tärkein liittyy verovelvollisen veronmaksukyvyin mittaamiseen²⁾. Verovelvollisen veron-

1) Verohallitus (1982, s. 106).

2) Tähän liittyyvästä pohdinnasta ks. esim. verolakikomitean mietintö, komiteanmietintö (1961, ss. 78-117) sekä Andersson (1982) ja Pesonen (1983).

maksukykyyn katsotaan hänen tulojensa ohella vaikuttavan hänen elinolosuhteensa kuten perhesuhteensa, asuinpaikka, sairastuvuus jne. Vaikka kahdella verovelvollisella on sama veronalainen tulo, niin veronmaksukyky voi edellä mainituissa olosuhteissa ilmenevien eroavuuksien johdosta poiketa. Lainsäätäjän näkemys vaikuttavista olosuhteista (syistä) on Suomessa eri aikoina vaihdellut.¹⁾ Tämä on ilmennyt esimerkiksi joidenkin vähennyslajien poistamisena tai uusien säätämisenä. Näkemyksen muutos on ilmennyt myös siten, ettei vähennysten reaaliarvoja ole pidetty samoina.

Eri tulolajeihin kohdistuvat eri suuruiset vähennykset ovat nykyään tärkeässä asemassa vähennysjärjestelmässä, mikä merkitsee eri tulolajien asettamista eri asemaan. Esimerkiksi työtulovähennyksen tarkoituksena on lieventää ansiotulojen verotusta suhteessa pääomatulojen verotukseen²⁾.

Vähennysjärjestelmää kehitettäessä ja järjestelmään kohdistuvissa muutosesityksissä voidaan pyrkiä toteuttamaan mitä erilaisimpia yhteiskuntapoliittisia tavoitteita. Eräänä esimerkkinä voidaan mainita äskettäin mietintönsä jättäneen vuokra-asuntotoimikunnan ehdotus. Mietinnössä esitetään luonnollisten henkilöiden tuloverotuksessa säädettäväksi vuokratulovähennys, jolla ns. piensijoittajien kiinnostusta asuntojen pitämiseen vuokra-asuntokäytössä voitaisiin lisätä³⁾.

1) Eri maittaisista vertailuista ks. em. komiteamietintö.

2) Andersson (1982, s. 302).

3) Komiteamietintö (1982, s. 46).

Verolainsäädännössä tehdyn jaon ohella voidaan esittää myös muita jaot-
teluja¹⁾. Osa vähennyksistä otetaan huomioon verotuksessa viran puoles-
ta ilman, että verovelvollinen vaatii näitä vähennyksiä tehtäväksi.
Voidaan siis puhua viran puolesta tehtävistä vähennyksistä ja muista
vähennyksistä. Viimeksi mainittuja kutsutaan usein henkilökohtaisiksi
vähennyksiksi, koska niiden määräytymisen perustana on verovelvollisen
käyttäytyminen kyseisen verovuoden aikana. Kokonaistasolla tarkasteltu-
na viran puolesta tehtävien vähennysten markkamääräinen suhteellinen
osuus on nykyään valtionverotuksessa yli puolet kaikkien vähennysten
arvosta. Kunnallisverotuksessa vastaava osuus on jonkin verran pienempi.

Kuten edellä todettiin vähennyksistä osa on sellaisia, jotka voidaan
tehdä sekä valtionverotuksessa että kunnallisverotuksessa. Näitä ovat
mm. velkojen korot, sairauskulut ja veronmaksukyvyyn alentumisvähennys.
Osa vähennyksistä on puolestaan sellaisia, jotka otetaan huomioon ai-
noastaan valtionverotuksessa tai kunnallisverotuksessa. Vain valtion-
verotuksessa huomioon otettavista vähennyksistä mainittakoon viran puo-
lesta tehtävä työtulovähennys, joka on myös kokonaistasolla tarkastel-
tuna tärkein vähennyslaji. Kunnallisverotuksessa huomioon otettavista
vähennyksistä mainittakoon pienituloisille tarkoitettu perusvähennys.
Valtion tuloverosta tehtävistä vähennyksistä mainittakoon huoltaja-
vähennys.

Vähennyksille on useissa tapauksissa asetettu markkamääräiset enimmäis-
rajat. Viime vuosina näitä rajoja on usein muutettu ns. inflaatiotar-

1) Vähennysten jaottelusta katso verolakien ohella esim. Andersson (1982,
s. 278) ja Edgren (1979).

kistusten yhteydessä, mutta on myös vähennyslajeja, joihin korjauksia ei ole tehty. Tuloverotuksen niitä vähennyksiä, joihin tällaisia markkamääräisiä enimmäisrajoja liittyy, on tarkasteltu liitteessä 1. Tarkasteluajanjakso käsittää vuodet 1948-83 ja tarkasteluun on pyritty sisällyttämään kaikki luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen kannalta tärkeimmät sekä valtionverotuksessa että kunnallisverotuksessa olleet ja olevat vähennyslajit, joita tietyt markkamääräiset enimmäisrajat koskevat tai ovat koskeneet. Liite sisältää sekä tulosta tehtävät vähennykset että valtion tuloverosta tehtävät vähennykset.

Nykyinen tulo- ja varallisuusverolaki (TVL) astui voimaan vuoden 1975 alusta. TVL:n vähennyksiä koskevia säännöksiä täydennettiin 25.7.1975 annetulla lailla. Liitteessä 2 on esitetty eräiden nykyisten vähennysten enimmäismarkkamäärät vuosina 1975-83 vähennyslajeittain (ks. myös liite 1).

3. VÄHENNYSTEN MERKITYS TUOVEROTUKSESSA

Taulukossa 1. on esitetty luonnollisten henkilöiden valtionveronalaiset kokonaistulot ja kunnallisveronalaiset kokonaistulot sekä verotuksessa myönnettyt vähennykset tuloista tulo- ja varallisuustilastojen mukaan vuosina 1969, 1974 ja 1979. Kokonaistasolla vähennyksistä on saatavissa tilastotietoja vasta vuodesta 1969 alkaen, minkä vuoksi se on ensimmäinen tarkasteluvuosi.

Taulukko 1. Luonnollisten henkilöiden tulot ja vähennykset tuloista eräiltä vuosilta toimeenpannuissa verotuksissa

Erä	1969		1974		1979	
	Milj.mk	Vähennysaste, %	Milj.mk	Vähennysaste, %	Milj.mk	Vähennysaste, %
Kokonaistulot						
- valtionverotus	21585		47957		91202	
- kunnallisverotus	21526		47716		91398	
Vähennykset						
- valtionverotus	6902	32	14694	31	26134	29
- kunnallisverotus	2788	13	5747	12	10362	11

Lähde: Tulo- ja varallisuustilastot ao. vuosilta.

Taulukosta voidaan havaita, että kokonaistasolla tarkasteltuna valtion tuloverotuksessa vähennysten osuus tuloista on ollut vajaa kolmannes ja kunnallisverotuksessa runsas kymmenesosa. Eri vähennyslajien merkitystä on selvitetty (aggregaattitasolla tarkasteltuna) liitteestä 3, jossa

on esitetty vähennyslajeittain miljoonat markat sekä osuudet kokonaistuloista ja vähennyslajien keskinäiset suhteelliset osuudet eräinä vuosina.

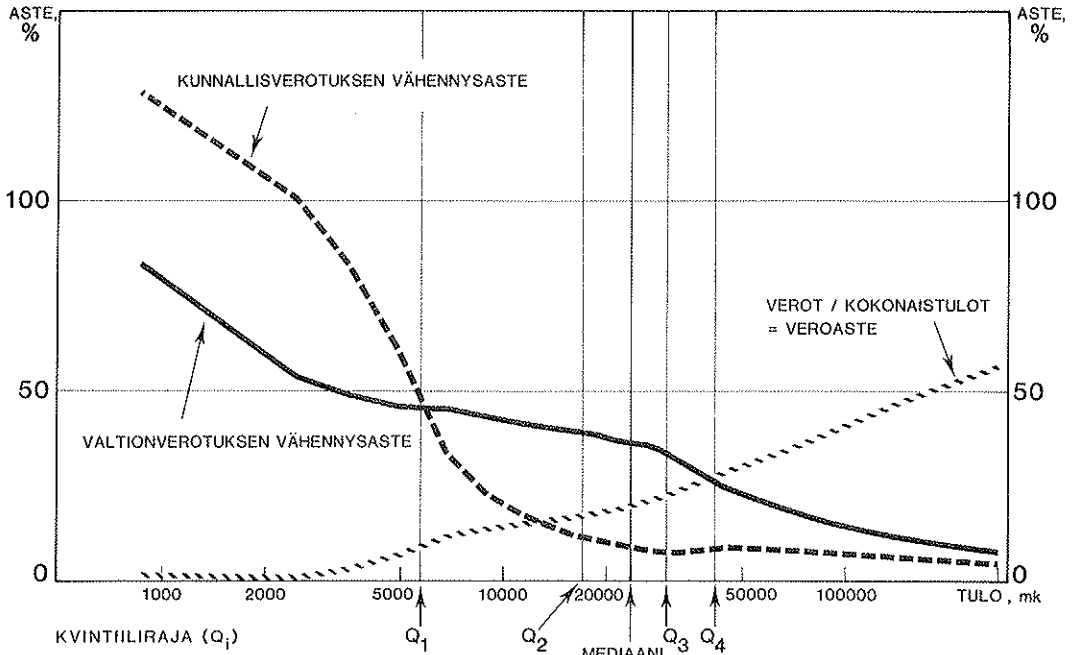
Valtionverotuksessa verosta tehtävät vähennykset ovat olleet viime vuosina keskimäärin 8 % maksuunpannusta tuloverosta, kuten liitteen 1. taulukosta sivulla 87 ilmenee.

Vähennysten suhteellinen osuus veronalaisista tuloista vaihtelee suuresti tuloluokittain. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea vähennysjärjestelmään kuuluvat erilaiset tulosidonnaisuudet sekä markkamääräiset enimmäisrajat. Luonnollista on, että henkilökohtaisten vähennysten johdosta samassa tuloluokassa henkilöiden vähennysaste vaihtelee. Seuraavassa kuviossa esitetään vuoden 1979 tulo- ja varallisuusverotilaston perusteella lasketut tuloluokittaiset vähennysasteet (= tuloluokan tulosta tehtävät vähennykset jaettuna tuloluokan kokonaistuloilla). Vähennysasteet on sijoitettu tuloluokan keskitulon kohdalle. Keskitulo on saatu jakamalla tuloluokan kokonaistulot tulonsaajien lukumäärällä¹⁾. Vertailun vuoksi kuvioon on piirretty myös tuloluokittaisen veroasteen (tuloluokan kokonaisverot/kokonaistulot) kehitystä kuvaava käyrä. Veroihin sisältyvät tässä valtionverot, kunnallisvero, kirkollisvero, kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut sekä metsänhoitomaksu. Tulojen jakautumista on kuvattu kvinttiilirajoilla²⁾.

1) Todettakoon, että vuonna 1979 keskimääräiset tulot luonnollisilla henkilöillä olivat noin 26500 mk (miehet 32670 mk, naiset 20340 mk) ja vastaavat mediaanitulot olivat: 23644 mk, 30288 mk ja 18330 mk.

2) Kvinttiiliraja on tulo- ja varallisuusrajana, jonka alapuolelle tietty viidennes tulonsaajista jää. Kvinttiilien laskemisesta ks. esim. vuoden 1979 tulo- ja varallisuustilasto sivut 17-18.

Kuvio 1. Luonnollisten henkilöiden vähennysasteet valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa, veroasteet tuloluokittain vuosina 1979 sekä eräitä tietoja kvinttiileittäin vuoden 1979 tulo- ja varallisuustilastosta

KVINTTILI	KVINTTILIRAJA, MK	OSUUS TULOISTA, %	OSUUS VEROISTA, %
1	5780	1.9	0.4
2	17005	8.2	4.6
3	30155	17.5	12.9
4	41891	23.9	21.5
5	..	48.5	60.6
M	---	100.0	100.0

Kuten kuviosta voidaan havaita, keskimääräiset vähennysasteet pääsääntöisesti alenevat, kun tulot kasvavat. Aleneminen on jyrkempää kunnallisverotuksessa kuin valtionverotuksessa. Kunnallisverotuksessa laskennallinen vähennysaste pienissä tuloluokissa on yli 100 %, mikä johtuu lähinnä em. perusvähennyksestä. Sen säätämällä on pyritty siihen, etteivät pienituloiset joudu maksamaan kunnallisveroa.

Merkille pantavaa on, että 20000 markan veronalaisista tuloista ylöspäin kunnallisverotuksen vähennysaste säilyy lähes vakiona aina 100000 markan tuloihin asti. Samoin huomion arvoista on, että veroaste (verot/tulot) kohoaa kuviossa lähes lineaarisesti 20000 markan tuloista ylöspäin. Toisin sanoen veroasteen lisäyksen ja tulojen suhteellisen lisäyksen suhde on jotakuinkin vakio¹⁾.

1) Valtion tuloveroasteikon II-progressiivisuudesta ks. Edgren-Turkkila-Vartia (1978, s. 12).

4. VÄHENNYSJÄRJESTELMÄN VAIKUTUSTEN ARVIOIMINEN

4.1. Alustavaa tarkastelua

Tuloverotuksen vähennysjärjestelmä on ollut ja on nykyisinkin hyvin monimutkainen järjestelmä analysoitavaksi. Järjestelmän välittömien ja välillisten taloudellisten vaikutusten arvioiminen on vaikeaa. Niinpä ei ole outoa sekään, että vähennysten kehityksen merkityksestä osana tuloverotusta on viime vuosina voitu olla täysin vastakkaista mieltä¹⁾.

Kuten jo edellä todettiin, vähennysten suuruus riippuu mm.

- verovelvollisen tulosta ja tulojen jakautumisesta eri tulolajeihin,
- perhesuhteista ja elatusvelvollisuudesta,
- asuinpaikasta,
- muista elinolosuhteista (ikä, invaliditeetti, opiskelu jne.).

Nämä yksittäiset riippuvuudet voidaan esittää funktioiden muodossa²⁾.

Näiden riippuvuuksien keskinäinen yhdistäminen on kuitenkin hankalaa. On myös huomattava, että vähennysjärjestelmästä johtuu, ettei veron määrä yksiselitteisesti määräydy veronalaisen tulon perusteella. Sen

1) Katso esim. Talouselämä-lehdessä käyty keskustelu: Leppänen (1981a): Verot ja vähennykset; Marttila (1981): Verovähennysten merkitys alentunut; Leppänen (1981b): Vähennyksiä ei tule vähätellä.

2) Ks. Edgren (1979).

sijaan kun verotettava tulo tiedetään, niin tämän perusteella voidaan laskea asteikon mukainen vero¹⁾.

Toisaalta on todettava, että esimerkiksi tuloista riippuvien vähennysten osuus on erittäin suuri, kuten liite 3 osoittaa. Näin ollen esimerkiksi palkansaaajien ennakonpidätystaulukkoja laadittaessa on pyritty ottamaan nämä tärkeimmät vähennykset huomioon. Ennakonpidätystaulukkojen laatimista tarkastellaan enemmän tuonnempana.

4.2. Vähennysjärjestelmän reaalin kiristyminen

Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena selvittää vähennysjärjestelmän tulo-verotusta reaalisesti kiristävä tai lieventävä vaikutus. Näin ollen pitäisi määritellä, miten vähennysjärjestelmän reaalisella kiristymisellä tai lieventymisellä tarkoitetaan. Tarkastelussa voidaan aluksi lähteä siitä, että verrataan (tietyn vuoden) vaihtoehtoisia verotuksia keskenään. Samojen henkilöiden tuloja kuvitellaan verotettavan todellisen eli aktuaalisen ja valitun vaihtoehtoisen eli hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaan ja saatuja tuloksia verrataan keskenään.

Aktuaalisen vähennysjärjestelmän muodostaa vertailuvuoden todellinen vähennysjärjestelmä siten kuin se lainsäädännössä on ilmaistu. Hypoteettisena vähennysjärjestelmänä voi olla mikä tahansa valittu järjestelmä vaikkapa edellisen vuoden vähennysjärjestelmä siten muutettuna, että

1) Tuloveron ja bruttotulon välisestä riippuvuudesta katso Edgren-Turkkila-Vartia (1978, s. 5-8). Verotettavan tulon ja veron riippuvuudesta ks. Turkkila (1980, s. 14-15).

vähennyksiä on korjattu inflaatiota vastaavasti. Kaikki vähennysten suuruuteen vaikuttavat ulkopuoliset tekijät kuten perhesuhteet, sairastuvuus jne. pidetään vertailussa tulotilanteen ohella muuttumattomina. Ainoastaan vähennysten markkamäärät tai niiden määräytymisen perustana olevat prosenttimäärät jne. saavat poiketa toisistaan. Laskelman tarkoituksena on kertoa, missä määrin pelkkä vähennysjärjestelmän reaalin muuttaminen aikaansaa muuttumista verotuksessa (verojen muuttumisessa); tämän vuoksi muut verotukseen vaikuttavat tekijät on vakioitu.

Jos aktuaalisen vähennysjärjestelmän mukaan kannetaan tietyn vuoden veronalaisista tuloista enemmän veroja kuin hypoteettisen vähennysjärjestelmän vallitessa, niin aktuaalinen vähennysjärjestelmä on verotuksen kannalta kireämpää kuin hypoteettinen vähennysjärjestelmä. Se, että vaikutus määritellään verojen muutoksena (enemmyytenä tai vähemmyytenä), johtuu vähennysjärjestelmän luonteesta toisin sanoen siitä, että osa vähennyksistä tehdään tuloista ja osa veroista. Vähennysjärjestelmää on siis tarkasteltava osana koko tuloverotusta eli suhteessa verofunktioon, joka määrää veron verotettavasta tulosta. Tietty vähennyksen markkamääräinen muutos tai vähennysasteen muutos vaikuttaa veroihin eri tavalla eri tulojen kohdalla.

Vähennysjärjestelmää kokonaisuutena tarkasteltaessa keskeinen kysymys onkin: Paljonko kokonaisverot muuttuvat tietyn vähennysjärjestelmässä tapahtuvan muutoksen vuoksi? Tällöin verofunktio, tulojakautuma ja väestön muut sosioekonomiset tekijät pidetään annettuina (vakioituina). Tarkoituksena on selvittää, millä tavoin vähennysjärjestelmässä toteutetut muutokset vaikuttavat. Tietty muutos vähennysjärjestelmässä on kokonaisverotuksen kannalta indifferentti, jos muutoksen jälkeiset kokonais-

verot ovat yhtä suuret kuin ennen muutosta¹⁾. Vähennysjärjestelmät ovat tällöin keskimäärin yhtäpitäviä ja niiden vallitessa kokonaisverokertymä on yhtä suuri.

Tarkastellaan nyt lähemmin, milloin esimerkiksi eri verotusmuodoissa vähennysjärjestelmät ovat indifferentejä. Jos tuloverotus on suhteellista, niin pelkästään keskimääräisen vähennysasteen pitäminen samana eri vaihtoehtoissa takaa samat verotulot. Tällöin ei kiinnitetä huomiota siihen esim. Suomessa käytännössä ilmenevään seikkaan, että kuntien veroäyriä hinnat vaihtelevat, mikä hieman muuttaa tilannetta. Sama keskimääräinen vähennysaste tuottaa eri vähennysjärjestelmissä yhtä suuret kokonaisvähennykset. Näin ollen myös verotettavat kokonaistulot säilyvät muuttumattomina. Kun suhteellisessa tuloverotuksessa kaikki maksavat veroa saman suhteellisen osan tuloistaan, niin kokonaisverot ovat myös yhtä suuret, kunhan keskimääräinen vähennysaste säilyy samana.

Progressiivisessa tuloverotuksessa tilanne on toinen. Vaikka keskimääräinen vähennysaste kahdessa vaihtoehtoisessa vähennysjärjestelmässä olisikin sama, niin vähennysten kohtaannon painottamisesta eri tuloluokkiin riippuu, kasvavatko vai vähenevätkö kokonaisverot vertailtaessa hypoteettista tilannetta aktuaaliseen. Esimerkiksi sellainen vähennysjärjestelmässä tapahtuva muutos, jossa pienituloinen saa yhtä suuren markkamääräisen lisävähennyksen kuin suurituloinen menettää, kasvattaa

1) Selvää on, että yksityisen henkilön kannalta ei ole yhdentekevää, miten eri vähennysjärjestelmät toteutetaan. Paitsi tulojakautumavaihteluksia niin kokonaisuuden kannalta indifferenteillä vähennysjärjestelmillä voi olla myös henkilön käyttäytymisen kannalta vaikutuksia eri vähennyslajien priorisoinnin kautta.

kokonaisveroja. Tämä sen vuoksi, että suurituloisella on korkeampi marginaaliveroaste. Verotettavat tulot muuttuvat molemmilla absoluuttisesti yhtä paljon, mutta suurituloisten maksama verojen absoluuttinen lisäys on suurempi kuin pienituloisen verojen vähennys.

Toinen seikka liittyy käsitteeseen efektiivinen vähennysaste, joka tarkoittaa sellaista vähennysastetta, jolla on veron maksamisen kannalta merkitystä. Tämä oletamus vähennysasteesta on sisältynyt jo edellä suoritettuun tarkasteluun. Onhan selvää, että jos laskennallinen vähennysaste on yli 100 %, niin laskennallisen vähennysasteen kohoaminen ei vähennä veroa. Myöskään silloin, kun henkilö ei valtionverotuksessa verotettavien tulojen vähäisyyden vuoksi maksa veroa, vähennysasteen kohoamisella ei ole todellista vaikutusta veron maksamiseen.

Edellä todetut seikat osoittavat, ettei keskimääräisen (laskennallisen tai edes efektiivisen) vähennysasteen muutos välttämättä riittävän hyvin kuvaa vähennysjärjestelmässä tapahtuvien muutosten vaikutuksia tuloerotuksen reaalisen kiristymisen kannalta. Tämän vuoksi on sovellettava määritelmää, jonka mukaan kaksi vaihtoehtoista vähennysjärjestelmää on kokonaisverotuksen kannalta indifferenttejä silloin, kun verojen ja veronalaisten tulojen suhteena laskettu veroaste on sama.

Kahden vaihtoehtoisen vähennysjärjestelmän keskinäisessä vertailussa vakioidaan bruttotulot vertailutilanteissa yhtä suuriksi. Hypoteettinen veroaste muodostaa vertailussa pohjan, jonka perusteella verotus todetaan lievennäiseksi tai kireämmäksi. Jos veroaste bruttotuloista on hypoteettisessa verotuksessa korkeampi kuin aktuaalisessa verotuksessa, niin hypoteettinen vähennysjärjestelmä on kireämpää kuin aktuaalinen. Muutoksen

kannalta tarkasteltuna aktuaalisessa vähennysjärjestelmässä on tällöin siirrytty kevyempään tuloverotussysteemiin kuin vertailun pohjana olevassa hypoteettisessa vähennysjärjestelmässä.

Seuraavaksi tarkastelussa irrottaudutaan tietystä vuodesta ajallisiin tarkasteluihin ilmaisemalla kaikki markkasuureet reaalisina. Tällöin verrataan kahden eri vuoden vähennysjärjestelmää keskenään. Valitaan jokin tietty perusvuosi, jonka mukainen vähennysjärjestelmä muodostaa hypoteettisen verotuksen ja tätä vähennysjärjestelmää verrataan kunakin vuonna toimeenpantuun aktuaaliseen vähennysjärjestelmään¹⁾. Kuten jo edellä hahmoteltiin, niin vähennysjärjestelmä on perusvuodesta tarkasteluvuoteen kiristynyt reaalisesti, jos aktuaalisen vähennysjärjestelmän mukaan kannetaan enemmän veroja kuin hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaan.

Tyypillisesti näin voi käydä, kun inflaatio-olosuhteissa ei ole toteutettu inflaatiokorjausta vähennyksiin, minkä vuoksi vähennysten reaaliarvo pienenee. Jos taas tarkasteluvuoden vähennysjärjestelmän vallitessa kannetaan vähemmän reaali veroja, niin vähennysjärjestelmä on reaalisesti lieventänyt tuloverotusta perusvuoteen verrattuna. Esimerkkinä tästä on uusi vähennyslaji, jonka joku henkilö tai jotkut henkilöt voivat käyttää hyväkseen, eikä muita reaalisia muutoksia ole tapahtunut.

Selvitetään seuraavaksi tarkemmin, mitä ehtoja vähennysjärjestelmälle voidaan asettaa, että se ei ajassa tarkasteltuna reaalisesti kiristäisi

1) Hypoteettisessa vähennysjärjestelmässä vähennysten markkamääräiset enimmäisrajat muutetaan inflaatiota vastaavasti ts. niihin tehdään ns. inflaatiokorjaus. Vrt. Turkkila (1980, s. 19-21).

tai lieventäisi tuloverotusta. Tarkastelu voidaan jakaa yhden henkilön tapaukseen ja usean verovelvollisen tapaukseen eli makrotason tarkasteluun.

Yhden henkilön tapauksessa riittävä ehto sille, ettei tuloverotus vähennysjärjestelmän johdosta reaalisesti kiristy tai lievene on, että kaikkiin tuloista tai veroista tehtäviin vähennyksiin tehdään inflaatiokorjaus, jolloin vähennykset säilyttävät reaaliarvonsa vuodesta toiseen. Tällöin verovelvollisen vähennysaste veronalaisista tuloista ja verotettavat tulot säilyvät vertailutilanteissa yhtä suurina. Välttämätöntä sen sijaan ei ole, että inflaatiokorjaus tehdään samansuuruisena kaikkiin vähennyksiin; välttämätöntä on vain, että verovelvollisen yhteenlasketut vähennykset ovat vertailutilanteissa reaalisesti yhtä suuret^{1,2)}. Tällöinkin vähennysaste ja verotettavat tulot ovat yhtä suuret kahtena eri vuotena. Verovelvollisen kannalta vähennysjärjestelmä kiristää hänen tuloverotustaan, kun vähennysten ja veronalaisen tulon suhteena määritellyt vähennysaste alenee tai kun verosta tehtävät vähennykset reaalisesti pienenevät. Kun vähennysaste reaalityuloista alenee, verotettavat reaalitytulot kasvavat ja niiden perusteella määrättävät reaaliset verot lisääntyvät. Tämä johtaa edelleen siihen, että verovelvollisen käytettävissä olevat reaalitytulot alenevat ja reaalineroaste bruttotulosta kohoaa.

-
- 1) Voidaan ajatella myös tilannetta, jossa tuloista tehtävien vähennysten inflaatiota pienempää korjausta kompensoidaan veroista tehtävien vähennysten ylikompensaatiolla tai päinvastoin. Tämä on kuitenkin käytännön päätöksenteon kannalta hankala tilanne kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen eräiden yhteenkytkentöjen vuoksi.
 - 2) Missä määrin eri vähennyslajien keskinäisellä priorisoinnilla on päätöksentekijän kannalta halutunlaisia vaikutuksia, on tärkeä kysymys. Olisi mielenkiintoista tietää esimerkiksi se seikka, kuinka paljon sairauskulujen vähimmäisrajojen muuttamisella voidaan vaikuttaa kansan "sairastavuuteen". Vertailuna mainittakoon päätöksentekijöille ja asiantuntijoille yllätyksellisenä tullut syntyvyyden kohoaminen Suomessa vuonna 1982. Osaselityksenä kehitykseen pidettiin äitiyspäivärahojen tuntuvaa kohoamista vuoden 1982 alusta.

Kun tarkastellaan useamman henkilön tapausta, riittävänä ehtona tuloverotuksen vähennysjärjestelmän yhtäpitävyydelle on edelleen kaikkiin vähennyslajeihin tehdyt oikeat inflaatiokorjaukset. Uutena näkökohtana sen sijaan yhden henkilön tapaukseen verrattuna on, ettei vähennysasteen eri vuosina samalla henkilöllä tarvitse välttämättä säilyä samana. Painottamalla sopivasti eri vähennyksissä toimeenpantavia muutoksia voidaan saada aikaan tilanne, jossa verotettavat tulot kullakin henkilöllä kylläkin muuttuvat, mutta niistä kannettavat kokonaisverot säilyvät reaalisesti yhtä suurina kahdessa vertailutilanteessa. On siis huomattava, että vaikka vähennysjärjestelmän vaikutus aggregaattitasolla säilyy neutraalina, sen ei tarvitse merkitä muuttumattomuutta yhden henkilön kohdalla.

Käytännön päätöksentekotilanteessa on kuitenkin vaikeata tehdä päätöksiä, jotka johtaisivat vähennysjärjestelmän säilymiseen indifferenttinä muuta kautta kuin suorittamalla tarpeelliset inflaatiokorjaukset sekä tuloista tehtäviin vähennyksiin että tuloverosta tehtäviin vähennyksiin. Näin ollen jäljempänä suoritettavassa tarkastelussa on lähdetty liikkeelle tältä pohjalta.

4.3. Laskelmien suorittamisen perusteista

Käytännön laskelmia suoritettaessa on hypoteettisessa verotuksessa (a) henkilöiden vähennysaste veronalaisista tuloista pidetty vuosittain samana, valitun perusvuoden tasolla, (b) veroista tehtäviä vähennyksiä on muutettu vuosittain inflaatiota vastaavasti perusvuoden tasosta. Laskelmien suorittamisessa on omaksuttu sama menettely kuin valtion tulovero-

asteikkojen reaalista kiristymistä koskevassa tutkimuksessa, jossa tulo-veroasteikon reaalisen kiristymisen kertoi tarkasteluvuoden aktuaalisen asteikon ja perusvuoden hypoteettisen (verotuksen reaalisesti ennallaan säilyttävän) asteikon mukaan laskettujen verojen suhde¹⁾. Vähennysjärjestelmään sovellettuna tämä merkitsee, että tarkasteluvuoden aktuaalisen vähennysjärjestelmän mukaisia veroja verrataan tietyn perusvuoden hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaan laskettuihin veroihin.

Tarkastellaan valtion tuloverotusta²⁾. Tuloista tehtävien vähennysten A ja veroista tehtävien vähennysten B suuruus riippuu sosioekonomisista tekijöistä x eli $A = A(x)$ ja $B = B(x)$. Valtion tuloveroasteikko voidaan kirjoittaa yleisesti muotoon $T = T(Y - A)$, jossa Y on bruttotulo. Kokonaisveroasteikko, joka määrää maksuunpantavan tuloveron, määräytyy seuraavasti:

$$\begin{aligned} (1) \quad T(Y, x) &= T(Y - A(x)) - B(x) \\ &= T(Y - Y\gamma(x)) - B(x) \\ &= Y(1 - \gamma(x))\theta [Y(1 - \gamma(x))] - B(x) \end{aligned}$$

eli "henkilö-
tasolla"
$$= Y_i(1 - \gamma_i)\theta_i - B_i,$$

jossa γ on vähennysaste ($= A/Y$) ja θ on valtion tuloveroasteikon määräämä veroaste. Kokonaisverot \tilde{T} ovat henkilöiden a_i ($i = 1, 2, \dots, n$) maksamat verot yhteensä eli

$$(2) \quad \tilde{T} = \sum_{i=1}^n T(Y_i, x_i) = \sum_{i=1}^n [T(Y_i(1 - \gamma_i)) - B_i].$$

1) Ks. Turkkila (1980, s. 66).

2) Tarkastelu soveltuu myös kunnallisverotukseen. Lainsäädännöstä johtuu, että tällöin $B = 0$.

Merkitään eri vuosien verolainsäädäntöä omalla yläindeksillä ja tarkastellaan verolainsäädännön muutoksen vaikutusta kun lainsäädäntö muuttuu t_0 :sta t :hen. Verojen suhde vuosina t ja t_0 on siten $T^t(Y^0, x^0)/T^{t_0}(Y^0, x^0)$ jossa verolainsäädäntö eroaa, kun tulot ja sosioekonomiset tekijät on vakioitu. Kun halutaan selvittää vähennysjärjestelmien muuttamisen verotusta reaalisesti kiristävä tai keventävä vaikutus, on kaikki muut verotukseen vaikuttavat tekijät vakioitava¹⁾. Esimerkiksi "perusvuosimenettelyn" tapauksessa kokonaisverojen suhde lasketaan kaavasta:

$$(3) \quad \frac{\tilde{T}^{t,A}}{\tilde{T}^{t,H}} = \frac{\sum_{i=1}^{n_0} [T^{t_0}(Y_i^{t_0}(1 - \gamma_i^t)) - B_i^t]}{\sum_{i=1}^{n_0} [T^{t_0}(Y_i^{t_0}(1 - \gamma_i^{t_0})) - B_i^{t_0}]}$$

Tässä laskelmassa tulonsaajien lukumäärä ja tulot sekä myös tuloveroasteikko on vakioitu perusvuoden mukaisiksi, mutta vähennysjärjestelmät eroavat.

"Tarkasteluvuosimenettelyssä" vakioidaan suureet tarkasteluvuoden mukaisiksi:

$$(4) \quad \frac{\tilde{T}^{t,A}}{\tilde{T}^{t,H}} = \frac{\sum_{i=1}^n [T^t(Y_i^t(1 - \gamma_i^t)) - B_i^t]}{\sum_{i=1}^n [T^t(Y_i^t(1 - \gamma_i^{t_0})) - B_i^{t_0}]}$$

Kaavoissa (3) ja (4) osoittaja $\tilde{T}^{t,A}$ ilmaisee reaalityuloista lasketut verot aktuaalisen vähennysjärjestelmän mukaan. Nimittäjä $\tilde{T}^{t,H}$ kertoo reaalityuloista lasketut verot perusvuoden vähennysjärjestelmän mukaan. Jos esimerkiksi kaikilla verovelvollisilla vähennysasteet ovat tarkas-

1) Vrt. Wunsch ja Termote (1982, s. 54), jotka soveltavat vakiointia väestötieteellisessä analyysissä.

teluvuonna suuremmat kuin perusvuonna, niin kokonaisverot ovat tarkasteluvuonna aktuaalisen vähennysjärjestelmän mukaan pienemmät kuin hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaan.

Käytännössä laskelmat voidaan tehdä eri vertailuvuosille esimerkiksi siten, että perusvuoden tulot inflatoidaan tarkasteluvuoden hintoihin. Inflatoiduista tuloista tehdään aktuaalisen vähennysjärjestelmän mukaiset perusvuoden sosioekonomista tilannetta vastaavat vähennykset. Näin saatuihin verotettaviin tuloihin sovelletaan tarkasteluvuoden aktuaalista tuloveroasteikkoa/veroäyrin hintaa jne. ja tehdään mahdolliset vähennykset veroista. Saadut verot muutetaan deflatoimalla reaalisiksi¹⁾. Vastaavasti lasketaan hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaiset verot. Reaalisten verojen suhde kertoo, kuinka paljon enemmän tai vähemmän samoista reaalityuloista on maksettu reaalisia veroja eri vähennysjärjestelmien mukaan, kun verovelvollisten sosioekonomiset olosuhteet on vakioitu. Samalla se kertoo vähennysjärjestelmän tuloverotusta reaalisesti kiristävän tai lieventävän vaikutuksen.

Edellä on tarkasteltu yleisesti, miten vähennysjärjestelmän vaikutuksia koskevia laskelmia voidaan suorittaa. Eri syistä johtuu, että eri tarkasteluajanjaksoina on jouduttu käyttämään hieman toisistaan poikkeavia laskentamenettelyjä.

1) Vrt. Turkkila (1980, luku 3.3.). Tässä yhteydessä ei tarkastella eri veroluokittaisten ja tulotasoitteisten tietojen yhdistämistä.

5. VÄHENNYSJÄRJESTELMÄN KEHITYSPIIRTEITÄ

5.1. Vuodet 1948-74

Tämän tarkasteluperiodin alkupuolelta ei ole saatavissa vähennysten kokonaistasoa kuvaavia tietoja, joten tarkastelu keskittyy laskelmien suorittamisen kuvaamiseen ja siihen miten vähennysjärjestelmä reaalisesti kehittyi.

5.1.1. Laskelmien suorittaminen

Vuosia 1948-74 koskevat laskelmat tehtiin käyttäen hyväksi näinä vuosina sovellettuja ennakonpidätystaulukkoja¹⁾. Niiden laadinnassa on otettu huomion eräät viran puolesta tehtävät vähennykset, joiden osuus kaikista niistä vähennyksistä, joita on rajoitettu enimmäismäärin, on ollut varsin suuri. Esimerkiksi vuonna 1969 valtionverotuksessa näiden vähennysten arvo oli noin 5850 milj. mk, josta ennakonpidätyksessä huomioon otettavien kela-vähennyksen, prosenttivähennyksen ja kalliinpaikanvähennyksen kokonaisarvo oli 3615 milj. mk eli 60 %.

1) Ennakonpidätystaulukot vuosilta 1948-74.

Seuraavassa tarkastellaan lähemmin ennakonpidätystaulukkojen laatimista vuotta 1962 koskevien ohjeiden pohjalta¹⁾. Valtiovarainministeriö (nykyisin verohallitus) vahvistaa vuosittain säännöllisin väliajoin maksettavasta palkasta toimitettavaa ennakonpidätystä varten tarvittavat taulukot. Taulukot lasketaan siten, että eri ajanjaksoina maksettavista palkkaeristä pidätettävät määrät yhteensä mahdollisuuden mukaan vastaavat palkansaajan verovuoden koko palkasta suoritettavan valtionveron, kunnallis- ja kirkollisverojen sekä kansaneläkevakuutusmaksun yhteismäärää. Pidätystaulukot vahvistetaan päivän, viikon, (kymmenen päivän, puolen kuukauden tai) kahden viikon ja kuukauden kestäviä palkanmaksukausia varten.

Esimerkiksi vuonna 1962 oli käytössä kolme eri pidätystaulukkosarjaa, sarjat A, C ja D, joista A-sarjaa käytettiin maalaiskunnissa sekä C- ja D-sarjoja kaupungeissa ja kauppaloissa. Sen johdosta, että kunnallis- ja kirkollisveron ennakoperintä toimitettiin eri veroäyrihintojen mukaan, sarjat jaettiin vielä alasarjoihin (12; 12.5; 13; 13.5 jne.) riippuen kunnallis- ja kirkollisveron ennakoveroäyrihinnan sekä kansaneläkevakuutusmaksun suuruudesta.

Valtionveron osalta taulukot lasketaan kutakin verovuotta varten säädetyn tuloveroasteikon perusteella. Pidätystaulukoita laskettaessa on tulon vähennyksenä otettu huomioon ns. prosenttivähennys tulon suuruuden mukaisine vaihteluineen sekä kansaneläkevakuutusmaksun johdosta myönnettävä vähennys, joka on laskettu 1.5 prosentiksi koko tulosta. Kalliinpaikan vähennystä ei sarjoissa A ja C ole otettu huomioon. Sarjassa D se on laskettu ensimmäisen kalleusryhmän mukaan siten, että sen määrä on

1) Ks. lähemmin valtiovarainministeriö (1962, s. 49-54).

I- ja II- taulukossa sama. III- taulukossa tämä vähennys niin ikään on laskettu ensimmäisen kalleusryhmän mukaisena ja sitä on lisätty asianmukaisella määrällä kutakin lapsivähennykseen oikeuttavaa lasta kohti. Verosta tehtävä lapsivähennys on kaikissa sarjoissa otettu huomioon sen määräisenä, kuin asianomaiselta vuodelta voimassa oleva laki edellyttää.

Kunnallis- (ja kirkollis) veron sekä kansaneläkevakuutusmaksun osalta on taulukoita laskettaessa otettu huomioon lapsivähennyksenä jokaisesta lapsesta esimerkiksi vuonna 1962 sarjassa D 400 markkaa; perusvähennyksenä sarjassa D 1200 markkaa kuitenkin niin, että vähennyksen määrä pienenee 1 prosentilla kutakin 10 markkaa kohti, minkä tulo sarjassa D ylittää 1200 markkaa. Kansaneläkevakuutusmaksun johdosta myönnettävänä vähennyksenä on otettu huomioon 1.5 prosenttia edellisten vähennysten jälkeen jäävästä tulosta. Muita vähennyksiä ennakonpidätystaulukoissa ei ole otettu huomioon.

Alin pidätysmäärä on laskettu taulukoissa sille pienimmälle tulomäärälle, mistä kunnallisveroa jo määrätään. Palkan ylin määrä, jolle pidätykset on eri palkanmaksukausia varten laskettu, vaihtelee. Puolikuukausittain ja kuukausittain maksettavaa palkkaa varten lasketuissa taulukoissa on kuitenkin merkitty ne prosenttiluvut, joiden mukaan pidätys on toimitettava silloin, kun palkka nousee taulukossa olevaa ylintä määrää suuremmaksi. Jos palkka muita taulukoita käytettäessä nousee tätä suuremmaksi, käytetään pidätyksen toimittamisessa kuukaudelle laskettua taulukkoa. Jos esimerkiksi päiväpalkka on 100 markkaa, kerrotaan se luvulla 30 ja tulosta, 3000 markasta, kuukausitaulukon mukaan toimitettava ennakonpidätys jaetaan luvulla 30, jolloin osamäärä osoittaa toimitettavan ennakonpidätyksen määrän.

Ennakonpidätystaulukot laadittiin vuosina 1948-74 periaatteessa samojen perusteiden mukaan kuin edellä on esitetty¹⁾. Toisin sanoen valtionveron määräämisessä otettiin huomioon tulosta tehtävä prosenttivähennys, kalliinpaikanvähennys ja vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu sekä verosta tehtävä lapsivähennys. Kunnallisveron ym. määräämisessä otettiin huomioon lapsivähennys, perusvähennys ja kansaneläkevakuutusmaksu²⁾. Koska ennakonpidätystaulukot otettiin näinä vuosina käyttöön vuoden alusta (poikkeuksina vuodet 1964 ja 1974), niin taulukot laadittiin yleensä hallitusten ao. lakeja koskevien muutosesitysten pohjalta³⁾. Kuitenkin ennakonpidätystaulukkojen pohjalta laskettua verotusta voidaan pitää em. rajoituksin ao. vuoden aktuaalisena verotuksena.

Ennakonpidätystaulukot määräävät veron, kun palkansaajan sosioekonominen tausta (asuinpaikka, perhesuhteet ja esim. kuukausiansiot) tiedetään. Ajankohdan t ennakonpidätystaulukon mukainen palkasta Y^t pidätettävä vero $T^{t,E}$ määräytyy siis seuraavasti:

$$(5) \quad \tilde{T}^{t,E} = (Y^t - Y^t \gamma_V^t) \theta_V^t - B^t + (Y^t - Y^t \gamma_K^t) \theta_K^t,$$

jossa θ_V^t on valtion tuloveroasteikon määräämä tuloveroaste verotettavasta tulosta ja θ_K^t suhteellisen tuloverotuksen tuloveroaste verotettavasta tulosta kunnallisverotuksessa. Termit γ_V^t ja γ_K^t ovat vastaavat vähennysasteet.

-
- 1) Vuoteen 1959 asti käytännön laskelmista vastasi Suomen Pankin taloustieteellisessä tutkimuslaitoksessa maisteri Lea Honkanen, jonka ennakonpidätystaulukkojen laatimista koskeva aineisto on ollut tämän tutkimuksen tekijän käytössä. Liitteessä 4. on esitetty vuoden 1959 ennakonpidätystaulukkojen laatiminen. Näihin laskelmiin sisältyi myös kirkollisvero implisiittisesti.
 - 2) Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksuprosentin muuttuminen heijastuu myös vähennysasteen muuttumisena.
 - 3) Joskus muutokset vähennyksissä otettiin huomioon vasta lopullista maksuunpanoa määrättäessä, ks. Vartiainen (1969, s. 79).

Hypoteettinen vero samasta palkasta voidaan kirjoittaa seuraavassa muodossa:

$$(6) \quad \tilde{T}^{t,H} = (Y^t - Y_{Y_V}^{t,t_0})\theta_V^t - B^{t_0} + (Y^t - Y_{Y_K}^{t,t_0})\theta_K^t,$$

jossa indeksi t_0 viittaa valittuun perusvuoteen ja tässä tapauksessa sen mukaiseen vähennysjärjestelmään. Kokonaisverojen suhde lasketaan kaavan (4) mukaan ja se kertoo onko ennakonpidätystaulukkojen mukainen verotus vuonna t kireämpää vai lievempää kuin hypoteettinen verotus vuonna t .

Perusvuodeksi tarkastelussa valittiin vuosi 1964¹⁾. Kyseisen vuoden tulo- ja omaisuustilastosta laskettiin valtion veronalaisten tulojen tuloluokittaiset keskitulot (taulukko 8, s. 68). Tämän jälkeen laskettiin keskituloista edellä mainitut viran puolesta tehtävät vähennykset valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa vuoden 1964 lainsäädännön mukaan veroluokittain (I, II, III, III₁, III₂, III₃, III₄). Liitteessä 4a on esitetty III₂-veroluokan laskelma. Saadut vähennykset suhteutettiin veronalaiseen tuloon, jolloin saatiin vähennysasteet eri tulojen kohdilla. Nämä painotettiin yhteen tulopainoilla, jolloin saatiin keskimääräiset veroluokittaiset vähennysasteet valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa. Veroluokittaiset vähennysasteet painotettiin yhteen veroluokittaisilla tulosuuksilla. Näin saatiin keskimääräiset vähennysasteet valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa vuonna 1964.

Veronalaisen tulon ja vähennysten erotuksena saadun verotettavan tulon pohjalta laskettiin myös valtion tulovero vuoden 1964 asteikon mukaan sekä suhteellinen tulovero (= kunnallinen tulovero + vakuutetun sairaus-

1) Vrt. Turkkila (1980, s. 72).

vakuutus- ja kansaneläkevakuutusmaksu), jonka suuruus vuonna 1964 oli keskimäärin 14 % verotettavasta tulosta.

Vuonna 1964 toimeenpantiin lisävero, jonka maksamisen perusteena oli vuodelta 1964 määrätty tulovero, josta oli tehty vähennys lapsen elättämisen johdosta (lapsivähennys). Myös lisäveron suuruus arvioitiin eri veroluokissa tulokohdittain, minkä perusteella laskettiin keskimääräinen lisäveroaste kokonaistuloista. Laskentamenettelystä tarkemmin katso liite 4a.

Taulukossa 2 on valaistu vuoden 1964 lähtökohtatilannetta aggregaattiluvuin. Veronalaiset tulot on saatu suoraan tulo- ja omaisuustilastosta. Vähennysasteet ovat edellä selostetulla tavalla estimoituja keskimääräisiä vähennysasteita. Vähennykset valtion tuloverosta on arvioitu tilastosta saatavan lapsiluvun perusteella. Tämä laskelma on siis pohjana, kun hypoteettista verotusta (vähennysjärjestelmän osalta) eri vuosille tehdään.

Ennakonpidätystaulukoista vuodelta 1964 laskettiin sarjan D14 mukaiset verot em. keskituloja vastaavilta kohdilta veroluokittain. Veroluokkien keskimääräiset veroasteet saatiin painottamalla yksittäiset veroasteet yhteen tuloluokittaisilla tulo-osuuksilla, minkä jälkeen laskettiin keskimääräinen veroaste kokonaistuloista painottamalla veroluokittaiset veroasteet yhteen tulo-osuuksilla. Painot olivat samat kuin edellä selostetussa lähtökohtalaskelmassa.

Ennakonpidätystaulukoista laskettu veroaste kokonaistuloista oli 20.50 %, joka siten poikkesi jonkin verran edellä tehdyn laskelman (taulukko 2) mukaisesta veroasteesta 20.16.

Taulukko 2. Perusvuoden 1964 mukainen laskelma, aggregaattiluvut

Erä	Laskenta- Symboli kaava	Milj.mk/%	Lähde
Veronalaiset kokonaistulot	$Y = \sum_{i=1}^n Y_i$ $n = 2056208$	13511.83	Tulo- ja om.tilasto
Vähennysaste, <u>valtionverotus</u> (%)	Y_v	24.76	Estimoitu
Vähennykset	$A_v = Y_v Y$	3345.53	
Verotettavat tulot	$y_v = Y - A_v$	10166.30	
Veroaste, (%)	θ_v	8.90	Turkkila (1980, s. 74)
Verot asteikon mukaan	$T_v = \theta_v y_v$	904.80	
Vähennykset verosta	B_v	50.00	Estimoitu
Valtion tulovero	$T_{tv} = T_v - B_v$	854.80	
Vähennysaste, <u>kunnallisverotus</u> (%)	Y_k	9.61	Estimoitu
Vähennykset	$A_k = Y_k Y$	1298.49	
Verotettavat tulot	$y_k = Y - A_k$	12213.34	
Veroaste, (%)	θ_k	14.00	Turkkila (1980, s. 113)
Verot suhteellis. tuloverotuksessa	$T_k = \theta_k y_k$	1709.87	
Verot <u>yhteensä</u> (pl. lisävero)	$T = T_{tv} + T_k$	2564.67	
Veroaste kokonaistuloista (%)	$\theta = T/Y$ $= (1-Y_v)\theta_v + (1-Y_k)\theta_k$ $- B_v/Y$	18.98	
Lisäveroaste kokonaistuloista (%)	θ_ℓ	1.36	Estimoitu
Lisävero	$T_\ell = \theta_\ell Y$	183.76	
Veroaste kokonaistuloista (ml. lisävero) (%)	$\bar{\theta} = \theta + \theta_\ell$	20.16	

Syynä tähän on ilmeisesti se, että taulukot otettiin käyttöön 1.4.1964, minkä vuoksi ennakoissa tämä oli pyritty ottamaan huomioon¹⁾. Kaiken kaikkiaan näiden kahden laskelman vastaavuutta voidaan pitää hyvänä. Taulukossa 3. on esitetty eräitä keskeisiä tunnuslukuja veroluokittain.

Tämän jälkeen estimoitiin kullekin vuodelle (1948-74) vastaavat veroasteet kokonaistuloista kahta edellä selostettua laskentamenettelyä apuna käyttäen. "Aktuaalisen" verotuksen muodostivat ennakonpidätystaulukkojen pohjalta tehdyt laskelmat, joiden mukaiset veroluokittaiset veroasteet kokonaistuloista vuosilta 1948-74 on esitetty liitteessä 5.

1) Lisäveroasteikko säädettiin 7.2.1964 (39/64). Ks. myös valtiovarainministeriön tiedotus työnantajille uusista pidätystaulukoista 16.3.1964. Ks. toisaalta myös Vartiainen (1969, s. 75-77), joka toteaa, ettei progressiiviseksi muotoiltua lisäveroa otettu riittävässä määrin ennakonpidätyksissä huomioon.

Taulukko 3. Vähennysasteet ja veroasteet kokonaistulosta perusvuosilaskelman mukaan ja veroasteet kokonaistulosta pidätystaulukon (D14) mukaan veroluokittain vuonna 1964

Vero- luokka	Tulo- osuus	Perusvuosilaskelma				Pidätys- taulukon mukainen veroaste kokonais- tulosta
		Vähennysasteet kokonaistulosta		Veroasteet kokonaistulosta		
		Valtion- verotus	Kunnallis- verotus	Pl. lisävero	Ml. lisävero	
I	0.1366	24.75	6.29	19.34	20.57	20.95
II	0.1370	26.17	16.60	16.97	17.92	18.19
III ₀	0.2391	24.19	6.31	19.61	20.98	21.49
III ₁	0.1885	23.45	6.04	19.67	21.07	21.52
III ₂	0.1628	24.04	9.16	19.18	20.55	21.03
III ₃	0.0813	25.28	13.47	18.36	19.73	20.22
III ₄	0.0545	29.74	22.67	13.84	16.06	16.39
Yhteensä	1.0000	24.76	9.61	18.98	20.16	20.50

Hypoteettisessa verotuksessa keskimääräiset vähennysasteet olivat koko ajan samat eli perusvuoden 1964 tasolla. Myös verotettavat reaalitytulot säilyivät tässä laskelmassa koko ajan samoina. Näin ollen hypoteettisessa laskelmassa valtion verotettavasta tulosta voitiin laskea valtion tuloverot siten, että perusvuoden 1964 keskimääräistä asteikon mukaista tuloveroastetta, joka oli 8.9%, muutettiin veroasteikkoindeksillä "1964=100"¹⁾. Suhteellinen tulovero laskettiin kunnallisverotettavasta tulosta seuraavasti. Ensin laskettiin yhteen kunnallisveroäyrin keskihinta ja vakuute-

1) Turkkila (1980, s. 73 ja 113).

tun kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuprosentti kunakin vuonna¹⁾. Saatu luku pyöristettiin lähimpään neljäsosapenniin, koska ennakonpidätystaulukot on laadittu tällä tarkkuudella. Tällä äyritunnuksella eli prosentteina ilmaistulla veroasteella kerrottiin kunnallisverotettavat tulot. Laskemalla yhteen valtion tuloverot ja suhteelliset tuloverot saatiin kunkin vuoden kokonaisverot, jotka suhteutettiin veronalaisiin kokonaistuloihin, minkä tuloksena saatiin veroaste kokonaistuloista.

Yllä olevissa laskelmissa keskimääräisten veroasteiden suhde on myös yhteenlaskettujen verojen suhde²⁾, koska jakajina esiintyvät kokonaistulot ovat vakioituja samaan arvoon. Siten ennakonpidätyksen ja hypoteettisen laskelman keskimääräisten veroasteiden suhde on myös samalla näiden laskelmien perusteella tehtyjen kokonaisverojen suhde, joka ilmaisee vähennysjärjestelmän aiheuttaman tuloverotuksen reaalisen kiristymisen tai lievenemisen valittuun perusvuoteen verrattuna. Seuraavassa taulukossa 4 on esitetty ao. laskelmat vuosilta 1964 ja 1965.

Kuten taulukosta 4 voidaan havaita laskelman mukaan vähennysjärjestelmä reaalisesti kevensi tuloverotusta vuonna 1965. Tämä johtui kunnallisverotuksen lapsivähennykseen tehdystä muutoksesta (ks. liite 1, s. 84). Muut tarkasteltavina olevat vähennykset pidettiin nimenmukaisesti muuttumattomina, joten ne osaltaan kiristivät reaalisesti tuloverotusta.

1) Liitteessä 6 on esitetty kunnallisveroäyrin keskihinta lopullisessa verotuksessa ja ennakonpidätyksessä sekä vakuutetun kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuprosentit vuosilta 1948-83. Liitteessä 6 on esitetty myös laskelmissa käytetyt sarjatunnukset sekä eräitä muita tietoja, jotka liittyvät ennakonkantoon.

2) Ks. tarkemmin Turkkila (1980, s. 66).

Taulukko 4. Veroasteet kokonaistuloista vuosina 1964 ja 1965 aktuaalisen ja hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaan, % (vv = valtionverotus, kv = kunnallisverotus ym. suhteellinen tuloverotus)

	1964	1965	Huomautukset
A. Hypoteettinen vähennysjärjestelmä			
(1) Tulot, milj.mk	13511.83	14159.05	Inflaatio 4.8 %. Ks. liite 9.
Vähennysaste, vv., %	24.76	24.76	
Vähennykset, vv.	3345.53	3505.78	
Verotettavat tulot, vv.	10166.30	10653.27	
Veroaste, %	8.90	9.30	
Verot asteikon mukaan	904.80	990.75	Veroasteikkoindeksin muutos 4.5 % 990.75/904.80 = 1.095
Vähennys verosta	50.00	52.40	Inflaatio 4.8 %
(2) Valtion tulovero	854.80	938.35	
Vähennysaste, kv., %	9.61	9.61	
Vähennykset, kv.	1298.49	1360.68	
Verotettavat tulot, kv.	12213.34	12798.37	
Veroaste, %	14.00	14.75	Ks. liite 6.
(3) Verot suhteell. tuloverotuksessa	1709.87	1887.76	
(4) Verot yht. (2)+(3)	2564.67	2826.11	Muutos 10.19 %, reaaliinen 5.15 %
(5) Veroaste kokonaistuloista (4)/(1), %	18.98	19.96	Muutos 5.16 %
B. Aktuaalinen vähennysjärjestelmä			
(6) Ennakonpidätyksen veroaste kokonaistuloista, %	18.98	19.92	Ks. taulukko 3 ja liite 5.
Suhdeluku C (6)/(5) J · 100	100.00	99.80	
Suhdeluvun muutos, %		-0.2	

5.1.2. Vähennysjärjestelmän reaalin kiristyminen vuosina 1948-74

Samanlaiset laskelmat tehtiin vuosia 1948-74 koskevin ja ne on esitetty liitteessä 7. Koska suoritettuun tarkasteluun jouduttiin tekemään eräitä täsmennyksiä, tuloksia ei esitetä tässä vaiheessa kuvion muodossa. Kuviotarkasteluun palataan tuonnempana yhteenvedossa.

Liitteessä 7 on siis esitetty aktuaalisen ja hypoteettisen vähennysjärjestelmän pohjalta laskettujen kokonaisveroasteiden suhteen kehitys vuosina 1948-74. Perusvuotta 1964 on merkitty sadalla¹⁾. Suhdeluku kertoo, miten vähennysjärjestelmä tähän perusvuoteen verrattuna on kehittynyt. Suhdeluku ilmaisee, kuinka paljon aktuaalinen vähennysjärjestelmä on lisännyt tai vähentänyt reaalista verotusta verrattuna hypoteettiseen, vuoden 1964 vähennysjärjestelmään, joka olisi pitänyt reaalisien verorasituksen perusvuoden tasolla. Jos suhdeluku on tarkasteluvuonna perusvuoden suhdelukua korkeampi, niin vähennysjärjestelmä on ollut tarkasteluvuotena reaalisesti kireämpi kuin vuonna 1964.

Suhdeluvun vuotuinen muutos ilmaisee tarkasteltujen vähennysten reaalisesta kiristymisen tai lieventymisen vuodesta toiseen. Jos suhdeluku jonakin vuonna alenee, vähennysjärjestelmä tarkastellussa laajuudessa on tällöin reaalisesti keventänyt tuloverotusta edelliseen vuoteen verrattuna. Pisteluvun kohoaminen merkitsee, että vähennysjärjestelmä on reaalisesti kiristynyt edellisestä vuodesta.

1) Tässä vaiheessa käytetään termiä suhdeluku. Vähennysjärjestelmän kehitystä kuvaava termi "vähennysindeksi" otetaan käyttöön myöhemmin.

Liitteen 7 perusteella voidaan sanoa, että vähennysjärjestelmässä tarkastelukautena tapahtuneet muutokset ovat olleet tuloverotuksen reaalisena kiristymisen tai lievenemisen kannalta kokonaistasolla tarkasteltuna yleensä melko vähäisiä. On todettava kuitenkin, että yksittäisissä vähennyslajeissa on tapahtunut merkittäviäkin suhteellisia muutoksia, mutta niiden vaikutukset ovat kokonaistasolla jääneet pieniksi. Sen sijaan yksilötasolla vaikutukset ovat voineet olla merkittäviäkin.

Vähennysten vaikutuksesta tuloverotukseen voidaan yleisenä kehityspiirteinä todeta, että 1950-luvulla vähennysjärjestelmässä tapahtuneet muutokset reaalisesti kevensivät tuloverotusta. Voimakas reaalin keveneminen tapahtui vuonna 1954, jolloin mm. prosenttivähennyksen enimmäisraja poistettiin. Kuusikymmenluvun alkuvuosista trendi näyttää olleen jonkin verran tuloverotusta reaalisesti kiristävä. Kehitys on samansuuntainen kuin valtion tuloveroasteikkojen reaalista kiristymistä kuvaavan veroasteikkoindeksin "1964 = 100" kehitys, mutta suhdeluvun muutokset ovat olleet huomattavasti vähäisempiä¹⁾. Selityksenä suhdeluvun muutoksen pienuuteen on pidettävä mm. prosenttivähennyksen suurta merkitystä vähennysjärjestelmässä. Käytetyn laskentamenettelyn vuoksi tarkastelussa ei ole arvioitu erikseen kunnallisverotuksessa sallittujen vähennysten ja valtionverotuksen vähennysten vaikutuksia vuosina 1948-74.

Suhdeluku on alentunut pääsääntöisesti niinä vuosina, jolloin perustemuutoksia tarkastelluissa vähennyksissä tapahtui. Liitteessä 7 perustemuutokset on merkitty ao. vuosien kohdalle. Suhdeluvun kehityksestä on syytä todeta muutama lähinnä tekniluonteinen seikka.

1) Turkkila (1980, s. 73), ks. myös jäljempänä olevia kuvioita 2 ja 3, sivut 60-61.

Vuosina 1948-50 tarkastellut vähennykset säilyivät nimellisesti muuttomattomina. Vaikka ennakonpidätystaulukot laadittiin periaatteessa edellä selostetulla tavalla kaikkina vuosina, niin vuosina 1948-50 tuloveroasteikkoja muutettiin useaan otteeseen varsinaisen verovuoden aikana ja jopa verotusvuotena. Näin ollen vuosien 1948-50 luvut tarkistettiin. Inflaatio oli vuonna 1949 erittäin vähäinen kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Niinpä kyseisen vuoden osalta on lähdetty siitä, ettei vähennysjärjestelmässä tuona vuonna tapahtunut reaalisia muutoksia. Vuonna 1950 inflaatiovauhti oli noin 14 %. Vähennyksien reaalisesti kiristymiseksi arvioidaan noin 2 %.

Vuoden 1960 suhdeluvun aleneminen johtuu laskentatekniikan muutoksesta. Ennakonpidätystaulukkojen laadintapaikan vaihtuessa kirkollisveron periminen otettiin laadinnassa eri tavalla huomioon. Vuonna 1960 toteutettiin perusvähennyksen muutos, jota tosin ei ennätetty ottaa ennakonpidätyslaskelmissa huomioon¹⁾. Kun inflaatio tuona vuonna oli vähäinen, on lähdetty siitä, ettei vähennysjärjestelmässä tapahtunut reaalisia muutoksia.

Vuonna 1966 suhdeluku aleni jonkin verran. Kun sinä vuonna ei tapahtunut mitään nimellisiä muutoksia tarkastelluissa vähennyksissä, niin tämänkin vuoden luvut oli tarkistettava. Kuten liitteestä 5 voidaan nähdä, pidätystaulukkojen mukaisten veroasteiden erotus vuosien 1966 ja 1965 lukujen välillä systemaattisesti pienenee III veroluokassa sen mukaan, mitä suuremmasta lapsiluvusta on kysymys veroluokassa. Kun erot muina vuosina ovat melko systemaattiset, edellä todettu tuntuu oudolta. Ennakonpidätystaulukkojen mukaista veroastetta korotettiin tämän johdosta III veroluokassa.

1) Vartiainen (1969, s. 79).

Vuoden 1974 ennakonpidätystaulukot otettiin käyttöön kesäkuun alusta alkaen, mikä oli otettu huomioon ennakonpidätystaulukkojen laadinnassa.

Tämän vuoksi ja muutoinkin päätettiin vuoden 1974 luvut laskea myös toista menettelyä käyttäen. Tähän palataan jaksossa 4.2.2.

Edellä tarkasteltiin ainoastaan eräiden viran puolesta tehtävien vähennysten muuttamisen vaikutusta tuloverotukseen. Tarkastelun ulkopuolelle jäivät enimmäisrajoin säädellyistä vähennyksistä mm. puoliso vähennys, henkivakuutusmaksuvähennys, sairauskuluvähennys sekä invalidi- ja vanhuusvähennykset. Näiden vähennysten muuttamisen vaikutusta ei kuitenkaan ryhdytty lähemmin tutkimaan, koska edellä tarkasteltujenkaan taloudellisesta paljon tärkeämpien vähennysten vaikutus tuloverotuksen reaaliseen kiristymiseen ei ollut kokonaistasolla tarkasteltuna yleensä kovin suuri.

Muiden kuin edellä tarkasteltujen vähennysten markkamääriä ja muita perusteita muutettiin pääsääntöisesti samoina vuosina kuin tarkasteltujen vähennysten perusteita¹⁾. Vielä on mainittava, ettei kokonaistaloudellisesti merkittäviä, uusia vähennyslajeja säädetty tarkastelukautena²⁾. Voidaankin lähteä siitä, että suhdeluvun muutokset tietyn tarkennuksin tyydyttävästi kertovat koko vähennysjärjestelmässä tapahtuneiden muutosten vaikutuksen tuloverotuksen reaalisen kiristymisen kannalta.

1) Ks. liite 1. Poikkeuksena voidaan mainita sairauskuluvähennys, joka säilyi muuttumattomana vuodet 1956-74. Yleisesti voidaan todeta, että jos tarkastelun ulkopuolelle jääneet vähennykset ovat suhteellisesti muuttuneet samoin kuin tarkastellut vähennykset, ei virhettä juuri lainkaan synny käytetystä menettelystä. Vertailuna otettakoon esimerkiksi elinkustannusindeksi, jossa seurataan tiettyä kulutuskoria. Tarkastelun ulkopuolelle jää tässäkin tarkastelussa useita hyödykkeitä, mutta sen ei oleteta ratkaisevasti vaikuttavan hintojen yleisestä kehityksestä saatavaan kuvaan.

2) Valtionverotuksessa ryhdyttiin vuoden 1956 alusta myöntämään vanhuus-, leskeys- (yksinhuoltaja-) ja koulutusvähennyksiä sekä vuodesta 1957 invalidivähennyksiä. Kunnallisverotuksessa näitä vähennyksiä alettiin myöntää vuodesta 1958. Niiden merkitys kokonaistasolla oli kuitenkin vähäinen. Mainittakoon, että ennakonpidätysjärjestelmä toimi palkansaajien kohdalla erityisesti 1950-luvulla hyvin (Vartiainen 1969, s. 78). 1960-luvulla alkoi palkansaajien keskuudessa naisten työhönosallistuminen nopeasti kohota. Aviopuolisoiden kohdalla tämä merkitsi usein sitä, että verojen lopullinen maksuunpano ylitti tuntuvasti ennakonpidätykset, koska taulukoissa ei otettu yhteisverotusta huomioon.

5.2. Vuodet 1974-76

5.2.1. Yleinen kehitys

Vuosina 1974-76 luonnollisten henkilöiden verotuksessa tapahtui monia lainsäädännöllisiä uudistuksia ja muutoksia¹⁾. Vuosilta 1967-73 toimeenpannuissa verotuksissa oli sovellettu samoja valtion tuloveroasteikkoja. Vuoden 1974 asteikkoja nimellisesti lievennettiin ja myös eräitten keskeisten vähennysten määräytymisperusteita muutettiin. Kuten edellä todettiin, vuoden 1974 osalta haluttiin tarkentaa kuvaa vähennysjärjestelmän vaikutuksista.

Uusi tulo- ja varallisuusverolaki tuli voimaan vuoden 1975 alusta. Uudistuksen yhteydessä pyrittiin toteuttamaan tuloverotuksen lievennys. Valtion tuloverotuksessa siirryttiin soveltamaan kahta asteikkoa kolmen asemasta. Vähennysjärjestelmää uudistettiin muodollisesti samalla kun monien vähennysten enimmäisrajoja korotettiin.

Vuonna 1976 luonnollisten henkilöiden tuloverotus uudistui edelleen mm. siten, että puolisoiden erillisverotus ansiotulojen osalta toteutui. Valtion tuloverotuksessa siirryttiin käyttämään vain yhtä asteikkoa. Edellisenä vuotena aloitettua vähennysjärjestelmän uudistamista jatkettiin mm. säätämällä eräitä uusia vähennyksiä. Tuloverotuksen vähennysjärjestelmä onkin säilynyt muodoltaan pääosin samanlaisena vuodesta 1976. Eräitä vähennyslajeja on vuoden 1976 jälkeenkin säädetty kuten valtionverotuksen palkkavähennys, kunnallisverotuksen elatusvelvollisuusvähennys ja valtion tuloverosta tehtävä elatusvelvollisuusvähennys.

1) Näitä on tarkemmin esitellyt mm. Aarnio (1978).

Seuraavassa taulukossa on valaistu tulojen ja tuloista tehtävien vähennysten kehitystä kokonaistasolla vuosina 1974-76.

Taulukko 5. Luonnollisten henkilöiden veronalaiset tulot, vähennykset ja vähennysasteet vuosilta 1974-76 toimeenpannuissa verotuksissa

Tulot/ Vähennykset	Vuosi					
	1974		1975		1976	
	Milj.mk	%	Milj.mk	%	Milj.mk	%
Kokonaistulot						
- valtionverotuksessa	47957		59129		68727	
- kunnallisverotuksessa	47716		58868		68447	
Vähennykset						
- valtionverotuksessa	14694	31	19633	33	19955	29
- - eräät yiran puolesta ¹⁾	10835	23	15503	26	14149	21
- kunnallisverotuksessa	5747	12	6845	12	7761	11
- - eräät yiran puolesta ²⁾	1814	4	1664	3	1609	2

1) Vuonna 1974: prosenttivähennys, puoliso vähennys, kansaneläkevakuutusmaksu, kalliinpaikan vähennys

Vuonna 1975: ansiotulovähennys, ylim. ansiotulovähennys, palkkatulovähennys

Vuonna 1976: työtulovähennys, ylim. työtulovähennys, palkkatulovähennys, puoliso vähennys

2) Vuonna 1974: lapsivähennys, perusvähennys, kansaneläkevakuutusmaksu

Vuonna 1975: " , " , palkkatulovähennys

Vuonna 1976: " , " , "

Lähde: Tulo- ja varallisuustilastot ao. vuosilta.

Taulukosta voidaan nähdä, että vuonna 1975 vähennysaste valtionverotuksessa kohosi ja kunnallisverotuksessa vähennysaste säilyi samana kuin vuonna 1974. Vähennysasteen kohoaminen (valtionverotuksessa) johtui lähinnä ansiotulovähennyksessä tapahtuneesta perustemuutoksesta.

Vuonna 1976 ansiotulosta riippuvaa työtulovähennyksen määräytymisperustetta muutettiin ja enimmäismarkkarajaa alennettiin. Toimenpide liittyi osana erillisverotuksen toteuttamiseen. Samalla säädettiin eräitä uusia vähennyksiä, joista taloudellisesti merkittävimmät olivat puoliso vähennys sekä väliaikaiseksi tarkoitettu siirtymäkauden vähennys. Kokonaistasolla tarkasteltuna valtionverotuksen vähennysaste aleni vuonna 1976.

Edellä todettujen kokonaistasolla suoritettuun tarkasteluun perustuvien vähennysasteiden muutosten perusteella ei voida suoraan vetää johtopäätöksiä vähennysjärjestelmän tuloverotusta reaalisesti kiristävästä tai lieventävästä vaikutuksesta, vaikka ne luonnollisesti jonkin verran suuntaa osoittavatkin.

Erityisen ongelman vähennysjärjestelmän vaikutusten arvioinnissa tarkastelukaudella muodostaa aviopuolisoiden erillisverotukseen siirtyminen vuonna 1976. Erillisverotukseen ja yhteen tuloveroasteikkoon siirtymiseen liittyivät monet vähennysjärjestelmässä toteutetut toimenpiteet. Kun vuoden 1976 vähennysjärjestelmää verrataan vuoden 1964 vähennysjärjestelmään, vertailu jää pakostakin jossain määrin keinotekoiseksi, koska vuonna 1976 siirryttäessä erillisverotukseen verotettavan tulon jakautumassa tapahtui suuri muutos.

5.2.2. Laskelmien suorittaminen ja vähennysjärjestelmän reaalinen kiristyminen vuosina 1974-76

Vuosia 1948-74 koskevan tarkastelun tuloksena saatiin arvio eräitten viran puolesta tehtävien vähennysten vaikutuksesta tuloverotuksen kehitykseen. Vuosia 1974-76 koskevassa tarkastelussa päätettiin lähteä liikkeelle samalta pohjalta. Keskeisinä piirteinä tarkasteltaviksi tuleville vähennyksille oli siten niiden suuri taloudellinen merkitys, vähennyksiä koskevat enimmäisrajoitukset tms. määräykset sekä se seikka, että niiden suuruus voitiin laskea kun tulot tai perhesuhteet olivat tiedossa.

Ennakonpidätystaulukkojen laadinnassa tapahtuneet muutokset ja myös eräät muut syyt sulkiivat pois samankaltaisen laskentamenettelyn käyttämisen vuosien 1975-76 vaikutusten arvioinnissa kuin vuosia 1948-74 koskeva menettely oli ollut. Periaate vähennysjärjestelmien vertailussa oli kuitenkin sama eli vuosien 1974-76 aktuaalisia vähennysjärjestelmiä verrattiin vuoden 1964 vähennysjärjestelmään.

Vuosien 1974-76 aktuaaliset vähennysjärjestelmät sisälsivät siis vain ne vähennykset, joiden suuruus oli johdettavissa tuloista, perhesuhteista tms. seikan perusteella. Nämä vähennykset olivat luonteeltaan sellaisia, jotka verovelvolliselle myönnettiin automaattisesti, kun edellä mainitut seikat olivat tunnetut. Myös vuoden 1964 tarkastellut vähennyksethän olivat luonteeltaan samanlaisia. Vuonna 1974 nämä vähennykset olivat samat kuin ennakonpidätystaulukoissa huomioon otetut vähennykset eli valtionverotuksessa tulosta tehtävät prosenttivähennys, kalliinpaikanvähennys ja kansaneläkevakuutusmaksu sekä kunnallisverotuksessa tulosta tehtävät lapsivähennys, perusvähennys ja kansaneläkevakuutusmaksu.

Vuoden 1975 laskelmissa huomioon otetut vähennykset olivat valtionverotuksessa ansiotulovähennys, palkkatulovähennys sekä verosta tehtävä huoltajavähennys. Kunnallisverotuksessa vastaavat olivat lapsivähennys, perusvähennys ja palkkatulovähennys.

Vuotta 1976 koskevilla laskelmissa otettiin huomioon valtionverotuksessa työtulovähennys, puoliso- ja palkkatulovähennys sekä verosta tehtävä huoltajavähennys. Kunnallisverotuksessa laskelmissa huomioon otetut vähennykset olivat samat kuin vuonna 1975. Näiden vähennysten perusteella laskettiin kokonaisveroasteet tulotasoin ja "veroluokittain".

Ensimmäisessä vaiheessa suoritettiin samanlaiset laskelmat vuosille 1974-76 kuin liitteessä 4a on esitetty vuodelle 1964. Vuoden 1964 tulot inflatoitiin ja niihin tehtiin joko aktuaalisen tai hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaiset vähennykset tuloluokittain ja veroluokittain. Verotettavista tuloista laskettiin aktuaalisten asteikkojen mukaiset verot. Kokonaisverojen ja kokonaistulojen suhteena saatiin veroasteet eri veroluokissa aktuaalisen ja hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaan.

Laskelmissa ei vielä tässä vaiheessa otettu huomioon aviopuolisoiden yhteisverotuksesta aiheutuvaa vaikutusta, vaan aviopareja käsiteltiin ikäänkuin sellaisena tulonsaajyksikkönä, josta vain toisella oli tuloa¹⁾.

1) Vuoden 1964 tulo- ja omaisuusatilastosta selviää, että tuloa saaneita aviopareja oli noin 910 000. Näistä 400 000 eli 44 prosenttia oli sellaisia aviopareja, joista molemmilla oli tuloa.

Näin meneteltiin siksi, että laskelmien mukaista kokonaisveroastetta haluttiin verrata ennakonpidätystaulukkojen pohjalta laskettuun kokonaisveroasteeseen vuonna 1974. Saatu kokonaisveroaste oli noin puoli prosenttiyksikköä korkeampi kuin ennakonpidätystaulukkojen pohjalta laskettu kokonaisveroaste 28.4 %. Näin ollen aktuaalisen ja hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaan laskettujen kokonaisveroasteiden suhdeluku oli vuonna 1974 noin 1.05. Kun vastaava suhdeluku vuonna 1973 oli 103, niin vähennysjärjestelmä tämän laskelman mukaan kiristi tuloverotusta tuona vuonna noin 1.5 %. Vaikka ansiotulosta tehtävän prosenttivähennyksen enimmäisrajaa korotettiin melko tuntuvasti, niin tämä ei riittänyt kompensoimaan niitä kiristäviä vaikutuksia, jotka aiheutuivat mm. tuloverosta tehtävän lapsivähennyksen poistamisesta sekä siitä, että kunnallisverotuksessa vähennykset pidettiin nimellisesti muuttumattomina.

Seuraavassa vaiheessa laskelmia täydennettiin siten, että mukaan tarkasteluun otettiin myös aviopuolisoiden yhteisverotuksen vaikutus. Tätä laskelmaa on pidettävä vain suuntaa antavana, sillä tarkkojen laskelmien tekeminen edellyttäisi mm. tietoja molempien aviopuolisoiden tulojen jakautumisesta tuloluokittain. Vuoden 1964 tulo- ja omaisuustilaston tietojen perusteella konstruointiin yhteisverotettavien aviopuolisoiden tulojen "keskimääräinen" jakautuminen suurempituloisen ja pienempituloisen kesken. Näissä laskelmissa, jotka tehtiin vuosina 1964, 1974, 1975 ja 1976 koskevana, otettiin edellisten (asiaan kuuluvien) vähennysten lisäksi huomioon pienempituloiselle myönnettävä ylimääräinen prosenttivähennys (tai vastaava).

Tehtyjen laskelmien perusteella voidaan todeta, että yhteisverotettavien aviopuolisoiden verotus kiristyi vähennysjärjestelmän vaikutuksesta vuodesta 1964 vuoteen 1974 jonkin verran nopeammin kuin niiden avioparien verotus, joista vain toisella oli tuloa. Erot eivät kuitenkaan näiden laskelmien pohjalta arvioituna olleet kovin merkittävät. Esimerkiksi veroluokassa III₂ keskimääräinen kokonaisveroaste kohosi vuodesta 1964 vuoteen 1974 seuraavan asetelman mukaan.

Perhetyyppi	Veroaste kokonaistulosta, %			Suhdeluku Akt./ Hypot.
	Vuonna 1964	Vuonna 1974		
		Aktuaa- linen	Hypo- teettinen	
Molemmat avio- puolisot ansaitsivat	18.56	29.88	26.85	1.1128
Yksi ansaitsi	19.18	30.66	28.08	1.0919

Vuonna 1975 vähennysjärjestelmässä tehtyjen muutosten johdosta vähennysasteet kaikilla tulotasoilla ja kaikissa veroluokissa voimakkaasti kohoivat, mikä merkitsi tuloverotuksen lievenemistä. Tarkastellut vähennykset kevensivät laskelmien mukaan tuloverotusta noin 5 %. Tuloveroasteikkojen reaalista kiristymistä kompensoitiin vähennysten voimakkailta korotuksilla.

Vuonna 1976 vähennysjärjestelmä tarkastellussa laajuudessa edelleen kevensi tuloverotusta joskin lievästi. Tämä on jossain määrin yllättävää verrattuna kokonaistilastojen pohjalta saatuun kuvaan. Käytetty laskentatekniikka (mm. tulojakautuma, puoliso vähennyksen suuri paino laskelmissa) vaikuttaa osaltaan tämänkaltaisen tuloksen syntymiseen.

Taulukossa 6 on esitetty laskelmien tuloksena saadut kokonaisveroasteet vuosina 1974, 1975 ja 1976 aktuaalisen ja hypoteettisen verotuksen mukaan. Näissä laskelmissa on otettu mukaan sekä sellaiset perheet, joissa vain toinen aviopuoliso ansaitsi, että perheet, joissa molemmat aviopuoliset ansaitsivat.

Taulukko 6. Kokonaisveroasteet aktuaalisen ja hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaan laskettuina vuosina 1974-76

Vuosi	Kokonaisveroaste, %		Suhdeluku	Suhdeluvun muutos, %
	Aktuaalinen verotus	Hypoteettinen verotus		
1974	28.85	26.77	1.0777	
1975	28.52	27.97	1.0195	-5.4
1976	28.70	28.32	1.0134	-0.6

Vuosien 1975 ja 1976 muutosluvut, jotka kuvaavat tarkasteltujen vähennysten vaikutuksia, ovat luonnollisesti monien olettamusten vuoksi arvioita. Noina vuosina verotuksessa oltiin mm. siirtymässä aviopuolisoiden osalta erillisverotukseen ja yhden tuloveroasteikon soveltamiseen valtion tuloverotuksessa. Tällöin vähennysjärjestelmän ja tuloveroasteikkojen yhteensovittamisessa jouduttiin tekemään ratkaisuja, jotka vaikuttivat eri perhetyyppeihin ja tulotasoihin toisistaan huomattavastikin poikkeavalla tavalla. Vähennysjärjestelmän vaikutusten tarkka analyysi noilta vuosilta edellyttäisi sellaisen mikrotason tietojen hyväksikäyttöä, jossa erilaiset perhetyypit ja tulotasot olisivat edustettuina paremmin, kuin näissä laskelmissa on voitu käyttää.

Edellä tarkasteltiin ainoastaan eräitä viran puolesta tehtäviä vähennyslajeja. Myös muitten vähennysten osalta tehtiin hyvin karkea laskelma vuosilta 1975 ja 1976, tapahtuihan juuri noina vuosina varsin monia muutoksia vähennysjärjestelmässä. Laskelmien perusteella voidaan kuitenkin todeta, että vaikutukset tuloverotuksen reaalisen kiristymisen kannalta jäivät vähäisiksi. Vaikka vuosina 1975 ja 1976 otettiin käyttöön useita uusia vähennyslajeja, niin mm. kunnallisverotuksen vähennysten enimmäisrajojen muuttumattomuuden vuoksi ei vähennysjärjestelmä näiltä osin sanottavasti keventänyt tuloverotusta noina voimakkaan inflaation vuosina.

Vuonna 1975 reaalinen keveneminen oli noin 6 % ja vuonna 1976 noin 1.5 %, kun otetaan huomioon kaikkien vähennysten vaikutus.

5.3. Vuodet 1977-82

5.3.1. Yleinen kehitys

Vuodesta 1975 alkaen tuloverotuksen vähennysjärjestelmä on muodoltaan ollut samankaltainen. Toinen tarkastelukaudelle keskeinen piirre on ollut tärkeimpiin vähennyslajeihin tehdyt inflaatiotarkistukset. Tarkistukset ovat olleet suuruudeltaan samaa luokkaa kuin tuloveroasteikkoihin tehdyt korjaukset. Taulukossa 7. on esitetty valtion tuloveroasteikkoihin ja työtulovähennykseen tehdyt inflaatiotarkistukset vuosina 1977-83 sekä elinkustannusten muutokset 1976-82.

Kuten taulukosta 7 voidaan havaita, nämä tarkistukset ovat pääsääntöisesti noudattaneet edellisen vuoden inflaatiiovauhtia. Työtulovähennyksen enimmäismarkkamäärän arvo on kohonnut vuodesta 1976 vuoteen 1983 noin kaksinkertaiseksi ($9800 \text{ mk} / 5000 \text{ mk} = 1.96$), kun elinkustannukset kohosivat vuodesta 1975 vuoteen 1982 hieman nopeammin (pisteluvut olivat kyseisinä vuosina $9726 / 4771 \approx 2.04$, ks. esim. liite 9).

Taulukko 7. Inflaatiotarkistukset ja elinkustannusten kehitys

Vuosi	Inflaatiotarkistusprosentti		Inflaatio, %
	Tulovero- asteikko (1)	Työtulo- vähennys (2)	
1976	-	-	14.3
1977	16	16.0	12.7
1978	13	12.1	7.8
1979	8	7.7	7.5
1980	7.5	8.5	11.6
1981	11	11.8	12.0
1982	12	5.9	9.3
1983	9	8.9	

- (1) Kyseisen vuoden valtion tuloveroasteikkoon tehty, valtiovarainministeriön ilmoittama "keskimääräinen" inflaatiotarkistusprosentti.
- (2) Työtulovähennyksen enimmäismarkkamäärän suhteellinen muutos edellisestä vuodesta.
- (3) Kuluttajahintaindeksin vuosikeskiarvon muutos edellisestä vuodesta.

Taulukossa 8 on esitetty valtionveronalaisten tulojen ja vähennysten kehitys vuosina 1976-81 kokonaistasolla tarkasteltuna. Vähennysasteessa ei ole tarkastelukautena tapahtunut muutoksia juuri lainkaan valtionverotuksessa. Kunnallisverotuksessa vuonna 1981 tapahtunut hyppäys on ainoa merkittävä muutos. Taulukossa on esitetty tarkastelukauden päätevuosien kohdalla myös enimmäisrajoituksin säädeltyjen vähennysten osuus valtionveronalaisista tuloista. Tämä vähennysaste on ollut jokseenkin sama kumpanakin vuotena sekä valtionverotuksessa (22,5 %) että kunnallisverotuksessa (runsas 6 %). Vähennysasteet ovat kaiken kaikkiaan säilyneet tarkastelukaudella melko vakaina.

Liitteessä 2 esitetyt tiedot osoittavat yksittäisten vähennyslajien enimmäismarkkamäärien kehityksen vuosina 1975-83. Useat vähennyslajit

Taulukko 8. Valtionveronalaisten tulojen ja tuloista tehtävien vähennysten kehitys vuosina 1976-81.

Tulot/ vähennykset	1976		1977		1978		1979		1980		1981	
	Milj.mk	Osuus, %	Milj.mk	Osuus, %	Milj.mk	Osuus, %	Milj.mk	Osuus, %	Milj.mk	Osuus, %	Milj.mk	Osuus, %
Valtionveronalaiset tulot	68727	100.0	74457	100.0	79668	100.0	91202	100.0	106240	100.0	122593	100.0
Vähennykset valtionverotuks. - enimmäisrajoituksin säädellyt ¹⁾	19955	29.04	21881	29.39	23778	29.85	26134	28.66	30462	28.67	33590	29.03
- muut	15432	22.45	4523	6.58							27816	22.69
Vähennykset kunnallisverot. - enimmäisrajoituksin säädellyt ¹⁾	7761	11.29	8446	11.34	9241	11.60	10362	11.36	12331	11.61	15283	12.47
- muut	4233	6.16	3528	5.13							7796	6.36
											7487	6.11

1) Liitteen 2 mukaiset vähennykset, ks. myös tekstitalukko 9, s.

Lähteet: Tulo- ja varallisuuslaskot vuosilta 1976-80 ja verohallituksen tiedote vuodelta 1981 toimeenpannusta verotuksesta.

ovat kohonneet tasatahdissa inflaation kanssa. Eräitä uusia vähennyslajeja on säädetty, ja joidenkin vähennysten enimmäismarkkamäärät on pidetty nimellisesti samoina. Näin ollen ja kun käytettävissä oleva tilastoaineisto mahdollisti näkemyksen tarkentamisen, niin vähennysjärjestelmän vaikutuksista tehtiin alustava karkea laskeuma.

5.3.2. Laskelmien suorittaminen ja vähennysjärjestelmän reaalin kiristyminen vuosina 1977-82

Vähennysjärjestelmän vaikutusten arvioinnissa käytetty menettely oli seuraava. Vuoden 1976 tulo- ja varallisuustilastosta otettiin laskelmien pohjaksi lähes kaikkien enimmäisrajoin säädeltyjen vähennysten markkamääräiset arvot kokonaistasolla. Taulukossa 9 on esitetty nämä arvot miljoonina markkoina ja suhteelliset osuudet. Tarkasteltavien vähennysten osuus kaikkien vähennysten arvosta oli vuonna 1976 noin 77 % valtionverotuksessa ja 55 % kunnallisverotuksessa. Myös valtion tuloverosta tehtävät vähennykset otettiin laskelmassa huomioon.

Näiden tietojen pohjalta laskettiin kullekin tarkasteluvuodelle 1977-82 hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukainen verotus korottamalla kokonaistulot ja vähennysten arvot inflaatiota vastaavasti. Aktuaalisen vähennysjärjestelmän mukainen verotus laskettiin siten, että toteutetuilla perustemuutoksilla korotettiin tarkasteltujen vähennysten kokonaisarvoja. Myös uudet vähennykset otettiin aktuaalisessa laskelmassa huomioon siten, että ne lisättiin asianomaisen vuoden vähennyksiin tulo- ja varallisuustilaston mukaisina. Esimerkkinä uudesta vähennyksestä on vuonna 1980 valtionverotuksessa käyttöön otettu palkkavähennys, jonka arvo kokonaistasolla oli 609 milj. mk.

Taulukko 9. Eräiden enimmäismarkkamäärin säädeltyjen, tuloista tehtävien vähennysten arvo vuonna 1976.

Vähennyslaji	Milj. mk	Suhteellinen osuus, %
<u>A. Valtionverotuksessa</u>		
Palkkatulovähennys	309.1	2.00
Henkivakuutusmaksut	193.2	1.25
Sairauskuluvähennys	858.8	5.56
Omaisuustulovähennys	49.3	0.32
Työtulovähennys	10678.1	69.19
Ylimääräinen työtulo- vähennys	952.7	6.17
Yksinhuoltajavähennys	146.3	0.95
Puolisovähennys	2208.8	14.31
Koulutusvähennys	35.9	0.23
Yhteensä	15432.2	100.0
<u>B. Kunnallisverotuksessa</u>		
Palkkatulovähennys	309.1	7.30
Henkivakuutusmaksut	193.2	4.56
Sairauskuluvähennys	858.8	20.29
Vanhuusvähennys	387.0	9.14
Lapsivähennys	752.9	17.79
Yksinhuoltajavähennys	43.7	1.03
Opiskelijavähennys	373.2	8.82
Invalidivähennys	768.1	18.14
Perusvähennys	547.3	12.93
Yhteensä	4233.3	100.00

Valtion tuloverosta tehtävistä vähennyksistä katso liitteen 1 taulukko sivulla 87.

Veronalaisten tulojen ja vähennysten erotuksena laskettiin verotettavat tulot, joista laskettiin verot valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa sekä aktuaalisen että hypoteettisen verotuksen mukaan.

Laskelmissa käytetyistä valtionverotuksen ja suhteellisen tuloverotuksen veroasteista todettakoon seuraavaa. Valtionverotuksen keskimääräinen veroaste määriteltynä asteikon mukaisten ja verotettavien tulojen suhteena oli vuonna 1976 noin 17.5 %. Koska laskeissa verotettavat reaali-tulot säilyivät jokseenkin muuttumattomina, niin mainittua veroastetta muutettiin em. veroasteikkoindeksillä. Näin saatua reaalista veroastetta sovellettiin sekä hypoteettisen että aktuaalisen vähennysjärjestelmän perusteella laskettuihin verotettaviin tuloihin. Suhteellisessa verotuksessa käytettiin liitteen 6 mukaista veroastetta \bar{O}_k , joka oli vuonna 1976 noin 19.5 %.

Liitetaulukossa 8 on esitetty nämä laskelmat vuosilta 1976-82. Seuraavaan taulukkoon on poimittu keskeiset tiedot.

Taulukko 10. Veroasteet kokonaistulosta aktuaalisen ja hypoteettisen vähennysjärjestelmän pohjalta laskettuna vuosina 1976-82.

Vuosi	Veroaste kokonaistulosta		Veroasteiden suhde (1)/(2)	Suhteen muutos, %
	Aktuaalinen (1)	Hypoteettinen (2)		
1976	0.3102	0.3102	1.0000	
1977	0.3105	0.3086	1.0061	0.6
1978	0.2952	0.2939	1.0044	-0.2
1979	0.2936	0.2922	1.0047	0.0
1980	0.2998	0.2977	1.0070	0.2
1981	0.2982	0.2978	1.0013	-0.6
1982	0.2940	0.2930	1.0034	0.2

Taulukon perusteella voidaan todeta, että vähennysjärjestelmä kokonaisuutena ottaen ei juuri lainkaan reaalisesti kiristänyt tai lieventänyt tuloverotusta tarkastelukautena. Eräiden vähennyslajien nimellismarkkamäärien ennallaan säilymisestä aiheutuvaa kiristävää vaikutusta on kompensoinut mm. uusien vähennyslajien säätäminen sekä joihinkin vähennyslajeihin toteutetut inflaatiota korkeammat tarkistukset.

Eri tuloverotusmuotoja tarkasteltaessa voidaan todeta, että valtionverotuksessa vähennyksiä on muutettu jokseenkin inflaation mukaisesti, mutta kunnallisverotuksessa tarkastellut vähennykset ovat lievästi kiristäneet tuloverotusta.

Vuonna 1981 tuloverotuksen reaaliseen kevenemiseen vaikuttivat mm. palkkatulovähennyksen enimmäisrajan tuntuva korottaminen ja valtion tuloverosta tehtävän huoltajavähennyksen porrastaminen lapsiluvusta riippuvaiseksi. Samalla huoltajavähennystä nostettiin. Tuonnempana tarkastellaan lähemmin huoltajavähennyksen kehitystä, koska siihen liittyy koko vähennysjärjestelmän kannalta eräitä huomionarvoisia seikkoja.

Edeillä esitetty vuosia 1976-82 koskeva laskentamenettely ei tarkoin vastannut vuosien 1948-76 tarkastelussa käytettyä menetelmää. Kun kuitenkin suhdeluvun muutokset olivat verraten vähäisiä, niin tarkempaa analyysia ei tehty. Voidaankin lähteä siitä, että näitä verraten karkeaan tarkasteluun perustuvia muutoksia voidaan käyttää vähennysjärjestelmän vaikutusta osoittavan indeksin muutoksina vuosina 1977-82.

5.4. Yhteenveto vähennysjärjestelmän kehityksestä vuosina 1948-82

Edellä on tarkasteltu enimmäisrajoin säädeltyjen vähennysten pohjalta vähennysjärjestelmän vaikutuksia tuloverotuksen reaaliseseen kiristymiseen. Vaikka tarkastelu on mm. alkuvuosien osalta koskenut vain osaa vähennyksistä, on lähdetty siitä, että tulokset kuvaavat tyydyttävästi koko vähennysjärjestelmässä tapahtuneitten muutosten vaikutuksia tuloverotuksen reaalisesta kiristymisen kannalta.

Tarkastelussa on käytetty laskentamenettelyjen osalta toisistaan poikkeavia tapoja eri tarkasteluperiodeina. Vuosien 1948-74 tarkastelussa käytettiin apuna niille vuosille laadittuja ennakonpidätystaulukkoja. Vuosien 1974-76 kehitys arvioitiin erillisten laskelmien avulla. Vuosien 1976-82 vaikutukset laskettiin verraten karkean menettelyn avulla. Vaikka käytetyt laskentamenettelyt ovat poikenneet toisistaan, lähtökohtana laskelmien tekemiselle on ollut kysymys: millä tavoin tietyt sosioekonomiset tekijät omaavien henkilöiden tuloverotus on reaalisesti kiristynyt vähennysjärjestelmässä tapahtuneitten muutosten johdosta.

Laskelmissa on verrattu aktuaalisen vähennysjärjestelmän mukaista verotusta hypoteettisen vähennysjärjestelmän mukaiseen verotukseen. Laskelmat on tehty tulotasoittain ja veroluokittain vuosille 1948-76. Vuosille 1977-82 on tehty makrotason laskelmat.

Liitteenä olevassa kuviossa on esitetty, millä tavoin vuonna 1964 keskimääräistä tuloa saaneen, I veroluokkaan kuuluneen henkilön verotus olisi kehittynyt kahden eri vaihtoehtoisen vähennysjärjestelmän mukaan, mikäli hänen tulonsa olisivat vuosittain muuttuneet täsmälleen inflaation mukaisesti.

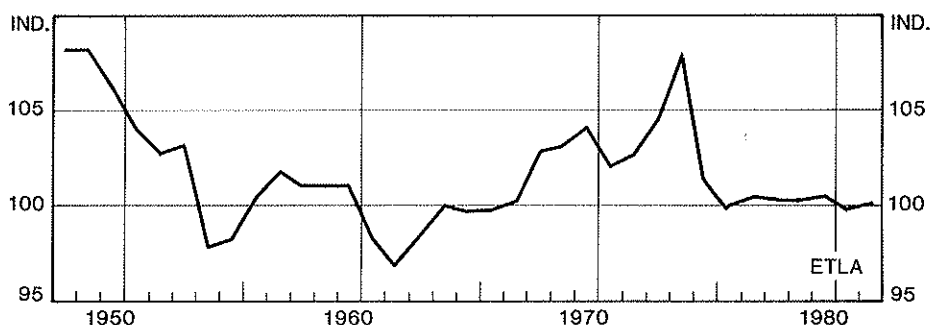
Liitekuviossa on esitetty vain tietyn reaalityulon (ja veroluokan) kohdalla tapahtunut kehitys. Edellisissä jaksoissa tarkasteltiin vähennysjärjestelmän kehitystä makrotasolla, jossa eri tulotasotatset ja veroluokittaiset tiedot oli aggregoitu. Näiden tietojen perusteella on konstruoitu indeksi, jota voidaan kutsua perusvuotensa mukaisesti termillä "vähennysindeksi = 1964". Kyseisen vuoden vähennysjärjestelmän mukaista verotusta on verrattu kunakin vuonna toimeenpantuun todelliseen verotukseen sillä tavoin, kuin edellä on ao. kohdissa selvitetty. Vähennysindeksin pistelukua on muutettu kunakin vuonna aktuaalisen ja hypoteettisen kokonaisveroasteen suhdeluvun muutoksella.

Vähennysindeksi kertoo, kuinka paljon enemmän tai vähemmän samoista reaalisista veronalaisista tuloista on kerätty reaalisia veroja aktuaalisten vähennysjärjestelmien mukaan verrattuna perusvuoden vähennysjärjestelmän mukaan kerättyihin veroihin. Vähennysindeksin vuotuiset muutokset kertovat vähennysjärjestelmän reaalisen kiristymisen tai lievenemisen edellisestä vuodesta. Vähennysindeksin kehitys on esitetty kuviossa 2. Indeksien pisteluvut vuosina 1948-82 ja vuotuiset muutokset ovat liitteessä 10.

Vähennysindeksissä on kuitenkin eräitä teknisiä vajavaisuuksia eikä sen laskemisessa ole voitu käyttää niin yksityiskohtaisia tietoja kuin hyvät indeksilaskelmat edellyttävät. Kehityskuva vähennysjärjestelmän vaikutuksista tuskin olennaisesti muuttuisi indeksiteknikkaa parantamalla.

Kuten kuviossa 2 voidaan todeta, vähennysjärjestelmä kevensi reaalisesti tuloverotusta tarkastelukauden alkuvuosina. 1950-luvun loppupuolella tapahtui vähennysjärjestelmän reaalista kiristymistä. 1960-luvun alkupuolella tapahtui lievää kevenemistä. Vuodesta 1962 alkaen aina 1970-luvun puoleen väliin tuloverotus reaalisesti kiristyi vähennysjärjestel-

Kuvio 2. Vähennysindeksin "1964=100" kehitys vuosina 1948-82

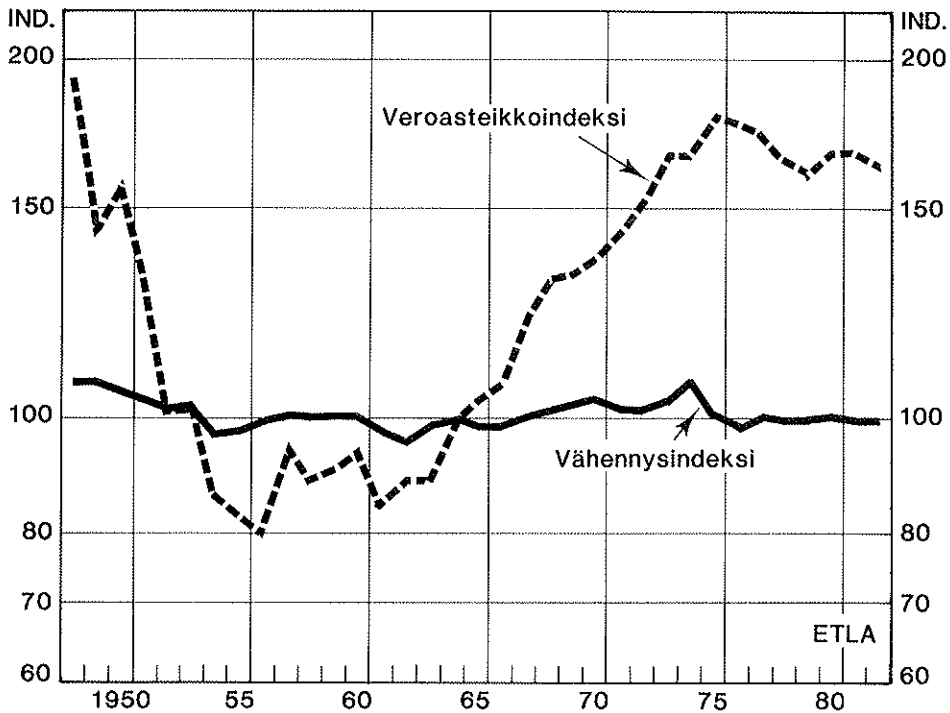

män vuoksi. Realisesta kiristymisestä aiheutunut kokonaisverojen reaalikasvu oli tuona aikana keskimäärin prosenttisyksikön vuodessa.

1970-luvun puolessa välissä tapahtui melko voimakas keveneminen. On kuitenkin muistettava, että esimerkiksi valtion tuloveroasteikot vuonna 1975 reallisesti kiristyivät, mitä osittain kompensoitiin vähennysjärjestelmän keventämisellä. Vuodesta 1977 alkaen vähennysjärjestelmän vaikutus on ollut tuloverotuksen reaalisen kiristymisen kannalta jokseenkin neutraali vähennyksiin tehtyjen inflaatiotarkistusten vuoksi.

Vähennysindeksin kehitys on ollut melko saman suuntainen kuin valtion tuloveroasteikkojen reaalista kiristymistä osoittavan indeksin kehitys, mutta vähennysindeksin vaihtelut ovat olleet pienemmät. Kun esimerkiksi veroasteikkoindeksi "1964=100" kohosi vuoden 1962 pisteluvusta 90 pistelukuun 167 vuonna 1974 eli lähes kaksinkertaiseksi, niin vähennysindeksi nousi vastaavana ajanjaksona pisteluvusta 97 pistelukuun 108 eli runsaat 10 %. Veroasteikkoindeksin ja vähennysindeksin kehitys on esitetty kuviossa 3.

Kuvio 3. Veroasteikkoindeksin ja vähennysindeksin kehitys vuosina 1948-82

Tuloveroasteikoissa tapahtuneet muutokset ovat heijastuneet voimakkaana tuloverojen reaalisisina muutoksina. Tässä yhteydessä ei esitetä laske-
maan tuloveroasteikkojen reaalisen kiristymisen vaikutuksista kaikkien
tuloverojen kehitykseen; kuvion tarkoituksena on ensi sijassa kertoa in-
deksien kehityksessä ilmenevä vaihtelun suuri eroavuus. Voidaan kuiten-
kin todeta, että valtion tuloveron osuus kaikista tuloveroista on ollut
tarkastelukautena noin puolet. Näin ollen valtion tuloveroasteikkojen
reaalisen kiristymisen vaikutus koko tuloverotuksen reaaliseen kiristymi-
seen on ollut paljon merkittävämpää kuin vähennysjärjestelmästä aiheutu-
nut vaikutus. Kokonaisverojen kehitystä koskevaan tarkasteluun palataan
myöhemmin veropaineinflaatiota koskevassa tutkimuksessa, jolloin tarkoi-
tuksena on rakentaa koko tuloverotuksen reaalista kiristymistä koskeva
indeksi.

6. ERÄITÄ NÄKÖKOHTIA VÄHENNYSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISESTÄ JA KEHITYKSESTÄ

Vähennysjärjestelmää voidaan tutkia monesta näkökulmasta. Kiinnostuksen kohteena voi olla järjestelmän sisällön ja sen kehityksen kuvaaminen. Tällöin pyritään selvittämään, mitä eri vähennyslajeja on säädetty ja minkä suuruisia (markoissa mitattuna) ne ovat sekä miten vähennysjärjestelmää on kehitetty suhteessa koko tuloverotukseen.

Toinen näkökulma liittyy vähennysjärjestelmälle asetettaviin tavoitteisiin ja vaatimuksiin. Tässä tutkimuksessa ei ole ollut tarkoituksena pohtia laajasti tähän näkökulmaan liittyviä seikkoja. Pitääkö järjestelmään sisällyttää keinoja, joilla tiettyihin yhteiskuntapoliittisiin erillis-tavoitteisiin pyritään vai pitääkö vähennysjärjestelmän pitäytyä lähinnä veronmaksukyvyyn "oikeassa" mittaamisessa, ovat tärkeitä asioita selvittää, kun vähennysjärjestelmää kehitetään.

Vähennysjärjestelmän tulisi olla selkeä tavoitteiltaan. "Puhdasoppisesti" ajatellen järjestelmän päätavoitteeksi tulisi asettaa veronmaksukyvyyn oikea mittaaminen. Järjestelmän kehittämistä koskeva pohdinta liittyy silloin niiden seikkojen toteamiseen, jotka alentavat verovelvollisen veronmaksukykyä.

Jos ja kun tavoitteista on päästy yksimielisyyteen ja järjestelmä on "hyväksi" havaittu, niin vähennyksissä pitäisi toteuttaa inflaatiokorjaukset, ettei verovelvollisen tuloverotus vähennysten muuttumattomuuden vuoksi reaalisesti kiristyisi. Verovelvollisten kannalta on nimittäin perusteltua vaatia, että veronmaksukykyä alentavat tekijät ovat reaalisesti saman arvoisia eri ajankohtina (vuosina) toimeenpantavissa verotuksissa. Mikäli tuloverotusta halutaan kiristää tai lieventää, se pitäisi toteuttaa asteikkojen kautta.

Suomen tuloverotuksen vähennysjärjestelmään liittyy melko voimakkaasti sosiaalipoliittinen näkökulma, mikä on osittain seurausta veronmaksukykyä alentavien tekijöiden huomioon ottamisesta järjestelmää kehitettäessä. Missä määrin sosiaalipoliittisten näkökohtien huomioon ottaminen on ollut järkevää itse vähennysjärjestelmässä ja onko asetetu tavoitteet saavutettu, ovat myös pohdinnan ja selvittämisen arvoisia asioita.

Tulonjakokysymykset ovat kiinnostavia; vähennysjärjestelmä ja siinä tapahtuvat muutokset heijastuvat yksityiseen veronmaksajaan/veronmaksajaryhmään eri tavalla ja muutosten vaikutuksista olisi hyvä saada tutkimustietoa. Vähennysjärjestelmällä on myös vaikutuksensa julkisen talouden ja koko kansantalouden kehitykseen.¹⁾

1) Vaikutuslaskelmista ks. esim. Edgren (1979).

Tutkimukseen liittyvän liiteaineiston perusteella voidaan jo melko pinta-puolisen tarkastelun pohjalta päätellä, että lainsäätäjän näkemykset veronmaksukykyä alentavista tekijöistä ovat tarkasteluajanjaksona vaihdelleet. Tämä on ilmennyt mm. joidenkin vähennyslajien poistamisena ja eräiden uusien vähennyslajien säätämisenä. Tämän ohella voidaan tarkastella tietyn vähennyslajin kohdalla tapahtunutta kehitystä.

Mielenkiintoinen kysymys on myös, millä tavoin käsitys veronmaksukykyä alentavasta tekijästä on tietyn vähennyksen kohdalla muuttunut ja miten vähennys on tuloverotuksessa otettu huomioon eri aikoina. Seuraavassa tarkastellaan esimerkkinä valtionverotuksen lapsivähennystä/huoltajavähennystä.

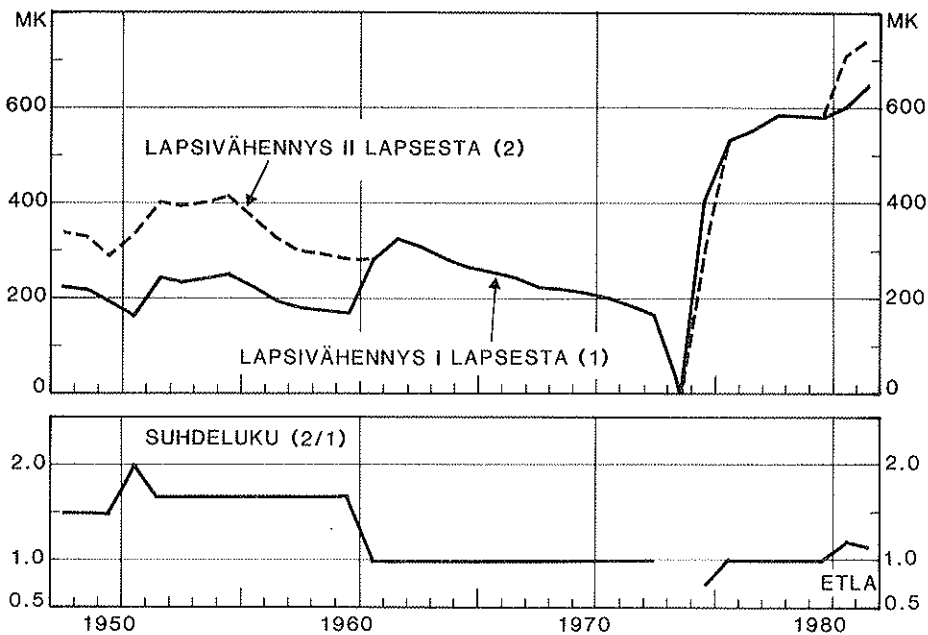
Vuoden 1943 tulo- ja omaisuusverolaissa valtion tulovero määrättiin kolmea eri asteikkoa käyttäen. Verovelvolliset oli jaettu eri veroluokkiin sen mukaan, mikä oli henkilön ikä, aviosuhde ja elatusvelvollisuus. Lievimpään eli III veroluokkaan kuuluivat mm. ne verovelvolliset, jotka olivat elättäneet verovuonna alaikäistä lastaan. Vuoden 1943 tulo- ja omaisuusverolaissa oli alunperin säännös, jonka mukaan veroluokan mukaisesta verosta sai vähentää tietyssä verotettavan tulon tuloluokassa jokaisesta lapsesta vakioerän (joka vaihteli) ja lisävähennyksen prosenttina alarajan yli menevästä osasta. Myöhemmin säännös muutettiin sellaiseksi, että vähennys oli vakiomarkkamäärä ensimmäisestä, toisesta jne. lapsesta. Esimerkiksi vuonna 1948 lapsivähennyksen määrä oli ensimmäisestä lapsesta 20 mk, toisesta lapsesta 30 mk, kolmannelta 30 mk jne. (ks. tarkemmin liite 1, s. 86).

Vuoden 1974 verotuksessa verosta tehtävä lapsivähennys kokonaan poistettiin. Vuoden 1975 verotuksessa se otettiin jälleen käyttöön ja nyt ensimmäisen kerran sillä tavoin, että vähennys toisesta lapsesta oli

pienempi kuin ensimmäisestä. Vuoden 1976 verotuksessa lapsivähennyksen suuruus säädettiin samaksi kaikille lapsille. Tällaisena järjestelmä säilyi vuoteen 1980 asti. Vuonna 1981 otettiin jälleen käyttöön vähennyksen suuruuden porrastus, jonka mukaan määrä kohosi lapsen järjestysluvun mukaan aina neljanteen lapseen saakka.

Seuraavassa kuviossa on esitetty valtionverotuksen lapsi/hooltajavähennyksen markkamääräinen kehitys vuosina 1948-82. Vähennys on ilmaistu vuoden 1982 hintatason mukaisena ja siinä on kuvattu vähennyksen suuruus ensimmäisestä ja toisesta lapsesta. Kuvioon on piirretty myös suhdeluku, joka osoittaa toisesta lapsesta saatavan vähennyksen suuruuden suhteessa ensimmäisestä lapsesta saatavan vähennyksen suuruuteen.

Kuvio 4. Valtion tuloverosta myönnettävän lapsivähennyksen kehitys vuosina 1948-82, vuoden 1982 hinnoin, markkaa

Kuvion perusteella voidaan ensinnäkin todeta, että vähennysten reaaliarvo on vaihdellut. Lapsivähennyksen reaaliarvon voimakas kohoaminen tapahtui 1970-luvun puolivälin jälkeen, kun valtion tuloverotuksessa siirryttiin käyttämään yhtä asteikkoa. Tällä hetkellä lapsen elättämisestä aiheutuva veronmaksukyvyyn aleneminen mitataan lähinnä veroista tehtävinä vähennyksinä, kun se aikaisemmin sisällytettiin itse asteikkoon. Tässä yhteydessä ei pohdita enempää eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta.

Ihmetystä herättävät lähinnä muutokset käsityksessä siitä, millä tavoin perheen lapsen järjestysluku vaikuttaa verosta tehtävän vähennyksen suuruuteen. On ollut aikoja, jolloin on katsottu, että toisesta lapsesta on saanut vähentää verosta enemmän kuin ensimmäisestä lapsesta. Tämä näyttää olevan myös tämän hetkinen käsitys. Toisaalta pitkään oltiin sitä mieltä, että vaikutuksen pitää olla markkamääräisesti yhtä suuri. Ilmeisesti on niin, että perhepoliittiset näkökohdat ovat näytelleet verotuksessa tärkeämpää roolia kuin perinteisen veronmaksukyvyyn huomioon ottaminen.

7. LOPPUPÄÄTELMIÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ollut arvioida tuloverotuksen vähennysjärjestelmää erityisesti tuloverotuksen reaalisen kiristymisen kannalta. Keskeinen tulos on, että makrotasolla tarkasteltuna vähennysjärjestelmä ei eräitä vuosia lukuunottamatta ole merkittävästi reaalisesti kiristänyt eikä lieventänyt luonnollisten henkilöiden tuloverotusta.

Tutkimuksessa on kuvattu vähennysjärjestelmän vaikutuksia koko kansantalouden tasolla. Käytetty menetelmä soveltuu luonnollisesti myös yhden veronmaksajan tapaukseen. Suoritettu tarkastelu on perustunut alkuvuosien osalta enimmäisrajoituksin säädeltyihin, viran puolesta tehtäviin vähennyksiin. Näiden vähennysten osuus kaikista vähennyksistä on ollut varsin suuri ja tulokset voidaankin eräin varauksin ulottaa koskemaan koko vähennysjärjestelmää.

Tulokset on esitetty tiivistettynä vähennysindeksin muodossa. Tämä indeksi kertoo vähennysjärjestelmästä aiheutuvan tuloverotuksen reaalisen kiristymisen tai lievenemisen kokonaistasolla. Kun verrataan vähennysindeksin ja valtion tuloveroasteikkojen reaalista kiristymistä osoittavan veroasteikkoindeksin kehitystä, niin voidaan todeta, että ensin mainitun indeksin vaihtelut ovat olleet huomattavasti vähäisemmät. Veroasteikkoja koskevat päätökset ovatkin olleet tarkastelukautena veronmaksajien tulovero-

tuksen kannalta ilmeisesti merkittävämpiä kuin vähennysjärjestelmää koskevat päätökset. Tutkimusaineistona on ollut mm. enimmäisrajoin säädellyt vähennykset ja niitä koskevat säännökset. Vähennysjärjestelmän kehittämistä voidaan tämän tutkimusaineiston perusteella todeta muun muassa, että myös muut tavoitteet kuin veronmaksukyvyyn mittaaminen ovat ohjanneet järjestelmän kehittämistä. Erityisesti siinä on korostunut sosiaalipoliittinen aspekti.

Tutkimusaineiston tarkastelun perusteella voidaan myös varovaisena johtopäätöksenä esittää, että kehittämistyötä on leimannut jossain määrin tavoitteiden selkiintymättömyys ja säännösten ristiriitaisuus. Esimerkkejä järjestelmään sisältyvistä säännösten ristiriitaisuuksista tai epäjohtomukaisuuksista on monia, mutta tässä yhteydessä niihin ei enää puututa.

Tuloverotuksen vähennysjärjestelmää kehitettäessä olisikin entistä enemmän kiinnitettävä huomiota mm. järjestelmälle asetettaviin tavoitteisiin ja järjestelmässä mahdollisesti esiintyviin ristiriitaisuuksiin. Kehitystyössä olisi tällöin punnittava mm. sitä seikkaa, mikä paino järjestelmässä annetaan muille tekijöille kuin veronmaksukyvyyn huomioon ottamiselle vähennysten kautta.

SUMMARY

The primary purpose of this study was to examine how the system of permissible deductions in personal income taxation increased or reduced, in real terms, the heaviness of physical persons' income taxation in Finland in the years 1949-1982. The intention was to determine the impact that the deductions applied in the various years had on the course of income taxation. The increase in the heaviness of income taxation from one point in time to another was defined here as the rise due to the system of permissible deductions in the overall income tax rate in real terms. An increase in the heaviness of taxation in real terms due to this system, or a rise in the proportion of a given real income to be paid in income taxes, may be caused by the fact, i.e., that the permissible deductions are not adjusted for inflation.

Under Finnish tax legislation, the incomes received by an individual either in money form or in kind, as benefits having money value, are regarded as his income liable to taxation. When the individual's taxable income is determined, he is permitted to make specified deductions from his income. The Income and Wealth Tax Act currently in force classifies the permissible deductions into natural deductions, deductions to be made from the total income in both state income taxation and local (municipal) income taxation, those to be made only in state income taxation and

those to be made only in local income taxation. In addition, the Act includes provisions concerning deductions to be made from the state income tax.

In Table 1, figures obtained from the official income and wealth statistics are given on physical persons' total incomes liable to state income taxation, those liable to local income taxation and on the corresponding total permissible deductions for the years 1968, 1974 and 1979.

Table 1. Physical persons' incomes and the deductions made from their incomes for taxation in selected years

Item \ Year	1969		1974		1979	
	Mill.mk	Deductions, % of income	Mill.mk	Deductions, % of income	Mill.mk	Deductions, % of income
Total incomes						
- state taxation	21585		47957		91202	
- local taxation	21526		47716		91398	
Deductions						
- state taxation	6902	32	14694	31	26134	29
- local taxation	2788	13	5747	12	10362	11

Source: The Income and Wealth Statistics for the years concerned.

The table shows that, considered at the macro-level, the ratio of the total deductions to gross income in the years concerned was somewhat less than a third in state income taxation and somewhat more than a tenth in local income taxation.

In order to examine the bearing of changes in the system of deductions on the heaviness of taxation, in real terms, two alternative taxation

(for one and the same year) may initially be compared. It can be thought, in other words, that the incomes of the same persons are taxed in accordance with the actual deductions system and, on the other hand, in accordance with a hypothetical system chosen for the purpose and that the results are compared. The actual deductions system consists of the deductions actually applied in the year concerned, in their legislatively provided form. The hypothetical system may be any other system chosen - say, the one applied in the preceding year but altered in such a way that the deductions are adjusted for inflation. In addition to the income situation, all external factors affecting the size of the deductions - such as family relations, morbidity, etc. - are kept unchanged. In the case of each kind of deduction, only its size - in money terms or as a percentage, etc. - is allowed to differ from one system to the other. The purpose of the calculations is to reveal the extent to which a real change, in contradistinction to a nominal one, made exclusively in the deductions system will lead to changes in taxation (i.e., to changes in the change in taxes); this is why all other factors with an impact on taxation are kept unchanged.

When two alternative deductions systems are compared, gross income is kept the same in the two situations concerned. The hypothetical tax rate forms a basis of comparison. If the tax rate, i.e., the total income taxes/gross income ratio, is higher in the hypothetical than in the actual taxation, the hypothetical system is conducive to heavier taxation in comparison with the actual system. Considered from the standpoint of change, the actual system means a shift toward reduced income taxation, in comparison with the hypothetical system.

Next, the link with a given year is severed, and all money values are expressed in real terms, in order to make comparisons over time possible. The deductions systems of two different years are then compared. A given base year is chosen, and the deductions system for it then represents hypothetical taxation, and this deductions system is compared with the actual deductions systems applied in each of the years to be considered. The deductions system has grown conducive to heavier taxation, in real terms, if the total collected in taxes is greater according to the actual deductions system, compared with what it would have been according to the hypothetical system.

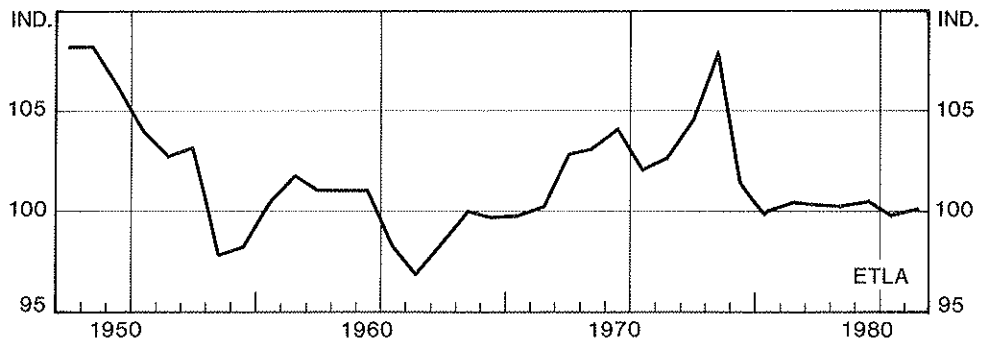
Typically, this may be the case when, under inflationary conditions, the permissible deductions have not been adjusted for inflation, so that their real value has declined. On the other hand, if the deductions system actually applied in a given year leads to collecting a smaller amount of taxes, in real terms, the deductions system has been conducive to reduced income taxation, in comparison with the base year. An example of this is provided by the introduction of a new kind of deduction, which some individual or individuals may use, whereas no other changes, in real terms, have taken place.

In the calculations, the taxation effected in accordance with the actual deductions system was compared with taxation consistent with a hypothetical deductions system. The calculations, made by income brackets and tax classes, related to the years 1948-1976. For the years 1977-1982, macro-level calculations were performed. The comparisons were based on a deductions system consistent with the one applied in 1964.

On the basis of this data, an index was constructed, which may be termed, in accordance with its base year, the deduction index "1964 = 100". For each particular year, the total that should have been paid in income taxes if the base year's deductions system had been applied was compared with the total actually collected.

The deduction index shows how much more or how much less taxes were collected, in real terms, from the same real income liable to taxation in each particular year, in comparison with the total that would have been collected according to the base year's deductions system. The year-to-year changes in the deductions index show how far the deductions system had become conducive to heavier or to lighter taxation, compared with the preceding year. The course of the index is shown in the following chart.

Chart. The course of the deduction index "1964 = 100" in 1948-82

As appears from the chart, the deductions system reduced, in real terms, income taxation in the early years of the period under consideration. Toward the end of the 1950s the system grew conducive to heavier taxation. In the early 1960s the system slightly reduced income taxation in real

terms. From the year 1962 on, until the mid-1970s, income taxation grew heavier, in real terms, owing to the deductions system. Over that period of time, the real rise due to the deductions system averaged one percentage point per year.

In the middle of the 1970s the deductions index dropped rather sharply. It should be pointed out, however, that in 1975 the state income tax scales, for instance, were changed in such a way that taxation grew heavier in real terms, and this was partly compensated for by changing the permissible deductions. Since 1977, the impact of the deductions system on the heaviness of taxation has been more or less neutral, as a result of the adjustments for inflation that have been made in the deductions.

LAHDELUETTELO

- AARNIO, Lasse (1978): Verotuksen kehityspiirteitä 1965-1977, *Kansallis-Osake-Pankin Taloudellinen Katsaus* 1978:2, Helsinki.
- ANDERSSON, Edward (1982): *Tulo- ja varallisuusverolaki*, Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja, B-sarja N:o 172, Helsinki.
- EDGREN, Christian (1979): Vähennysjärjestelmän merkitys verotuksessa. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen keskusteluaiheita-sarja No 42, Helsinki.
- EDGREN, Christian - TURKKILA, Juhani - VARTIA, Yrjö (1978): Tuloverotuksen analysoinnin matemaattisista ongelmista, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen keskusteluaiheita-sarja No 17, Helsinki.
- HONKANEN, Lea (1958): Vuoden 1959 pidätystaulukkojen laatiminen, julkaisematon muistio.
- KOMITEANMIETINTÖ (1961): Verolakikomitean mietintö, komiteanmietintö N:o 4, Helsinki.
- KOMITEANMIETINTÖ (1982): Vuokra-asuntotoimikunnan mietintö, komiteanmietintö 1982:57, Helsinki.
- LEPPÄNEN, Seppo (1981a): Verot ja vähennykset, *Talouselämä*, 19/1981, Vantaa.
- LEPPÄNEN, Seppo (1981b): Vähennyksiä ei tule vähätellä, *Talouselämä*, 23/1981, Vantaa.
- MARTTILA, Mauri (1981): Verovähennysten merkitys alentunut, *Talouselämä*, 21/1981, Vantaa.
- PESONEN, Markku (1983): Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys; *Verotus* 2/1983, Vantaa.
- TURKKILA, Juhani (1980): *Valtion tuloveroasteikkojen reaalin kiristyminen Suomessa vuosina 1949-79*, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen B-sarja No 27, Helsinki.
- Valtiovarainministeriö (1962): *Ennakkoperintäopas*, valtiovarainministeriön veroasiainosaston julkaisu n:o 108, Helsinki.
- VARTIAINEN, Henri J. (1969): *Valtion tulojen kasvuun sisältyvä automatiikka sekä verotusperusteiden muutokset Suomessa vuosina 1950-1964*, Suomen Pankin taloustieteellisen Tutkimuslaitoksen julkaisuja, Sarja B 27, Helsinki.
- Verohallitus (1982): *Verohallinnon käsikirja*, Henkilö- ja varallisuusverotus sekä verotusmenettely, verovuosi 1981, Helsinki.
- Verohallituksen tiedotteet ja julkaisut, jotka koskivat vuosilta 1974-82 toimeenpantavaa verotusta ("täytämme veroilmoituksen").
- VEROLAIT 1982, toim. Erkki Onikki, Suomen lakimiesliitto, Helsinki.
- VEROLAIT (eri vuosilta).
- WUNSCH, Guillaume - TERMOTE, Marc (1978): *Introduction to Demographic Analysis*, Plenum Press, New York.

KÄYTETYT TILASTOJULKAISUT

Ennakonpidätystaulukot vuosilta 1948-74, julk. valtiovarainministeriö ja verohallitus.

Suomen Tilastollinen vuosikirja vuonna 1981, julk. Tilastokeskus, Helsinki 1982.

Suomen virallinen tilasto IV B 15-16, Tulo- ja varallisuustilastot vuosilta 1948-80, julk. Tilastokeskus.

Suomen virallinen tilasto XXXI:41 21(14)-53, Kuntien talous (Kuntien finanssitilasto) vuosilta 1948-80, julk. Tilastokeskus.

Kansaneläkelaitoksen tilastollinen vuosikirja 1981, julk. Kansaneläkelaitos, Vammala 1982.

Suomen kunnallisliiton kunnallistilastoa-sarja. Kunnallisverotus, vuosilta 1976-81, julk. Suomen Kunnallisliitto.

Verohallituksen tilastotiedotukset vuosilta 1971-81 toimitetuista verotuksista, julk. Verohallitus.

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Tutkimuksessa käytetyt vähennyksiä ja tuloveroasteikkoja koskevat tiedot on saatu lähinnä eri vuosien Verolait-julkaisuista. Näiden ohella tietoja on täydennetty tarkastelukauden alkuvuosien osalta asetuskokoelmissa julkaistuille laeilla.

Liite 1. Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen vähennyksiä koskevat
enimmäismarkkamäärät yms. säännökset vuosina 1948-83

Tarkastelukautena tuloverotuksen vähennysjärjestelmää ovat pääosin sää-
delleet tulo- ja omaisuusverolaki (TOL) vuodelta 1943, asetukset kunnallis-
hallituksesta kaupungissa ja maalaiskunnissa, vuonna 1974 säädetty tulo-
ja varallisuusverolaki (TVL) sekä eräät erityislait. Seuraavassa selvi-
tetään näiden lakien pohjalta tärkeimmät vähennyslajit, joita enimmäis-
markkamäärät ovat koskeneet. Selvitys ei ole kaiken kattava, mutta keskei-
set luonnollisia henkilöitä koskevat vähennyssäännökset on pyritty otta-
maan mukaan¹⁾.

1. Tulosta tehtäviä vähennyksiä koskevat rajoitukset

1.1. Luonnolliset vähennykset

Sekä TOL että TVL toteavat, että tulosta on oikeus vähentää tulon hankki-
misesta ja säilyttämisestä aiheutuneet kustannukset, joita kutsutaan myös
luonnollisiksi vähennyksiksi. Näille vähennyksille ei ole pääsääntöisesti
asetettu enimmäismääriä. Kuitenkin kaksi poikkeusta voidaan mainita²⁾.

a) matkakustannukset asunnosta työpaikkaan ja takaisin halvinta kulku-
neuvoa käyttäen saa vähentää, kuitenkin enintään vuosina

1962-70 600 mk

1971-74 1 200 mk

Vuodesta 1981 alkaen maksimivähennys on ollut 15 000 mk.

1) Ks. tarkemmin esim. verolait asianomaisilta vuosilta. Ks. myös tämän
julkaisun lähdeluettelo.

2) Muita tällaisia vähennyksiä ovat mm. ns. moottorisahavähennys ja metsuri-
vähennys, ks. esim. verohallitus (1982, s. 119-120).

Liite 1, jatkoa

b) palkkatulovähennys/tulonhankkimisvähennys,

jonka mukaan palkkatulostaansai vähentää vuosina

1975-77 300 mk

1978-80 350 mk

ei kuitenkaan enempää kuin palkkatulon määrä. Tämä vähennys korvaa palkkatulosta tehtävät luonnolliset vähennykset, jollei korvattavien vähennysten määrä ylitä tulonhankkimisvähennyksen määrää.

Vuonna 1981 sai vähentää 350 mk + 4 % palkkatulosta, maksimin ollessa 800 mk (palkkatulovähennys).

Vuonna 1982 maksimi oli 1 000 mk (tulonhankkimisvähennys).

Vuonna 1983 maksimi on 1 200 mk.

1.2. Valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Seuraavaksi tarkastellaan eräitä sekä valtionverotuksessa (vv.) että kunnallisverotuksessa (kv.) sallittavien vähennysten enimmäismarkkamääriä. Näitä vähennyksiä tällä hetkellä säätelevä lainsäädäntö pohjautuu pääasiassa vuoden 1975 alusta voimaan tulleeseen TVL:iin sekä vuonna 1975 annettuun lakiin (608/75), joten nykyisessä muodossaan vähennysjärjestelmä on ollut vuodesta 1975 alkaen. Useiden vähennysten markkamääriä on muutettu nimellisesti vuosittain ja eräitä vähennyslajeja on tullut lisää. Liittessä 2 on luettelutuloerotuksen eräiden vähennysten enimmäismarkkamäärät vuonna 1975-83.

Velkojen korkojen vähennysoikeutta on rajoitettu kunnallisverotuksessa sekä erillisellä lailla (M16). Asuntolainojen ja muiden lainojen korkojen enimmäismäärät ovat olleet

1975-79 15 000 + 5 000 mk

1980-83 25 000 mk, johon saa sisältyä muita korkoja enintään 10 000 mk.

Liite 1, jatkoa

Henkivakuutusmaksun enimmäisvähennykset perheenjäsentä kohti ovat olleet:

1948-51	30 mk
1952-57	50 mk
1958-75	90 mk
1976	120 mk
1977-80	200 mk
1981-82	250 mk
1983	280 mk

Vähennyksen "reaaliarvo" on ollut korkeimmillaan vuonna 1958.

Vuoden 1983 hintatasoon muutettuna 90 mk vastaa noin 600 markkaa.

Sairauskuluvähennys oli vuosina 1948-55 kytketty veronmaksukyvyyn alen-
tumista koskevan pykälän yhteyteen. Vuodesta 1956 alkaen enimmäismäärät
ovat koskeneet toisaalta yksinäisiä, perheitä ja lapsia. Ne ovat olleet:

	yksinäiset	puolisot	lapset
1956-74	600 mk	800 mk	100 mk
1975-83	800 mk	1600 mk	200 mk

Todettakoon, että esim. vuodelta 1983 toimeenpantavassa verotuksessa nelihenkinen perhe voi tehdä enintään 2 000 mk:n sairauskuluvähennyksen. Vastaava vähennysoikeus vuonna 1956 vuoden 1983 hintatasossa oli noin 8 200 mk.

Liite 1, jatkoa

Veronmaksukyvn alentumisvähennyksen, joka myönnetään mm. elatusvelvollisuuden, sairauden, työttömyyden tms. erityisen syyn, joka on alentanut verovelvollisen veronmaksukykyä olennaisesti, enimmäismäärät ovat olleet:

1948-51	600 mk
1952-53	800 mk
1954-67	1 000 mk
1968-74	2 000 mk
1975-76	3 000 mk
1977	3 500 mk
1978	4 000 mk
1979	4 300 mk
1980	4 700 mk
1981-83	5 300 mk

Tulo- ja omaisuusverolakiin sisältyi eräitä tulosta tehtäviä vähennyksiä, joita ei nykyisessä tulo- ja varallisuusverolaissa ole. Näitä ovat mm. kansaneläkevakuutusmaksu (ei ylärajaa) sekä vanhuus- ja invalidivähennykset. Nämä viimeksimainitut vähennykset saatiin tehdä myös kunnallisverotuksessa vuodesta 1958 alkaen. Yksinhuoltajavähennys on nykyään eri suuri kunnallis- ja valtionverotuksessa (katso liite 2). Vähennysten enimmäismäärät olivat:

	Vanhuus- vähennys	Yksinhuoltaja- vähennys	Invalidi- vähennys (100 %)
1956-59	500 mk	500 mk	1 000 mk (vsta -57)
1960-64	750 mk	500 mk	1 000 mk
1965-75	1 000 mk	500 mk	2 000 mk

Vuonna 1975 em. vähennykset tehtiin tulosta vain kunnallisverotuksessa. Vanhuusvähennys ja invalidivähennykset on tehty valtionverotuksessa vuodesta 1975 alkaen verosta (ks. liite 2).

Liite 1, jatkoa

1.3. Valtionverotuksessa tehtävät vähennykset

Prosentti-/työtulovähennys

Taloudellisesti tärkein vähennys on ansiotulosta tehtävä vähennys, jota kutsuttiin vuoteen 1974 asti prosenttivähennykseksi, vuonna 1975 ansiotulovähennykseksi ja vuodesta 1976 alkaen työtulovähennykseksi. Enimmäismäärät ovat olleet:

1948-51	10 % palkkatulosta, ansioeläkkeistä yms., työn arvosta, maksimivähennys 600 mk
1952-53	10 % em. tuloista, maksimivähennys 700 mk
1954-57	10 % em. tuloista, ei maksimirajaa
1958-60	15 % em. tuloista 10 000 markkaan, ylittävältä osin 10 %, ei maksimirajaa
1961-73	20 % em. tuloista 10 000 markkaan, ylittävältä osin 15 %, maksimi 3 500 mk
1974	22.5 % em. tuloista, maksimivähennys 4 400 mk
1975	Minimivähennys 1 500 mk; kun tulo yli tämän ja enintään 4 500 mk, niin ylimeneviltä osin puolet; tulovälillä 4 500-24 500 vähennys 20 % yli menevältä osin, maksimivähennys 7 000 mk, joka vastasi 24 500 markan tuloja ((100 %)1 500 + (50 %)3 000 + (20 %)20 000 = 7 000 mk).
1976	25 % ansiotulosta, maksimivähennys 5 000 mk
1977	- " - - " - 5 800 mk
1978	- " - - " - 6 500 mk
1979	- " - - " - 7 000 mk
1980	- " - - " - 7 600 mk
1981	- " - - " - 8 500 mk
1982	- " - - " - 9 000 mk
1983	- " - - " - 9 800 mk

Liite 1, jatkoa

Puolisovähennys/ylimääräinen työtulovähennys

Tulo- ja omaisuusverolain mukaan aviopuolisot olivat yhteisverotettavia myös ansiotulojen osalta. Vähemmän ansainnut puoliso sai tehdä ns. puoliso-vähennyksen, jonka markkamääräiset rajat vuosina 1948-74 on lueteltu alla. Vuonna 1975 vähennystä nimitettiin ylimääräiseksi ansiotulovähennykseksi ja peruste vähennyksen tekemiselle hiukan muuttui. Vuodesta 1976 alkaen vähennys tunnetaan ylimääräisenä työtulovähennyksenä ja sen saa tehdä verovelvollinen, joka on elättänyt alaikäistä lastaan tai puolisoista se, jonka ansiotulojen määrä on pienempi. Enimmäismarkkamäärät ovat oileet:

1948-50	Minimi	500 mk, yli menevältä osin puolet, maksimi	1 200 mk
1951	- " -	500 mk,	- " - 1 500 mk
1952-54	- " -	600 mk,	- " - 1 750 mk
1955-57	- " -	750 mk,	- " - 2 000 mk
1958-60	- " -	1 200 mk,	- " - 2 500 mk
1961-66	- " -	1 500 mk,	- " - 2 800 mk
1967-73	- " -	1 500 mk,	- " - 3 000 mk
1974	- " -	1 500 mk,	- " - 3 500 mk
<hr/>			
1975	20 %	ansiotulosta, enintään	2 000 mk
1976	- " -	- " -	2 000 mk
1977	- " -	- " -	2 320 mk
1978	- " -	- " -	2 800 mk
1979	- " -	- " -	3 000 mk
1980	- " -	- " -	3 300 mk
1981	- " -	- " -	3 700 mk
1982	- " -	- " -	4 100 mk
1983	- " -	- " -	4 500 mk

Liite 1, jatkoa

Vuodesta 1979 alkaen enimmäismäärään on saanut lisätä korotuksen, kun verovelvollinen on elättänyt alle 7 vuotiasta lastaan. Korotukset ovat olleet:

1979	500 mk
1980	700 mk
1981	900 mk
1982	1 000 mk
1983	1 100 mk

TOL:n mukaan sai verovelvollinen tehdä kalliinpaikanvähennyksen, joka vaihteli kunnan kalleusryhmän ja perhesuhteiden mukaan. Alla on luettelut ensimmäisen kalleusryhmän mukaiset enimmäisrajat.

	yksinäinen	puolisot	kultakin lapselta
1948-51	120 mk	200 mk	60 mk
1952-53	140 mk	240 mk	80 mk
1954-57	180 mk	300 mk	120 mk
1958-67	200 mk	340 mk	140 mk
1968-73	100 mk	170 mk	70 mk
1974	100 mk	170 mk	-

Valtionverotuksessa on ollut vuosina 1969-79 osinkotulovähennys, joka sittemmin on muutettu (vsta 1981) omaisuustulovähennykseksi. Vuodesta 1980 tämän vähennyksen on saanut tehdä sekä kunnallisverotuksessa että valtionverotuksessa. Enimmäisrajat ovat olleet:

1969-71	400 mk
1972-77	500 mk
1978	1 000 mk
1979	1 500 mk
1980	1 500 mk (sekä vv. että kv.)
1981	1 700 mk (<u>omaisuustulov.</u>)
1982	2 500 mk
1983	2 750 mk

Liite 1, jatkoa

Valtionverotuksen koulutusvähennyksen saa tehdä verovelvollinen, joka on elättänyt (tietyn ikäistä) lastaan, joka on saanut (tietyn ajan) säännöllistä opetusta (tietyissä) oppilaitoksessa. Ikärajaa, opetusaikaa ja oppilaitoksia koskevat määräykset ovat vuosien kuluessa vaihdelleet. Enimmäisrajat ovat olleet:

1956-74	300 mk (kotona asuvat) 500 mk (muualla asuvat)
1975-78	500 mk
1979	800 mk
1980	1 000 mk
1981	1 200 mk
1982	1 300 mk
1983	1 400 mk

Seuraavaksi tarkastellaan niitä valtionverotuksessa myönnettäviä vähennyksiä, jotka ovat olleet voimassa nykyisen TVL:n aikana. Näitä ovat mm. palkkavähennys, puoliso-vähennys, yksinhuoltajavähennys (vv.) sekä vuodet 1976-79 voimassa ollut siirtymäkauden vähennys.

Palkkavähennyksen saa tehdä palkastaan (tarkemmin työtulostaan). Vähennys on ollut:

1980	1 % palkasta, enintään 350 mk
1981-83	1 % - " - " - " - 800 mk

Puolisovähennyksen enimmäismarkkamäärä on säilynyt koko ajan (vuodesta 1976 alkaen) samana eli

1976-83	4 500 mk
---------	----------

Yksinhuoltajien siirtymäkauden vähennykset olivat

1976	3 000 mk
1977	2 200 mk
1978	1 400 mk
1979	600 mk

Liite 1, jatkoa

Valtionverotuksen yksinhuoltajavähennys on ollut:

1976	20 % tulosta, enintään 2 000 mk
1977	- " - - " - 2 320 mk
1978	- " - - " - 2 900 mk
1979	- " - - " - 3 400 mk
1980	- " - - " - 3 800 mk
1981	- " - - " - 4 300 mk
1982	- " - - " - 4 800 mk
1983	- " - - " - 5 200 mk

1.4. Kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Lapsivähennyksen markkamäärät, jotka ennen nykyistä tulo- ja varallisuusverolakia olivat tietyissä rajoissa kunnan päätettävissä, ovat olleet kultakin alaikäiseltä lapselta:

	Kaupungissa		Maalaiskunnassa	
	minimi	maksimi	minimi	maksimi
1948-50	160 mk	240 mk	100 mk	200 mk
1951-52	180 mk	300 mk	120 mk	240 mk
1953-64	250 mk	400 mk	150 mk	300 mk
1965-74	400 mk	650 mk	200 mk	500 mk
1975		650 mk		
1976		650 mk		
1977		650 mk		
1978		750 mk		
1979		850 mk		
1980		950 mk		
1981		1 100 mk		
1982		1 250 mk		
1983		1 400 mk		

Liite 1, jatkoa

Kunnallisverotuksen perusvähennys on pienituloisille myönnettävä vähennys. Vuoteen 1974 asti sen enimmäismarkkamäärät riippuivat kunnan päätöksestä. Nykyisin enimmäismarkkamäärä on sanottu laissa. Perusvähennyksen määrä pienenee tulojen kasvaessa. Vuodesta 1975 alkaen säännös on kirjoitettu siten, että perusvähennystä ei myönnetä kun tulot muiden vähennysten jälkeen ovat kaksinkertaiset enimmäisperusvähennykseen verrattuna. Perusvähennyksen markkamäärät ovat olleet seuraavat:

	Kaupungissa		Maalaiskunnassa	
	minimi	maksimi	minimi	maksimi
1948-50	200 mk	360 mk	100 mk	200 mk
1951-52	300 mk	600 mk	200 mk	450 mk
1953-59	300 mk	800 mk	250 mk	600 mk
1960-69	700 mk	1 200 mk	500 mk	800 mk
1970	1 000 mk	1 600 mk	800 mk	1 300 mk
1971-74	1 100 mk	2 000 mk	1 100 mk	2 000 mk
1975-77		2 000 mk		
1978-79		2 300 mk		
1980		2 500 mk		
1981		3 000 mk		
1982		3 400 mk		
1983		3 800 mk		

Nykyisen tulo- ja varallisuusverolain aikana ovat olleet voimassa edellisten ohella mm. seuraavat kunnallisverotuksessa tulosta tehtävät vähennykset: vanhuusvähennys, yksinhuoltajavähennys, opiskelijavähennys, invalidivähennys sekä elatusvelvollisuusvähennys. Näiden vähennysten enimmäismarkkamäärät vuosina 1975-83 ilmenevät liitteestä 2.

Liite 1, jatkoa

2. Valtion tuloverosta tehtävät vähennykset

Valtionverotuksessa saa TVL:n mukaan verovelvollinen henkilö vähentää tuloverostaan huoltajavähennyksen, invalidivähennyksen, vanhuusvähennyksen ja elatusvelvollisuusvähennyksen. Tämän lisäksi on laissa veronhuojennustalletuksista säädetty tuloverosta tehtävästä vähennyksestä.

Invalidivähennyksen ja vanhuusvähennyksen enimmäismarkkamäärät on esitetty liitteessä 2.

Huoltajavähennyksen (entisen lapsivähennyksen) enimmäismarkkamäärät ovat olleet seuraavat:

	I lapsi	II lapsi	III	IV jne.	
1948-1950	20 mk	30 mk		ks. II lasta	
1951	20 mk	40 mk		- " -	
1952-1960	30 mk	50 mk		- " -	
1961	50 mk	50 mk		- " -	
1962-73	60 mk	60 mk		- " -	
1974	-	-	-	-	
1975	200 mk	150 mk		- " -	
1976	300 mk	300 mk		- " -	
1977	350 mk	350 mk		- " -	
1978	400 mk	400 mk		- " -	
1979	430 mk	430 mk		- " -	
1980	480 mk	480 mk		- " -	
				V	
1981	550 mk	650 mk	750 mk	850 mk	850 mk jne.
1982	650 mk	750 mk	900 mk	1 200 mk	1 200 mk jne.
1983	750 mk	850 mk	1 000 mk	1 350 mk	1 350 mk jne.

Huoltajavähennys myönnetään sille puolisoista, jonka tuloveron määrä on suurempi.

Liite 1, jatkoa

Elatusvelvollisuusvähennys on ollut voimassa vuodesta 1979 alkaen. Tuloverosta on saanut vähentää neljäsosan verovuonna suorittamansa elatusavun määrästä kuitenkin enintään seuraavat markkamäärät:

1979	500 mk
1980	540 mk
1981	600 mk
1982	670 mk
1983	730 mk

Valtion tuloverosta tehtävien vähennysten kokonaismarkkamäärät vuosina 1975-81 ilmenevät seuraavasta taulukosta.

Taulukko. Luonnollisten henkilöiden vähennykset valtion tuloverosta sekä valtion maksuunpantu tulovero vuosilta 1975-81, miljoona markkaa

Vuosi	Huoltaja- vähennys (1)	Invalidi- vähennys (2)	Vanhuus- vähennys (3)	Talletus- vähennys (4)	Elatusvelv. vähennys (5)	Kaikki yhteensä (6)	Maksuunpantu tulovero (7)	(6)/ (7), % (8)
1975	212.1	221.9	52.4	11.7	-	498.1	7772.9	6.4
1976	353.3	235.0	54.3	4.2	-	646.8	8215.1	7.9
1977	407.6	246.6	56.0	7.0	-	717.2	8249.5	8.7
1978	459.5	250.3	57.4	15.8	-	783.0	8130.8	9.6
1979	488.2	275.5	58.3	13.7	25.0	860.7	9657.1	8.9
1980	532.9	304.8	59.9	-	28.6	926.2	11542.2	8.0
1981	665.6	345.1	60.8	-	34.0	1105.5	13244.1	8.4

Lähde: Verohallituksen tilastotiedotukset vuosilta 1975-1981 toimeenpannuista verotuksista.

Liite 2. Tuloverotuksen eräiden tulosta ja valtion tuloverosta tehtävien vähennysten enimmäismarkkamäärät vuosina 1975-83

Vähennyslaji	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
<u>Valtion ja kunnallisisverotus</u>									
Palkkatulo/tulonhankkimisy.	300	300	300	350	350	350	800	1000	1200
Henkivakuutus ym. (hengeltä)	90	120	200	200	200	200	250	250	280
Sairauskulut (nei.henk. perhe)	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Veromaksukyvyn al. vähennys	3000	3000	3500	4000	4300	4700	5300	5300	5300
Omaisuustulovähennys	-	-	-	-	-	1500	1700	2500	2750
<u>Valtionverotus</u>									
Osinkotulovähennys	500	500	500	1000	1500	-	-	-	-
Työtulovähennys	7000	5000	5800	6500	7000	7600	8500	9000	9800
Ylimääräinen työtulovähennys	2000	2000	2320	2800	3000	3300	3700	4100	4500
- korotus	-	-	-	-	500	700	900	1000	1100
Palkkavähennys	-	-	-	-	-	350	800	800	800
Yksinhuoltajavähennys	-	2000	2320	2900	3400	3800	4300	4800	5200
Puoliso vähennys	-	4500	4500	4500	4500	4500	4500	4500	4500
Koulutusvähennys	500	500	500	500	800	1000	1200	1300	1400
<u>Kunnallisisverotus</u>									
Vanhuusvähennys	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
Lapsivähennys	650	650	650	750	850	950	1100	1250	1400
Yksinhuoltajavähennys	500	500	500	600	1200	1400	1600	1800	2000
Opiskelijavähennys	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2250	2500	2700
Invaliidivähennys	2000	2000	2000	2000	2160	2340	2600	2600	2600
Eiatusvelvollisuusvähennys	-	-	-	-	2000	2160	2400	2700	2900
Perusvähennys	2000	2000	2000	2300	2300	2500	3000	3400	3800
<u>Vähennykset tuloverosta</u>									
Invaliidivähennys	500	500	500	500	540	590	660	660	660
Vanhuusvähennys	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Huoltajavähennys	200	300	350	400	430	480	550	650	750
1. lapsesta	150	300	350	400	430	480	550	650	750
2. lapsesta	150	300	350	400	430	480	550	650	750
3. lapsesta	150	300	350	400	430	480	550	650	750
4. lapsesta jne.	150	300	350	400	430	480	550	650	750
Eiatusvelvollisuusvähennys	-	-	-	-	500	540	600	670	730

Liite 3. Luonnoillisten henkilöiden tulot ja vähennykset tulosta eräiltä vuosilta toimeenpannuissa verotuksissa tulo- ja varallisuus-tilastojen mukaan

Vuosi	1969				1974			
	Milj.mk	Osuus vähennyksistä, %		Osuus valtionveronalaisista tuloista, % (vähennysaste)	Milj.mk	Osuus vähennyksistä, %		Osuus valtionveronalaisista tuloista, % (vähennysaste)
		Valtionverotus	Kunnallisverotus			Valtionverotus	Kunnallisverotus	
Valtionveronalaiset tulot	21585.2				47957.1			
Kunnallisveronalaiset tulot	21526.0				47716.1			
(1) Vähennykset valtion- ja kunnallisverotuksessa								
Tulon hankkimisesta aihe. menot - matkakustannukset	163.1	2.34	5.83	0.76	605.3	4.14	10.53	1.26
- muut tulonhankkimismenot	91.1	1.31	3.26	0.42	338.2	2.31	5.89	0.71
Kansaneläkevakuutusmaksu	226.1	3.24	8.08	1.05	600.7	4.11	10.45	1.25
Henkivakuutusmaksut	106.8	1.53	3.82	0.49	148.2	1.01	2.58	0.31
Eläkevakuutusmaksut	23.2	0.33	0.83	0.11	147.6	1.01	2.57	0.31
Sairauskulut	312.9	4.49	11.18	1.45	586.3	4.01	10.20	1.22
Invalidivähennys	244.0	3.50	8.72	1.13	757.1	5.18	13.17	1.58
Vanhuusvähennys	224.0	3.21	8.01	1.04				
Leskeysvähennys	24.2	0.35	0.86	0.11	36.8	0.25	0.63	0.08
Muut vähennykset	96.1	1.38	3.43	0.45	17.0	0.12	0.30	0.04
Σ_1	1511.5	21.68	54.02	7.00	3237.2	22.15	56.33	6.75
(2) Vähennykset valtionverotuksessa								
Prosenttivähennys	3205.6	45.98		14.85	7861.9	53.80		16.39
Vähemmän ans. puol. väh.	1311.4	18.81		6.08	2179.4	14.91		4.54
Vv. korko- ym. vähennys	267.3	3.83		1.24	893.2	6.11		1.86
Koulutusvähennys					34.0	0.23		0.07
Kalliinp. vähennys	183.6	2.63		0.85	193.1	1.32		0.40
Ösinkotulovähennys	14.4	0.21		0.07				
Muut vähennykset	478.2	6.86		2.22	213.7	1.46		0.45
Σ_2	5460.5	78.32		25.30	11375.3	77.85		23.72
(3) Vähennykset kunnallisverotuksessa								
Vanhuusvähennys	649.6		23.22	3.01	681.1		11.85	1.42
Lapsivähennys							4.14	0.50
Opiskelijavähennys					237.7			
Perusvähennys	258.1		9.22	1.20	532.2		9.26	1.11
Kv. korko- ym. vähennys	188.0		6.72	0.87	847.4		14.75	1.77
Muut vähennykset	190.8		6.82	0.88	211.0		3.67	0.44
Σ_3	1286.5		45.98	5.96	2509.4		43.67	5.23
Vähennykset vv.	6901.9				14694.3			
$\Sigma_1 + \Sigma_2$	(6972.0)	100.0		32.30	(14612.5)	100.0		30.47
Vähennykset kv.	2787.5				5746.6			
$\Sigma_1 + \Sigma_3$	(2798.0)		100.0	12.96	(5746.6)		100.0	11.98

Liite 3, jatkoa

Vuosi	1979				1980			
	Milj.mk	Osuus vähennyksistä, %		Osuus valtionveronalaisista tuloista, % (vähennysaste)	Milj.mk	Osuus vähennyksistä, %		Osuus valtionveronalaisista tuloista, % (vähennysaste)
		Valtionverotus	Kunnallisverotus			Valtionverotus	Kunnallisverotus	
Tulot, vähennykset								
Valtionveronalaiset tulot	91202.3				106240.4			
Kunnallisveronalaiset tulot	91398.2				106371.4			
(1) Vähennykset valtion- ja kunnallisverotuksessa								
Tulon hankkimisesta äih. menot								
- matkakustannukset	1786.9	6.82	17.16	1.96	2130.9	6.98	17.22	2.01
- palkkatulovähennys	306.0	1.17	2.94	0.34	292.8	0.96	2.37	0.28
- muut tulonhankkimismenot	797.2	3.04	7.65	0.87	948.3	3.11	7.66	0.89
Korot ja indeksikorotukset	1724.0	6.58	16.55	1.89	2514.5	8.24	20.32	2.37
Henkivakuutusmaksut	285.0	1.09	2.74	0.31	301.8	0.99	2.44	0.28
Eläkevakuutusmaksut	361.8	1.38	3.47	0.40	403.4	1.32	3.26	0.38
Sairauskulut	1174.1	4.48	11.27	1.29	1292.5	4.24	10.44	1.22
Päivä- ja äitiysraha	215.8	0.82	2.07	0.24	226.5	0.74	1.83	0.21
Osinkotulovähennys					123.3	0.40	1.00	0.12
Muut vähennykset	54.9	0.21	0.53	0.06	70.4	0.23	0.57	0.06
Σ_1	6705.7	25.58	64.38	7.35	8304.4	27.22	67.11	7.82
(2) Vähennykset valtionverotuksessa								
Työtulovähennys	15228.3	58.08		16.70	17401.7	57.03		16.38
Ylim. työtulovähennys	1517.1	5.79		1.66	1748.6	5.73		1.65
Vv. yksinhuoltajavähennys	254.4	0.97		0.28	317.9	1.04		0.30
Puolisovähennys	1892.9	7.22		2.08	1711.9	5.61		1.61
Koulutusvähennys	66.0	0.25		0.07	133.6	0.44		0.13
Siirtymäkauden vähennys	182.3	0.70		0.20				
Osinkotulovähennys	92.5	0.35		0.10				
Palkkavähennys					609.3	2.00		0.57
Muut vähennykset	279.1	1.06		0.31	284.0	0.93		0.27
Σ_2	19512.6	74.42		21.39	22207.0	72.78		20.90
(3) Vähennykset kunnallisverotuksessa								
Vanhuusvähennys	448.7		4.31	0.49	471.9		3.81	0.44
Lapsivähennys	948.2		9.10	1.04	1047.4		8.46	0.99
Kv. yksinhuoltajavähennys	102.8		0.99	0.11	132.2		1.07	0.12
Opiskelijavähennys	404.5		3.88	0.44	439.2		3.55	0.41
Invalidivähennys	925.2		8.88	1.01	1033.5		8.35	0.97
Elatusvelvollisuusvähennys	100.2		0.96	0.11	114.4		0.92	0.11
Perusvähennys	623.3		5.98	0.68	675.3		5.46	0.64
Muut vähennykset	156.0		1.50	0.17	156.4		1.26	0.15
Σ_3	3708.9		35.61	4.07	4070.3		32.89	3.83
vähennykset vv.	26134.4				30462.4			
$\Sigma_1 + \Sigma_2$	(26218.3)	100.0		28.74	(30511.4)	100.0		28.72
vähennykset kv.	10362.0				12331.4			
$\Sigma_1 + \Sigma_3$	(10414.6)		100.0	11.42	(12374.7)		100.0	11.65

Liite 4.

Vuoden 1959 pidätystaulukkojen laskeminen

Pidätystaulukkoja laskettaessa on otettu huomioon valtionvero, kunnallisvero ja kansaneläkemaksu.

Taulukoissa käytetyt veroluokkia osoittavat merkit vastaavat tulo- ja omaisuusverolain mukaisia veroluokkia. Taulukot A on laskettu maalaiskunnille, C ja D kaupunkikunnille.

Valtionveroa laskettaessa on noudatettu 22. päivänä marraskuuta 1957 annettua lakia tulo- ja omaisuusverolain väliaikaisesta muuttamisesta (371/22.11.1957) seuraavilta osin:

Asteikko on lain mukainen

Vähennykset:

Tulosta: 1) 15 % palkkatulosta miljoonan tuloon asti, sen ylimenevältä osalta 10 %

2) 1.5 markkaa kansaneläkemaksua kultakin kunnallistaksoituksessa "määrätyltä" äyriltä

3) D-taulukoissa kalliin paikkakunnan vähennykset maksimina:
I ja II veroluokassa 20 000 mk, III veroluokassa 34 000 mk ja kultakin lapselta lisäksi 14 000 mk.

Verosta: 4) Ensimmäiseltä lapselta 3 000 mk, kultakin seuraavalta 5 000 mk.

Lain kohtaa: "... yli 1 000 markan menevästä tulon osasta ei veroa lasketa." ei ole otettu huomioon.

Liite 4, jatkoa

Kunnallisveroa laskettaessa on lait 425 ja 426/13.11.1953 otettu huomioon siten, että A-taulukkoissa on lapsivähennys kultakin lapselta 24 000 mk vuodessa ja perusvähennys 40 000 mk vuodessa. C- ja D-taulukkoissa vastaavat vähennykset ovat 40 000 mk ja 72 000 mk vuodessa, vuonna 1959 Helsingin taulukoissa (D11.50 ja D12.50) 80 000 mk. Kansaneläkemaksun vähennys kuten valtionveroa laskettaessa. Muita vähennyksiä ei kunnallisveroa laskettaessa ole otettu huomioon.

Kansaneläkemaksu on 1.5 markkaa vakuutetulle kunnallisverotuksessa määrättyä veroäyriltä (Laki 288/12.8.1957).

Kukin vero on laskettu tuloluokan keskiarvulle ja saatu verojen summa on kuukausitaulukoissa tasoitettu 30:llä jaolliseksi (suuremmissa pidätyksissä 60:llä tai 300:lla jaolliseksi) luvuksi. Tarkistus on suoritettu peräkkäisiä erotuksia seuraten (ja lisäksi laskemalla summat sivuittain veroluokittain - summa on jaollinen 30:llä).

Kahden viikon, viikon ja 10 päivän pidätykset on laskettu jakamalla kuukausipidätykset 2:lla, 4:llä ja 3:lla. Viikkopidätykset on alennettu lähimpään 5:llä jaolliseen lukuun.

Tarkistus on suoritettu "nakuttamalla" ja vertaamalla niitä kuukausitaulukoista jakamalla saatuihin "nakutus" loppusummiin.

Päivittäin suoritettavat pidätykset on laskettu erikseen olettaen, että vuodessa on 300 työpäivää.

A-, C- ja D-taulukkoissa on 16 sivua, erikoispidätystaulukossa 14 sivua.

Vuotta 1959 varten on laskettu 4 uutta taulukkoa: A15, C14 ei julk., D11.50, ja D12.50 sekä D14. Muut taulukot ovat samat kuin vuonna 1958.

Helsinki 30. päivänä joulukuuta 1958

Liite 4, jatkoa

Ennakkoperinnässä huomioonotettavat vähennykset.I Kunnanvero (+ kansaneläke + kirkonvero)

<u>Sarja A</u>	1) Lapsivähennys lapselta	(15 000 - 30 000)	24 000
	2) Perusvähennys jos tulo edell. vähennyksen jälkeen on \leq 60 000 tulon ollessa suurempi kuin 60 000 mainittu vähennysmäärä vähenee 1 %:lla jokaista 1 000 mk kohti, jolla tulo ylittää 60 000 mk.	(25 000 - 60 000)	40 000
	3) Kansaneläke edellisten vähennysten jälkeen 1,5 % tulosta		1,5 %
<u>Sarjat C ja D</u>	1) Lapsivähennys lapselta	(25 000 - 40 000)	40 000
	2) Perusvähennys jos tulo edell. vähennyksen jälkeen on \leq 80 000 tulon ollessa $>$ 80 000 vähennysmäärä vähenee samoin kuin edellä (A) 80 000 mk ylimenevältä osalta.	(30 000 - 80 000)	80 000
	3) Samoin kuin A:ssa.		

Kun verotettavasta tulosta on tehty edellä olevat vähennykset lasketaan kunnanvero (+ kansaneläke + kirkonvero) vähennetystä tulosta.

II Valtion tulovero

A)	Vähennykset tulosta	A ja C	D
	1) tulo alle 1 milj.mk milj. ylittävältä osalta	15 % 10 %	15 % 10 %
	2) Kansaneläke 1,5 % tulosta	1,5 %	1,5 %
<u>Vain sarjassa D</u>	3) Kalliinpaikan vähennys		
	I	-	20 000
	II	-	20 000
	III	-	34 000
	III lasta kohti	-	14 000
B)	Vähennykset verosta:		
	Lapsivähennys ensimmä. lapsesta	3 000	3 000
	" muut lapset (lasta kohti)	5 000	5 000

Edellä olevien vähennysten (1-3) jälkeen lasketaan vähennystä tulosta valtion tulovero (Laki N:o 468/58) taulukon mukaan.

I + II = Ennakkoperintä

1 kuukausi	= 1/12 vuotta	1 viikko	= 1/50 vuotta
$\frac{1}{2}$ kk. eli		1 päivä	= 1/300 "
2 viikkoa	= 1/25 "		

Lite 4a. Vähennysasteet, verot (markkaa) ja veroasteet valtionverotuksessa ja kunnallisverotuksessa veroluokassa III₂, sarja D14 vuonna 1964.

Valtionverotuksen vähennykset (vuoden 1964 lain säädäntö), verot yms.												
Veron- lainen tulo Y_i	A_1 Vähennys	Keis- vähennys A_2	Kalliin- paikan vähennys A_3	Yhteensä ΣA_i	Vähennys- aste Y_i	Tulo- painot w_i	Verotettava tulo v. y_i	Vero- asteikon mukaan T_i	Veroaste T_i/Y_i $=C_i$	Vähennys- verosta B_i	Valtion tulovero T_{iv}	Lisävero T_{il}
473	96.60	0	620	714.60	1.5108	0.0007	0	0	0.0174	120	0	0
1480	296.00	0	620	916.00	0.6189	0.0034	561.00	0	0.0297	120	0	0
2489	497.80	16.14	620	1133.94	0.4556	0.0086	1355.06	0	0.0391	120	0	0
3479	695.80	40.19	620	1355.99	0.3898	0.0182	2123.01	0	0.0496	120	0	0
4484	896.80	55.26	620	1572.06	0.3506	0.0258	2911.94	0	0.0580	120	0	0
5480	1096.00	70.20	620	1786.20	0.3259	0.0295	3693.80	0	0.0651	120	0	0
6482	1296.40	85.23	620	2001.63	0.3088	0.0367	4480.37	78.04	0.0733	120	0	0
7475	1495.00	100.13	620	2215.13	0.2963	0.0468	5259.87	155.99	0.0845	120	35.99	7.20
8479	1695.80	115.19	620	2430.98	0.2867	0.0537	6048.02	236.24	0.0996	120	116.24	23.25
9485	1897.00	130.27	620	2647.28	0.2751	0.0563	6837.72	338.90	0.0996	120	218.90	43.78
10473	2070.95	145.10	620	2836.05	0.2708	0.0570	7636.95	442.80	0.0996	120	322.80	64.56
11481	2222.15	160.22	620	3002.37	0.2615	0.0589	8478.63	552.22	0.0996	120	432.22	86.44
12938	2440.70	182.07	620	3245.77	0.2509	0.1120	9692.23	709.99	0.0996	120	589.99	118.00
14909	2736.35	211.64	620	3567.99	0.2393	0.0921	11341.01	957.86	0.0996	120	837.86	167.57
17718	3157.70	253.77	620	4031.47	0.2275	0.1367	13686.53	1363.58	0.0996	120	1243.58	248.72
25940	3500	377.10	620	4497.10	0.1734	0.1964	21442.90	3175.15	0.1481	120	3055.15	613.24
67632	3500	1002.48	620	5122.48	0.0757	0.0671	62509.52	15253.24	0.2440	120	15133.24	3945.30
Σ					0.2404	1.0000			0.0992			

Kunnallisverotuksen vähennykset (vuoden 1964 lainsäädäntö, sarja D14) verot yms.										Kokonaisverot ja veroasteet			
Lapsi- vähennys	Perus- vähennys	Kela- vähennys	Yhteensä	Vähennys- aste	Tulo- painot	Verotettava tulo kv.	Suhteell. tulo- verot. veroaste	Vero	Kaikki verot (pl. lisa- vero)	Veroaste kokonais- tuloista	Lisä- vero- aste	Veroaste ml. lisa- veroaste	
A_1^k	A_2^k	A_3^k	$\sum A_i^k$	γ_i^k	w_i^y	y_i^k	θ_i^k	T_i^k	$T_{tv+k}^k = T$	$T/Y = \Theta$	T^L/Y		
800	1200	0	2000	4.2283	0.0097	0	0	0	0	0	0	0	
800	1200	0	2000	1.3514	0.0034	0	0	0	0	0	0	0	
800	613.20	16.14	1429.34	0.5743	0.0086	1059.66	0.14	148.35	148.35	0.0596	0	0.0596	
800	0	40.19	840.19	0.2415	0.0182	2638.81	0.14	369.43	369.43	0.1062	0	0.1062	
800	0	55.26	855.26	0.1907	0.0258	3628.74	0.14	508.02	508.02	0.1133	0	0.1133	
800	0	70.20	870.20	0.1588	0.0295	4609.80	0.14	645.37	645.37	0.1178	0	0.1178	
800	0	85.23	885.23	0.1366	0.0367	5596.77	0.14	783.55	783.55	0.1209	0	0.1209	
800	0	100.13	900.13	0.1204	0.0468	6574.87	0.14	920.48	956.47	0.1280	0.0610	0.1290	
800	0	115.19	915.19	0.1079	0.0537	7563.81	0.14	1058.93	1175.17	0.1386	0.0027	0.1413	
800	0	130.27	930.27	0.0981	0.0569	8554.73	0.14	1197.66	1416.56	0.1493	0.0046	0.1539	
800	0	145.10	945.10	0.0902	0.0570	9527.90	0.14	1333.91	1656.71	0.1582	0.0062	0.1644	
800	0	160.22	960.22	0.0836	0.0589	10520.78	0.14	1472.91	1995.13	0.1659	0.0075	0.1734	
800	0	182.07	982.07	0.0759	0.1120	11955.93	0.14	1673.83	2263.82	0.1750	0.0091	0.1841	
800	0	211.64	1011.68	0.0679	0.0921	13897.32	0.14	1945.62	2783.48	0.1867	0.0112	0.1979	
800	0	259.77	1063.77	0.0595	0.1367	16664.23	0.14	2332.99	3576.57	0.2019	0.0140	0.2159	
800	0	377.10	1177.10	0.0454	0.1964	24762.90	0.14	3466.80	6521.95	0.2514	0.0236	0.2750	
800	0	1002.48	1802.48	0.0267	0.0671	65829.52	0.14	9216.13	24349.37	0.3600	0.0583	0.4183	
				0.0916	1.0000		0.14			0.1918	0.0137	0.2053	

Liite 5. Veroluokittaiset veroasteet kokonaistulosta pidätystaulukkojen mukaan vuosina 1948-74, % (tulojakautuma vuoden 1964 tulojakautuman mukainen)

Vuosi	Veroluokka							Yhteensä \bar{z}	Käytetty pidätys- taulukon sarja- tunnus
	I	II	III ₀	III ₁	III ₂	III ₃	III ₄		
1948	26.12	21.91	24.17	24.95	24.95	24.29	20.92	24.22	C 11
49	24.13	20.80	23.78	24.11	23.60	22.61	18.20	23.05	C 12
1950	25.28	21.77	24.68	25.29	24.85	23.97	19.72	24.17	C 12
51	22.85	19.69	22.29	22.63	22.05	20.96	17.20	21.65	D 12
52	20.58	17.84	19.90	19.82	19.10	18.03	14.87	19.14	D 12
53	20.68	17.95	20.05	20.06	19.27	18.26	15.01	19.29	D 12
54	19.02	16.31	18.13	17.87	16.84	15.50	12.19	17.19	D 12
55	18.77	16.11	17.98	17.68	16.63	15.24	11.95	17.00	D 12
56	18.70	16.09	18.05	18.00	17.08	15.87	12.61	17.22	D 12
57	19.92	17.11	19.19	19.37	18.66	17.38	13.97	18.51	D 12
58	20.24	17.66	19.78	19.84	19.03	17.85	14.48	18.99	D 13
59	20.28	17.75	19.87	19.93	19.16	17.92	14.54	19.08	D 13
1960	19.19	16.87	19.31	19.28	18.62	17.51	14.20	18.40	D 13,5
61	18.10	15.92	18.14	17.93	17.31	16.54	13.36	17.26	D 13,5
62	18.15	15.52	18.21	18.15	17.53	16.58	13.47	17.31	D 13,5
63	18.11	15.79	18.49	18.43	17.87	17.03	13.90	17.58	D 13,5
64	20.95	18.19	21.49	21.52	21.03	20.22	16.39	20.50	D 14
65	20.48	18.12	20.72	20.77	20.28	19.46	16.20	19.22	D 14,75
66	21.17	18.71	21.46	21.29	20.55	19.39	15.39	20.36	D 15,25
67	22.90	20.34	23.33	23.36	22.74	21.55	17.59	22.31	D 16,25
68	23.99	21.38	24.63	24.84	24.39	23.31	19.68	23.72	D 16,5
69	24.47	21.80	25.09	25.35	24.92	23.84	19.54	24.17	D 16,75
1970	25.35	22.40	26.45	26.76	26.32	25.38	20.66	25.37	D 17,5
71	25.52	22.14	26.25	26.97	26.59	25.52	20.94	25.42	D 17,5
72	26.24	22.95	26.92	27.72	27.10	26.35	21.88	26.14	D 17,5
73	28.14	24.75	28.62	29.82	29.62	28.59	24.12	28.16	D 18,25
74	27.37	24.92	28.76	30.02	30.26	29.74	25.71	28.43	D 18,75

Liite 6. Eräitä tuloverotukseen liittyviä tunnuslukuja v. 1948-83

Vuosi	\bar{o}_{kv1} (1)	\bar{o}_{kve} (2)	\bar{o}_{sv1} (3)	\bar{o}_{ke1} (4)	\bar{o}_k (1)+(3)+(4) (5)	Tutkimuk- sessa käytetty tunnus (6)	Helsingin sarja- tunnus (7)	Korkein sarja- tunnus (8)
1948	9.91	..	-	1.0	10.91	C 11	D 12	D 13 I
49	10.53	..	-	1.0	11.53	C 12	D 12	C 13 I
1950	10.58	..	-	1.0	11.58	C 12	D 11	C 13 I
51	10.83	..	-	1.0	11.83	D 12	D 12	C 13 I
52	10.95	..	-	1.0	11.95	D 12	D 12	C 14 I
53	11.36	..	-	1.0	12.36	D 12	D 13	C 14 I
54	11.07	..	-	1.0	12.07	D 12	D 12	A 13 I
55	11.00	..	-	1.0	12.00	D 12	D 12	A 13 I
56	11.22	..	-	1.0	12.22	D 12	D 12	A 13 I
57	11.64	..	-	1.0	12.64	D 12	D 12	A 14 I
58	12.00	..	-	1.5	13.50	D 13	D 12	A 14 I
59	11.87	..	-	1.5	13.37	D 13	D 12.5	A 15 I
1960	11.95	..	-	1.5	13.45	D 13.5	D 14	A 18.5 I
61	11.83	..	-	1.5	13.33	D 13.5	D 13.5	A 19 I
62	11.91	..	-	1.5	13.41	D 13.5	D 13.5	A 19 I
63	12.00	..	-	1.5	13.50	D 13.5	D 13.5	A 20 I
64	12.20	..	0.375	1.5	14.08	D 14	D 13.5	A 20 I
65	12.49	..	0.75	1.5	14.74	D 14.75	D 14.25	A 20.25 I
66	13.07	..	0.75	1.5	15.32	D 15.25	D 15.25	A 20.25 I
67	13.38	..	1.25	1.5	16.13	D 16.25	D 15.75	A 20.75 I
68	13.74	13.55	1.25	1.5	16.49	D 16.5	D 15.75	A 21.75 I
69	13.95	13.85	1.25	1.5	16.70	D 16.75	D 15.75	A 21.75 I
1970	14.38	14.38	1.25	1.75	17.38	D 17.5	D 17	A 24.5 I
71	14.55	14.60	1.25	1.75	17.55	D 17.5	D 17	A 24.5 I
72	14.66	14.70	1.25	1.75	17.66	D 17.5	D 17	A 23.5 I
73	14.84	14.88	1.438	1.938	18.22	D 18.25	D 17.5	A 24 I
74	15.22	15.34	1.5	2.0	18.72	D 18.75	D 18.5	A 24 I
75	15.55	15.57	1.5	2.25	19.30	19.25	18.75	A 24.25 I
76	15.62	15.60	1.5	2.25	19.37	19.25	18.75	24.25 A
77	15.72	15.68	1.5	2.25	19.47	19.50	18.75	24.25 A
78	15.76	15.76	0.875	2.0	18.64	18.50	18	24.25 A
79	15.73	15.84	1.0	2.0	18.73	18.75	17.5	24.25 A
1980	15.86	15.86	1.0	2.0	18.86	18.75	18	23.5 A
81	15.87	15.87	1.0	2.0	18.87	18.75	18	23.5 A
82*		15.91	1.0	1.82	18.72	18.75	18	22.25 A
83*		15.95	1.0	1.75	18.70	-	17.75	22.00 A

(1) = Kuntien veroäyrin keskihinta vuodelta t toimeenpannussa verotuksessa, penniä veroäyriltä

(2) = " " " ennakonpidätyksessä vuonna t, penniä veroäyriltä

(3) = Vakuutetun sairausvakuutusmaksuprosentti vuodelta t toimeenpannussa verotuksessa, % veroäyristä

(4) = " kansaneläke " " " " " " " " " " " " "

(7) = Helsingin kaupungin veroäyrin hinta + vakuutetun sosiaaliturvamaksuprosentti (ei sisällä kirkollisveroäyrin hintaa)

Liite 7. Veroasteet kokonaistulosta hypoteettisen laskelman ja aktuaalisen laskelman (ennakonpidätystaulukkojen) mukaan vuosina 1948-1974, %

Muuttuja	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
(0) Tulot	5600.99	5698.94	6491.08	7563.92	7871.99	7976.03	7844.97	7577.43	8461.11
Vähennysaste vv.	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76
Vähennykset vv.	1386.81	1411.06	1607.19	1872.83	1949.11	1974.87	1942.41	1876.17	2094.97
Verotettavat tulot vv.	4214.18	4287.88	4883.89	5691.09	5922.89	6001.17	5902.55	5701.26	6366.14
Veroaste	17.20	12.90	14.10	11.70	9.00	9.10	7.70	7.40	7.20
Verot (ast.muk.)	724.84	553.14	688.63	665.86	533.06	546.11	454.50	421.89	458.36
Vähän. verosta	20.73	21.09	24.02	27.99	29.13	29.52	29.03	28.04	31.31
(1) Valtion tulovero	704.11	532.05	664.61	637.87	503.93	516.60	425.47	393.85	427.05
Vähennysaste kv.	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61
Vähennykset kv.	538.26	547.67	623.79	726.89	756.50	766.50	753.90	728.19	813.11
Verotettavat tulot kv.	5062.73	5151.27	5867.29	6837.03	7115.49	7209.54	7091.07	6849.24	7648.00
Veroaste	11.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
(2) Verot kv.yms.	556.90	618.15	704.07	820.44	853.86	865.14	850.93	821.91	917.76
(3) Verot yht. (1)+(2)	1261.01	1150.20	1368.68	1458.31	1357.79	1381.74	1276.40	1215.76	1344.81
(4) Veroaste kok.tuloista	22.51	20.18	21.09	19.28	17.25	17.32	16.27	16.04	15.89
(5) Ennakonpidätyksen veroaste	24.22	23.05	24.17	21.65	19.14	19.29	17.19	17.00	17.22
(6) Suhdeluku $\frac{(5)}{(4)} \cdot 100$	107.60	114.22	114.60	112.29	110.96	111.37	105.65	105.99	108.37
Muutos $\Delta(6)$, %		6.15	0.33	-2.02	-1.18	0.37	-5.14	0.32	2.25
Vähennysjärjestelmän perustemuutokset)									
- prosenttivähennys				+	+		+		
- kalenteriin perustuva vähennys				+	+		+		
- kelavähennys									
- lapsivähennys (kv)									
- perusvähennys									
- huoltajavähennys (vv)									

1) Muutosta on merkitty plussalla, jos vähennyslajin enimmäismäärä on nimellisesti korotettu.

Muuttuja	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
(0) Tulot	9598.80	10475.72	10632.46	10979.71	11175.63	11672.87	12243.07	13511.83	14159.05
Vähennysaste vv.	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76
Vähennykset vv.	2376.66	2593.79	2632.60	2718.58	2767.09	2890.20	3031.38	3345.53	3505.78
Verotettavat tulot vv.	7222.14	7881.93	7999.86	8261.13	8408.54	8782.67	9211.69	10166.30	10653.27
Veroaste	8.50	8.00	8.10	8.40	7.60	8.00	8.00	8.90	9.30
Verot (ast.muk.)	613.88	630.55	647.99	693.94	639.05	702.61	736.93	904.80	990.75
Vähän. verosta	35.52	38.77	39.35	40.63	41.36	43.20	45.31	50.00	52.40
(1) Valtion tulovero	578.36	591.78	608.64	653.31	597.69	659.41	691.62	854.80	938.35
Vähennysaste kv.	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61
Vähennykset kv.	922.44	1006.72	1021.78	1055.15	1073.98	1121.76	1176.55	1298.49	1360.68
Verotettavat tulot kv.	8676.36	9469.00	9610.68	9924.56	10107.65	10551.11	11066.51	12213.34	12798.37
Veroaste	12.00	13.00	13.00	13.50	13.50	13.50	13.50	14.00	14.75
(2) Verot kv.yms.	1041.16	1230.97	1249.39	1339.82	1363.72	1424.40	1493.98	1709.87	1887.76
(3) Verot yht. (1)+(2)	1619.52	1822.75	1858.03	1993.13	1961.41	2083.31	2185.60	2564.67	2826.11
(4) Veroaste kok.tuloista	16.87	17.40	17.48	18.15	17.55	17.85	17.85	18.98	19.96
(5) Ennakkopidätyksen veroaste	18.51	18.99	19.08	18.40	17.25	17.31	17.58	18.98	19.92
(6) Suhdeluku [(5)/(4)] · 100	109.72	109.14	109.15	101.38	98.35	96.97	98.49	100.00	99.80
Muutos $\Delta(6)$, %	1.25	-0.53	0.01	-7.12	-2.99	-1.40	1.57	1.53	-0.20
Vähennysjärjestelmän perustemuutokset 1)									
- prosenttivähennys		+			+				
- kalliinpaikan vähennys		+							
- kelavähennys		+							
- lapsivähennys (kv)									
- perusvähennys									
- huoltajavähennys (vv)				+	+				+

1) Muutosta on merkitty plussalla, jos vähennyslajin enimmäismäärää on nimellisesti korotettu.

Liite 7, jatkoa

Muuttuja	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
(0) Tulot	14715.73	15546.71	16849.25	17234.34	17705.90	18851.71	20198.83	22567.46	26494.00
Vähennysaste vv.	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76	24.76
Vähennykset vv.	3643.61	3849.37	4171.87	4267.22	4383.98	4667.68	5001.23	5587.70	6559.91
Verotettavat tulot vv.	11072.12	11697.34	12677.38	12967.12	13321.93	14184.03	15197.60	16979.76	19934.09
Veroaste	9.60	10.90	11.70	11.90	12.20	12.90	13.70	14.90	14.90
Verot (ast.muk.)	1062.92	1275.01	1483.25	1543.09	1625.27	1829.74	2082.07	2529.98	2970.18
Vähen. verosta	54.46	57.53	62.35	63.78	65.52	69.76	74.75	83.51	98.04
(1) Valtion tulovero	1008.46	1217.48	1420.90	1479.31	1559.75	1759.98	2007.32	2446.47	2872.14
Vähennysaste kv.	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61	9.61
Vähennykset kv.	1414.18	1494.04	1619.21	1656.22	1701.54	1811.65	1941.11	2168.73	2546.07
Verotettavat tulot kv.	13301.55	14052.67	15230.04	15578.12	16004.36	17040.06	18257.72	20398.73	23947.93
Veroaste	15.25	16.25	16.50	16.75	17.50	17.50	17.50	18.25	18.75
(2) Verot kv.yms.	2028.49	2283.56	2512.96	2609.34	2800.76	2982.01	3195.10	3722.77	4490.24
(3) Verot yht. (1)+(2)	3036.95	3501.04	3933.86	4088.65	4360.51	4741.99	5202.42	6169.24	7362.38
(4) Veroaste kok.tuloista	20.64	22.52	23.35	23.72	24.63	25.15	25.76	27.34	27.79
(5) Ennakkopidätyksen veroaste	20.36	22.31	23.72	24.17	25.37	25.42	26.14	28.16	28.43
(6) Suhdeluku [(5)/(4)] · 100	98.64	99.07	101.58	101.90	103.00	101.07	101.48	103.00	102.30
Muutos $\Delta(6)$, %	-1.16	0.44	2.53	0.32	1.08	-1.87	0.41	1.50	-0.68
Vähennysjärjestelmän perustemuutokset 1)									
- prosenttivähennys									+
- kalliinpaikan vähennys									-
- kelavähennys									+
- tapsivähennys (kv)									
- perusvähennys									
- huoltajavähennys (vv)									

1) Muutosta on merkitty plussalla, jos vähennysjärjestelmän enimmäismarkkankääriä on nimellisesti korotettu.

Liite 8. Veroasteet kokonaistulosta aktuaalisen (A) ja hypoteettisen (H) vähemysjärjestelmän perusteella laskettuina vuosina 1976-82.

Taloustoimi ¹⁾ , tms.	1976		1977		1978		1979		1980		1981		1982	
	A/H		A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Valtionveronalaisten tulot	68.7		77.5		83.5		89.8		100.2		112.2		122.6	
Vähennykset (vv.)	15.4		17.2	17.4	18.9	18.7	20.2	20.2	22.5	22.5	25.5	25.2	27.2	27.5
Verotettava tulo (vv.)	53.3		60.2	60.1	64.6	64.7	69.5	69.6	77.6	77.7	86.7	87.0	95.4	95.1
Reaalinen tuloveroaste	0.1765		0.1732		0.1643		0.1610		0.1665		0.1665		0.1621	
Vähennykset verosta	0.6		0.6	0.7	0.7	0.7	0.8	0.8	0.8	0.8	1.0	0.9	1.2	1.0
Maksuunpantava vero	8.8		9.8	9.8	9.9	9.9	10.4	10.5	12.1	12.1	13.4	13.5	14.3	14.4
Vähennykset (kv.)	4.2		4.3	4.8	4.6	5.1	4.8	5.5	5.1	5.2	5.9	6.9	6.4	7.6
Verotettava tulo (kv.)	64.5		73.2	72.7	78.9	78.4	85.0	84.2	95.1	94.0	106.3	105.3	116.2	115.1
Veroaste suht. tuloverotuksessa	0.1937		0.1947		0.1864		0.1873		0.1886		0.1887		0.1872	
Kunnallis- ym. suht. tulovero	12.5		14.2	14.2	14.7	14.6	15.9	15.8	17.9	17.7	20.1	19.9	21.8	21.5
Verot yhteensä	21.3		24.0	23.9	24.6	24.5	26.4	26.2	30.0	29.8	33.5	33.4	36.1	35.9
Veroaste kokonaistuloista	0.3102		0.3105	0.3086	0.2952	0.2939	0.2936	0.2922	0.2998	0.2977	0.2982	0.2978	0.2940	0.2930
Suhdeluku @A/@H	1.0000		1.0061		1.0044		1.0047		1.0070		1.0013		1.0034	
Suhdeluvun muutos, %			0.6		-0.2		0.0		0.2		-0.6		0.2	

1) Luvut on esitetty miljardin markan kymmenysoosan tarkkuudella, mutta laskelmat on tehty miljoonan markan tarkkuudella.

Liite 9. Elinkustannusindeksin "1935=100" kehitys vuosina 1948-82

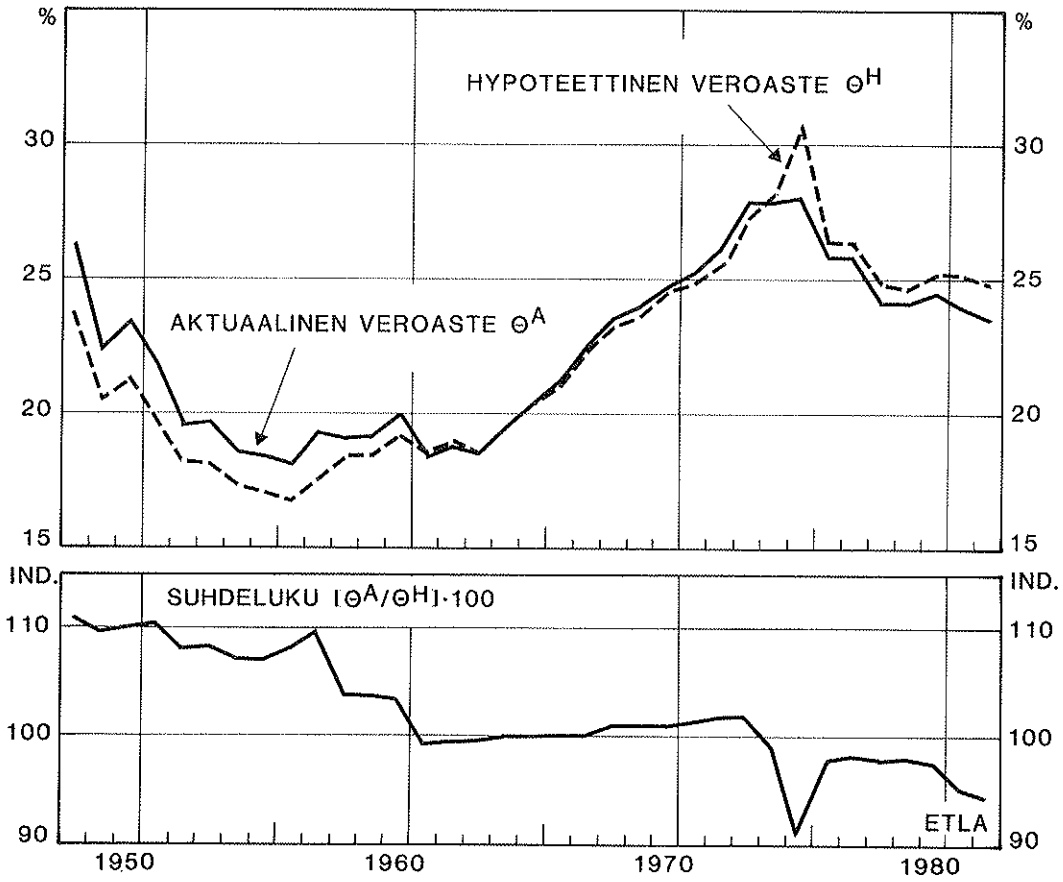
Vuosi, t	Indeksin pisteluku, i_t	Muutos, %	Muutos, %
1948	856	34.6	29.71
49	871	1.8	1.78
1950	992	13.9	13.02
51	1156	16.5	15.27
52	1203	4.1	4.02
53	1219	1.3	1.29
54	1199	-1.6	-1.61
55	1158	-3.4	-3.46
56	1293	11.5	10.89
57	1467	13.5	12.66
58	1601	9.1	8.71
59	1625	1.5	1.49
1960	1678	3.3	3.25
61	1708	1.8	1.78
62	1784	4.4	4.31
63	1871	4.9	4.78
64	2065	10.4	9.89
65	2164	4.8	4.69
66	2249	3.9	3.83
67	2376	5.6	5.45
68	2575	8.4	8.07
69	2634	2.3	2.27
1970	2706	2.7	2.66
71	2881	6.5	6.30
72	3087	7.2	6.95
73	3449	11.7	11.06
74	4049	17.4	16.04
75	4771	17.8	16.38
76	5453	14.3	13.37
77	6145	12.7	11.96
78	6624	7.8	7.51
79	7122	7.5	7.23
1980	7945	11.6	10.98
81	8897	12.0	11.33
82	9726	9.3	8.91
83 ^E	10600	9	8.62

Lähteet: Tilastollinen vuosikirja 1981 sekä kuluttajahintaindeksi-
tiedotukset.

Liite 10. Vähennysindeksin "1964 = 100" kehitys vuosina 1948-82

Vuosi	Pisteluku	Muutos	
		%	%
1948	108.3	0	0
49	108.3	0	0
1950	106.2	-1.9	-1.96
51	104.1	-1.9	-2.00
52	102.8	-1.2	-1.26
53	103.2	0.4	0.39
54	97.9	-5.1	-5.27
55	98.2	0.3	0.31
56	100.5	2.3	2.32
57	101.8	1.3	1.29
58	101.3	-0.5	-0.49
59	101.3	0	0
1960	101.3	0	0
61	98.3	-3.0	-3.06
62	96.9	-1.4	-1.43
63	98.5	1.6	1.64
64	100.0	1.5	1.51
65	99.8	-0.2	-0.20
66	99.9	0.1	0.10
67	100.3	0.4	0.40
68	102.8	2.5	2.46
69	103.1	0.3	0.29
1970	104.2	1.1	1.06
71	102.3	-1.9	-1.84
72	102.7	0.4	0.39
73	104.2	1.5	1.45
74	108.0	3.6	3.58
75	101.5	-6.0	-6.2
76	99.9	-1.6	-1.61
77	100.5	0.6	0.60
78	100.3	-0.2	-0.20
79	100.3	0	0
1980	100.5	0.2	0.20
81	99.9	-0.6	-0.60
82	100.1	0.2	0.20

Liitekuvio. Keskituloisen henkilön veroasteet aktuaalisen ja hypoteettisen (vuoden 1964) vähennysjärjestelmän mukaan laskettuina vuosina 1948-82.

LIITEKUVION SELITYS

Liitekuviossa on esitetty, millä tavoin vuonna 1964 keskimääräistä tuloa saaneen, I veroluokkaan kuuluneen henkilön verotus olisi kehittynyt kahden eri vaihtoehtoisen vähennysjärjestelmän mukaan, mikäli hänen tulonsa olisivat vuosittain muuttuneet täsmälleen inflaation mukaisesti. Aktuaalinen veroaste on laskettu kunkin vuoden voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Vähennyksistä on kunkin vuonna otettu mukaan ne viran puolesta tehtävät vähennykset, jotka ovat olleet mukana tutkimuksessa suoritetussa tarkastelussa. Valtion tulovero on laskettu ao. valtion tuloveroasteikon mukaan. Suhteellinen tulovero on laskettu käyttäen liitteen 6 sarakkeessa 6 ilmoitettua tunnusta. Hypoteettinen veroaste kokonaistuloista on laskettu muutoin samalla tavoin, mutta vähennysasteet ovat olleet koko ajan samat, vuoden 1964 mukaiset.

Kuten kuviosta voidaan nähdä, vähennysjärjestelmän kiristymisen tai lievenemisen kertova veroasteiden suhdeluku on tarkastelukauden alkupuolella pääsääntöisesti alentunut. Vuodesta 1960 alkaen vähennysjärjestelmä tarkastelussa tapauksessa lievästi kiristi tuloverotusta aina vuoteen 1973 asti, minkä jälkeen seurasi muutama voimakkaan muutoksen vuosi. Vuodesta 1977 alkaen vähennysjärjestelmä on reaalisesti keventänyt jonkin verran tuloverotusta tarkastelussa tapauksessa.

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA)

JULKAISUJA — PUBLICATIONS

THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY

LÖNNROTINKATU 4 B, 00120 HELSINKI 12

ETLAn edeltäjän, Taloudellisen Tutkimuskeskuksen julkaisuluettelo on saatavissa Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen toimistosta.

A list of the publications of ETLA's predecessor, the Economic Research Institute of Finnish Industry is available from the Office of ETLA.

SUHDANNE — ECONOMIC PROSPECTS

Suhdanne-ennustetta on julkaistu syksystä 1971 lähtien. Suhdanne ilmestyy keväällä ja syksyllä.

Economic Prospects has been published since 1971 twice a year in spring and in autumn.

- No 20** SUHDANNE kevät 1981. Economic prospects with English summary. Helsinki 1981. 132 s. nid.
- No 21** SUHDANNE syksy 1981. Economic prospects with English summary. Helsinki 1981. 136 s. nid.
- No 22** SUHDANNE kevät 1982. Economic prospects with English summary. Helsinki 1982. 144 s. nid.
- No 23** SUHDANNE syksy 1982. Economic prospects with English summary. Helsinki 1982. 141 s. nid.
- No 24** SUHDANNE kevät 1983. Economic prospects with English summary. Helsinki 1983. 151 s. nid.

KANSANTALouden KEHITYSNÄKYMÄT — MEDIUM-TERM ECONOMIC PROSPECTS

- No 1** Kansantalouden kehitysnäkymät 1978—1982, Medium-term economic prospects with English summary, Helsinki 1978. 70 s. nid.
- No 2** Kansantalouden kehitysnäkymät 1980—1984, Medium-term economic prospects with English summary. Helsinki 1980. 88 s. nid.
- No 3** Kansantalouden kehitysnäkymät 1981—1985, Medium-term economic prospects with English summary. Helsinki 1981. 111 s. nid.
- No 4** Kansantalouden kehitysnäkymät 1982—1986, Medium-term economic prospects with English summary. Helsinki 1982. 115 s. nid.
- No 5** Kansantalouden kehitysnäkymät 1983—1987, Medium-term economic prospects with English summary. Helsinki 1983. 129 s. nid.

Myynti — For sale at

Akateeminen Kirjakauppa, The Academic Bookstore SF-00100 Helsinki 10.

Suomalainen Kirjakauppa, The Finnish Bookstore SF-00100 Helsinki 10.

SARJA A SERIES

- A 1** YRJÖ O. VARTIA, Betajakauman parametrien estimointi maximum likelihood-menetelmällä. (Estimation of the parameters of the beta distribution by maximum likelihood method). 120 s. nid.
PENTTI L. I. VARTIA, Huomioita teoreettisten apukäsitteiden identifioituvuudesta. (Comments of the identification of auxiliary concepts). Helsinki 1973. 47 s. nid.
- A 2** PENTTI L. I. VARTIA, An Econometric Model for Analyzing and Forecasting Short-term Fluctuations in the Finnish Economy. Helsinki 1974. 249 s. nid.
- A 3** ANTTI TANSKANEN, Ulkomaankaupan tasapaino, taloudellinen kasvu ja Suomen velkaantuminen. (Balance in Foreign Trade, Economic Growth and Finland's Indebtedness). Helsinki 1976. 115 s. nid.
- A 4** YRJÖ O. VARTIA, Relative Changes and Index Numbers. Helsinki 1976. 230 s. nid.

- A 5** HEIKKI HÄMÄLÄINEN, Taloudellisten vaihteluiden seuranta- ja ennakkointijärjestelmän laadinta ja valvonta. English summary: Construction and supervision of a system for analysing and forecasting short-term economic fluctuations. Helsinki 1977. 146 s. nid.
- A 6** KARI JALAS, Suomalaisten teollisuusyritysten suhdanneodotukset vuosina 1966—1979 suhdannebarometriaineiston valossa. English summary: Business expectations of Finnish industrial firms in 1966—1979 according to the business survey of the confederation of Finnish industries. Helsinki 1981. 185 s. nid.
- A 7** Collected Scientific Papers of LEO RÖRNQVIST, Helsinki 1981. 423 s. nid.

SARJA B SERIES

- B 1** KARI SIHTOLA, Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset v. 1970. English summary: Indirect labor costs in Finnish manufacturing in 1970. Helsinki 1972. 133 s. nid.
- B 2** ROLF MAURY — JUKKA RINNE — REIJO VUORIKALLIO, Kuljetuskustannusten alueelliset erot ja niiden tasoittaminen. English summary: The regional variations of transport costs. Helsinki 1972. 127 s. nid.
- B 3** ILPO SEPPÄ — SEPPO WALLENIUS, Tekstiili- ja vaatetustavaroiden kulutus Suomessa vuosina 1954—1977. Helsinki 1972. 95 s. nid.
Separate English summary: The consumption of clothing and household textiles in Finland during 1954—1977. Helsinki 1973. 15 p.
- B 4** KARI HAGFORS, Teollisuuden vapaaehtoisten työvoimakustannusten alueittainen jakaantuminen vuosina 1965 ja 1970. English summary: A study of voluntary personnel expenditure by manufacturing firms in different regions of Finland in 1965 and 1970. Helsinki 1973. 176 s. nid.
- B 5** HEIKKI HÄMÄLÄINEN, Yksityisten kulutusmenojen rakenne ja kehitys Suomessa vuosina 1965—1975. English summary: Private consumption expenditure patterns and trends in Finland 1965—1975. Helsinki 1973. 159 s. nid.
- B 6** PIRKKO HAAVISTO — KARI HAGFORS, Teollisuuden kannattavuus 1960-luvulla. English summary: The development of the profitability of the Finnish industry in the 1960's. Helsinki 1973. 101 s. nid.
- B 7** TIMO SUMMA — ANTTI SÄÄSKILAHTI, Suomen koneteollisuus vuosina 1954—1980. English summary: The manufacture of machinery in Finland 1954—1980. Helsinki 1974. 210 s. nid.
- B 8** CHRISTIAN EDGREN, Suomalaisen siirtolaistyövoiman rakenne ja taloudellinen asema Ruotsissa. (The structure and the economic condition of Finnish workers in Sweden). Helsinki 1974. 178 s. nid.
Sweden). Helsinki 1974. 178 s. nid.
- B 9** RONALD WIMAN, Työvoiman kansainvälisen muuttoliikkeen mekanismi. Tutkimus Suomen ja Ruotsin välisen muuttoliikkeen syistä. English summary: The mechanism of international labour migration. A study of the causes of Finnish emigration to Sweden. Helsinki 1975. 216 s. nid.
- B 10** ILPO SEPPÄ — SEPPO WALLENIUS — ARJA VÄISÄNEN, Tekstiili- ja vaatetustavaroiden kulutus Suomessa vuosina 1970—1980. (The consumption of textiles and clothing in Finland in 1970—1980). Helsinki 1975. 54 s. + liitt. nid.
- B 11** KARI SIHTOLA, Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset vuonna 1973 sekä arvioita niiden kehityksestä vuosina 1974—1976. English summary: Indirect labour costs in Finnish manufacturing in 1973 and prospects for development of labour costs in 1974—1976. Helsinki 1975. 100 s. nid.
- B 12** TAUNO KALLINEN, Teollisuuden rahoitusrakenne toimialoittain vuosina 1960—1973. English summary: Structure of financing in Finnish industry, by industry group, 1960—1973. Helsinki 1975. 104 s. nid.
- B 13** TAUNO KALLINEN — KARI SIHTOLA — TIMO SUMMA — PEKKA YLÄ-ANTTILA, Teollisuuden kustannusrakenne toimialoittain ja kokoluokittain vuosina 1972 ja 1973. (The costs structure of Finnish industry, by industrial and size groups, in 1972 and 1973). Helsinki 1975. 101 s. nid.

- B 14** HEIKKI LEHTIMÄKI — PENTTI VARTIA, Tärkeimmät raaka-aineiden hintaindeksit. English summary: Main raw material price indices. Helsinki 1976. 270 s. nid.
- B 15** SINIKKA SALO, Suomen teollisuuden varastot vuosina 1960—1975. (Finnish Industrial Inventories in 1960—1975). Helsinki 1977. 125 s. nid.
- B 16** JOUKO KOSONEN, Riskien siirtäminen ja vakuutustoiminta. (The Transfer of Risks and Insurance). Helsinki 1977. 113 s. nid.
- B 17** SYNNÖVE VUORI, Toimialarationalisointi Suomen teollisuudessa vuosina 1961—1974. English summary: Branch rationalization in Finnish industry 1961—1974. Helsinki 1977. 186 s.
- B 18** PEKKA YLÄ-ANTTILA, Suomen ja Ruotsin metsäteollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema vuosina 1971—1976. English summary: A comparative study of forest industry profitability and financing in Finland and Sweden in 1971—1976. Helsinki 1978. 124 s.
- B 19** KARI SIHTOLA, Yksikkötyökustannusten kansainvälinen vertailu. English summary: An international comparison of unit labour costs. Helsinki 1978. 130 s. nid.
- B 20** KARI SIHTOLA, Teollisuuden työvoimakustannusten taso ja rakenne vuonna 1977 sekä arvioita niiden kehityksestä vuosina 1978—1980. English summary: The level and structure of labour costs in Finnish manufacturing industry in 1977 and estimates concerning their course in 1978—1980. Helsinki 1979. 125 s.
- B 21** SINIKKA SALO, Sektoreittaiset rahoitusvirrat Suomen kansantaloudessa vuosina 1970—78. English summary: Financial flows by sectors in the Finnish economy, 1970—78. Helsinki 1979. 109 s. nid.
- B 22** KARI ALHO, Rahamäärän kasvun hajottaminen eri tarjontalähteisiin sekä hajotteen soveltaminen eri rahalaitosten ottoainauskasvun selittämiseen. English summary: The decomposition of monetary growth in Finland with an application of the decomposition to the explanation of the growth of deposits in various banks. Helsinki 1979. 84 s. nid.
- B 23** ARJA VÄISÄNEN, Yksityisten kulutusmenojen rakenne ja kehitys Suomessa vuosina 1970—1982. (The Composition and Course of Private Consumption Expenditure in Finland, 1970—82). Helsinki 1980. 93 s. nid.
- B 24** PEKKA YLÄ-ANTTILA — ARMO HEIKKILÄ, Teollisuuden kannattavuuskehitys toimialoittain. English summary: Profitability in the Finnish industry by branches. Helsinki 1980. 110 s. nid.
- B 25** REIJA LILJA ja YRJÖ VARTIA, Koulutusaika kotitalouksien tuloerojen selitystekijänä. (Schooling as an explanatory factor of the income differences in households). Helsinki 1980. 147 s. nid.
- B 26** KARI ALHO, Pääoman tuottoaste, korko ja kansantalouden pääomanmuodostus. English summary: The rate of return, the rate of interest, and capital formation in Finland. Helsinki 1980. 162 s. nid.
- B 27** JUHANI TURKKILA, Valtion tuloveroasteikkojen reaalin kiristyminen Suomessa vuosina 1949—1979. Helsinki 1980. 113 s. nid.
- B 28** HEIKKI LEHTIMÄKI, Raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen määräytyminen ja muutosten välittyminen Suomen tuontihintoihin. Helsinki 1981. 284 s. nid.
- B 29** SINIKKA SALO, Vakuutuslaitossektorin lyhyen ajan ennustejärjestelmä. English summary: Short-term forecasting system for insurance institutions. Helsinki 1981. 71 s. nid.
- B 30** SYNNÖVE VUORI, Yritysten toimialoittaiset kokojakautumat Suomessa. English summary: Size distributions of Finnish enterprises by branches. Helsinki 1981. 150 s. nid.
- B 31** PENTTI L. I. VARTIA — YRJÖ O. VARTIA, Liikevaihtoveron korottaminen ja tulojen ostovoima. Helsinki 1981. 160 s. nid.
- B 32** SAMPSA SARALEHTO — LAURA VAJANNE, Suomen ulkomaankaupan indeksit vuosina 1949—1980. Helsinki 1981. 112 s. nid.
- B 33** HEIKKI HÄMÄLÄINEN ja SAMI TUURNA, Kansantalous 2000. Helsinki 1982. 130 s. nid.
- B 34** TUOMO KÄSSI, Teollisuus 1990. Helsinki 1982. 163 s. nid.

- B 35** JORMA VANNINEN, Sähkötuotannon vaihtoehtoista 1990-luvulla. Helsinki 1982. 70 s. nid.
- B 36** ANTTI SUVANTO, Valuuttakauppa ja ulkomaisen rahoituksen välitys suomalaisten pankkien toiminnassa. Helsinki 1983. 178 s. nid.
- B 37** MATTI VIRÉN, Yksityisten kulutusmenojen rakenne ja kehitys Suomessa vuosina 1950—1986. English summary: Private consumption expenditure in Finland 1950—1986. Helsinki 1983. 235 s. nid.
- B 38** GEOFFREY WYATT, Multifactor Productivity Change in Finnish and Swedish Industries, 1960 to 1980. Suomenkielinen yhteenveto: Kokonaistuottavuuden muutokset Suomen ja Ruotsin teollisuudessa vuosina 1960—1980. Helsinki 1983. 119 s. nid.
- B 39** JUHANI TURKKILA, Tuloverotuksen vähennysjärjestelmä Suomessa vuosina 1948—1982. Helsinki 1983. 106 s. nid.

SARJA C SERIES

- C 1** Suhdannevaihtelut Suomen kansantaloudessa v. 1958—1971. Osat I, II ja III. Helsinki 1972. 370 s.
- C 2** Suomen metalli- ja TEVA-tuotteiden ulkomaiseen kysyntään vaikuttaneet tekijät 1960-luvulla. Helsinki 1973. 86 s.
- C 3** CHRISTIAN EDGREN — RONALD WIMAN, Suomalainen siirtolaistyövoima Ruotsissa vuosina 1972. Helsinki 1973. 119 s.
- C 4** MATTI PURASJOKI, Investoinnit yrityksen finanssipäätöksenteon osana. Ekonometrisen simultaanimalli. Helsinki 1974. 135 s.
- C 5** AARNO SAVIAHO, Sahatavaramarkkinat ja vienti — Englannin markkinoiden lyhyen tähtäyksen ennustemalli. Helsinki 1975. 92 s.
- C 6** HEIKKI HÄMÄLÄINEN, Inflaatio toisen maailmansodan jälkeen Suomessa. Helsinki 1975. 33 s.
- C 7** JOUKO KOSONEN, Raha-aggregaattien soveltuvuudesta bruttokansantuotteen ja inflaation selittämiseen. Ekonometrisen analyysi Suomesta vuosina 1952—73. Helsinki 1975. 98 s.
- C 8** TAUNO KALLINEN, Työn tuottavuuden taso ja ansiotaso Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan tehdasteollisuudessa vuonna 1973. Helsinki 1976. 21 s.
- C 9** KARI ALHO, Rahoitusmarkkinoiden ja rahapolitiikan makrotaloudellinen tarkastelu korko- ja luottosäännöstelyn vallitessa. Helsinki 1977. 106 s.
- C 10** KARI ALHO, Ekonometrisen mallin ennustus- ja päätöksentekokäytön sekä mallin spesifioinnin ja estimoinnin välisten tilastollisten yhteyksien analyysi. Helsinki 1977. 191 s.
- C 11** ANTTI TANSKANEN, Dollarin termiinimarkkinat Suomessa 1973—76. Helsinki 1977. 43 s.
- C 12** PEKKA LASTIKKA, Tutkimus Suomen teollisuustyöntekijöiden työvoimapiireittäisistä paikkaeroista vuosina 1960—1971. Helsinki 1977. 177 s.
- C 13** LAURA VAJANNE, Kansantalouden ulkoisen tasapainokäsitteen vaihtoehtoisista tulkintatavoista. Helsinki 1978. 89 s.
- C 14** JUKKA LASSILA, Talonrakennustuotannon lyhyen aikavälin vaihtelut. Helsinki 1979. 125 s.
- C 15** TOM WALLDEN, Suomen paperi- ja massateollisuuden tuotannon ja viennin rakenne vuosina 1955—1975 sekä kehitysarvio vuoteen 1985. Helsinki 1979. 222 s.
- C 16** TIMO SUMMA, Teollisen toimialan tehokkuusrakenne ja sen muutokset — Salterin teoria ja sen soveltuvuus toimialan kehitysprosessin tarkasteluun. Helsinki 1979. 116 s.
- C 17** TAUNO KALLINEN, Taseanalyysi Suomen teollisuudessa vuosina 1974—1976 ja vertaileva tarkastelu Ruotsin ja Norjan teollisuudesat vuosiilta 1974—1976. Helsinki 1979. 69 s.
- C 18** JOUKO KOSONEN, Kansantalouden eläkemenot vuosina 1977—2010. Helsinki 1979. 28 s.
- C 19** HEIKKI VAJANNE — EERO PYLKKÄNEN — KARI SALMI, ETLAn kokonaistaloudellisen mallin ohjelmistokuvaus. Helsinki 1980. 164 s.

- C 20** TUOMO KÄSSI, Kilpailusta kasvavilla ja taantuvilla toimialoilla. helsinki 1980. 100 s.
- C 21** OECD:n Interfutures-raportin suomenkielinen tiivistelmä. Laatinut: Pekka Almi. Helsinki 1981. 43 s.
- C 22** KARI TERVONEN — PENTTI VARTIA, Valtiovarainministeriön vuosille 1953—1977 laatimien suhdanne-ennusteiden osuvuus. Helsinki 1981. 76 s.
- C 23** TIMO TERÄSVIRTA, Teollisuustuotannon volyymin lyhyen ajan ennustaminen osoitinmuuttujien avulla. Helsinki 1982. 69 s.
- C 24** REIJO MANKINEN — PENTTI VARTIA, Empiirinen tutkimus suomalaisten inflaatio-odotuksista marraskuussa 1977 ja niiden muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä. Helsinki 1982. 89 s.
- C 25** JUSSI MUSTONEN, ETLA:n vuosille 1971—1980 laatimien suhdanne-ennusteiden virheanalyysi. Helsinki 1982. 172 s.
- C 26** OSMO SOININVAARA, Teollisuuden Keskusliiton suhdannebarometrin sisäinen ennustuskyky metalliteollisuudessa. Helsinki 1983. 50 s.
- C 27** LAURA VAJANNE, Raaka-aineiden tuonnin suhdannevaihtelut ja varastosopeuttaminen. Helsinki 1983. 79 s.

KESKUSTELUAIHEITA sarja — DISCUSSION PAPERS series

- No 52** ANTTI SUVANTO, Ecometric Studies on the Demand for and the Supply of Money in Finland: A Survey. 26.02.1980. 17 s.
- No 53** YRJÖ O. VARTIA, Comments on W.E. Diewert's Paper "The Economic Theory of Index Numbers: A Survey". 14.03.1980. 8 s.
- No 54** PEKKA ALMI — PENTTI VARTIA, Medium-Term International Prospects. 30.05.1980. 24 s.
- No 55** KARI ALHO, Rahoitusvirtamatriisin ratkaiseminen ja tulostaminen ETLAn ennustejärjestelmässä. 24.06.1980. 12 s.
- No 56** YRJÖ O. VARTIA, Laatuerojen vaikutuksista indeksilaskelmissa. 29.06.1980. 11 s.
- No 57** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, The Variance Hypothesis on Output — Inflation tradeoff — Evidence from Scandinavia. 30.06.1980. 27 s.
- No 58** PEKKA YLÄ-ANTTILA — TIMO SUMMA, Metalli- ja metsäteollisuuden kannattavuudesta ja rahoituksesta 1970-luvulla. 11.07.1980. 24 s.
- No 59** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, New International Evidence on Output-inflation Tradeoffs — a Note. 31.07.1980. 11 s.
- No 60** PEKKA YLÄ-ANTTILA, Profitability and Industrial Investment in Finland: Some Empirical Notes on Factors Related to Future Investment and Economic Policy. 07.08.1980. 20 s.
- No 61** SYNNÖVE VUORI, Allcation of Investment in a Small Open Two-sector Economy. 29.08.1980. 23 s.
- No 62** ILKKA MELLIN ja MATTI VIREN, Aggregointikokeita kysyntäfunktiójärjestelmillä. 15.09.1980. 34 s.
- No 63** YRJÖ O. VARTIA — PENTTI L. I. VARTIA, A Note on Upward Bias in the Bank of Finland Currency Index. 20.10.1980. 15 s.
- No 64** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Inflation, Income Distribution and Stability of the Saving Function: Further Results. 29.10.1980. 31 s.
- No 65** YRJÖ O. VARTIA, A New Double Deflation Method of Calculating Price and Quality Components in Value Added. 29.10.1980. 27 s.
- No 66** YRJÖ O. VARTIA, Compensated income in consumption-saving economies. 06.11.1980. 105 s.
- No 67** LAURA VAJANNE, Suomen tavaratuonnin v. 1969 luokitusta vastaavat indeksit vuosille 1949—78. 07.11.1980. 58 s.
- No 68** L. TÖRNQVIST — P. VARTIA — Y. VARTIA, How Should Relative Changes be Measured? 09.11.1980. 16 s.
- No 69** TIMO TERÄSVIRTA, Prior Information and Biased Estimation in Linear Models. 17.11.1980. 13 s.
- No 70** TIMO TERÄSVIRTA, Temporal Aggregation in Finite Distributed Lag Models. 25.11.1980. 22 s.

- No 71** PENTTI VARTIA — KARI SALMI, A Note on the Short-term Determinants of Finnish Export Prices. 19.11.1980. 24 s.
- No 72** MARIANNE STENIUS, Korkorakenteen määräytymisestä Suomen rahoitusmarkkinoilla. 28.11.1980. 20 s.
- No 73** ANTTI SUVANTO, Foreign Exchange Dealing and the Transaction Demand for Foreign Exchange. 28.11.1980. 53 s.
- No 74** CHRISTIAN EDGREN, Tuloverotuksen automatiikan kvantifioinnista. 22.12.1980. 39 s.
- No 75** ANTTI SUVANTO ja LAURA VAJANNE, Tuontifunktiot ja kansantalouden pitkän aikavälin kehitysnäkymät. 23.12.1980. 22 s.
- No 76** ANTTI SUVANTO, Consistent Cross Exchange Rates, Numeraire Problems, and the Role of the Vehicle Currency. 05.01.1981. 24 s.
- No 77** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Inflation, Tight Money and Saving Function: Evidence from Finland. 27.01.1981. 24 s.
- No 78** CHRISTIAN EDGREN, En systematisk granskning av skattedata. 29.01.1981. 27 s.
- No 79** YRJÖ O. VARTIA, Vakuutusopimusten arvostaminen vakuutuksenottajan päätösongelmana. 04.03.1981. 63 s.
- No 80** I. MELLIN and M. VIRÉN, An Empirical Analysis of the Demand for Houses, Durables, and Nondurables 19.03.1981. 36 s.
- No 81** MATTI PIETARINEN — PENTTI VARTIA, A Comparison of Some Recent Medium-Term Forecasts. 14.05.1981. 22 s.
- No 82** MATTI PIETARINEN and ANTTI SUVANTO, Nominal and Real Exchange Rates of FIM and SEK in 1970—1980. 01.06.1981. 32 s.
- No 83** TIMO TERÄSVIRTA, Restricted Superiority of Linear Homogeneous Estimators over Ordinary Least Squares. 04.06.1981. 20 s.
- No 84** TIMO TERÄSVIRTA, Restricted Superiority of a Shrinkage Estimator with a Fixed Shrinkage Factor. 04.06.1981. 6 s.
- No 85** I. MELLIN and M. VIRÉN, Tightness of Money and Households' Consumption Behavior: A Test with Finnish Data. 09.06.1981. 18 s.
- No 86** MARIANNE STENIUS, Separating Short-term and Long-term Inflation Expectations Using Observations from Financial Markets. 17.06.1981. 31 s.
- No 87** SYNNÖVE VUORI, Frequency Curves of Finnish Firm Size Distributions in 1976. 17.06.1981. 47 s.
- No 88** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Saving and Inflation: Some International Evidence. 10.07.1981. 10 s.
- No 89** MARIANNE STENIUS, On the Efficiency of the Finnish Bond Market. 22.07.1981. 25 s.
- No 90** MATTI VIRÉN, Does the Labour Market Clear? Lucas — Rapping Model Reconsidered. 15.09.1981. 30 s.
- No 91** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Inflation, Tight Money and Household Saving Behaviour: Finnish Evidence. 29.09.1981. 19 s.
- No 92** PENTTI VARTIA and REIJO MANKINEN, An Empirical Study of the Ideas on Past and Future Price Movements Held in Finland in November 1977. 23.10.1981. 27 s.
- No 93** EERO PYLKKÄNEN — JUHA KINNUNEN, ETLAn ekonometrinen malli syyskuussa 1981. 30.10.1981. 52 s.
- No 94** KARI ALHO, Yritysten pääomakustannusten muuttujan konstruointi. 11.11.1981. 30 s.
- No 95** MALINVAUD EDMOND, Profitability and Unemployment in an Open Economy. 10.08.1981. 15 s.
- No 96** MATTI VIRÉN, Testing the Labor Market Equilibrium Hypothesis, 26.11.1981. 24 s.
- No 97** MATTI VAJANNE — EERO PYLKKÄNEN, Ekonometrisen mallin redusoidun muodon ja ratkaisun herkkyydestä muutettaessa mallin rakennemuodon kertoimia. 31.12.1981. 146 s.
- No 98** ANTTI SUVANTO, Ulkomaiset maksut ja valuuttakauppa. 31.12.1981. 47 s. nid.
- No 99** ANTTI SUVANTO, Yritysten maksuvalmius, korkopariteetti ja termiinivaluuttamarkkinat Suomessa. 31.12.1981. 45 s.
- No 100** MATTI VIRÉN, Household Consumption Behavior: A Cross-Country Study of 12 OECD Countries. 04.12.1982. 32 s.

- No 101** ANTTI SUVANTO, Eurovaluuttamarkkinat sekä kotimaiset valuuttaolot ja -talletukset. 22.02.1982. 48 s. A 4.
- No 102** ILKKA MELLIN — MATTI VIRÉN, Kotitalouksien kulutuskäyttäytyminen: Tasapaino- ja epätasapainomallin vertailu. 10.03.1982. 18 s.
- No 103** MATTI VIRÉN, Kulutusta koskevien suhteellisten hintojen ennustaminen vuosille 1981—90. 12.03.1982. 24 s.
- No 104** CHRISTIAN EDGREN, Verolainsäädännössä tehtyjen muutosten vaikutuksista valtion tuloveron tuotossa. 23.03.1982. 74 s.
- No 105** PEKKA LASTIKKA, Estimating Heteroscedastic Regression Models: Some New Methods and their Applications. 01.04.1982. 35 s.
- No 106** MATTI PIETARINEN — PENTTI VARTIA, A Comparison of some recent medium-term forecasts. 12.05.1982. 24 s.
- No 107** HEIKKI HÄMÄLÄINEN, Tekstiilien kysyntään vaikuttavat tekijät 1980-luvulla. 18.05.1982. 34 s.
- No 108** PENTTI SAIKKONEN and TIMO TERÄSVIRTA, Modelling the Dynamic Relationship between Wages and Prices in Finland. 18.06.1982. 26 s.
- No 109** TIMO TERÄSVIRTA, Short-term Forecasting of Industrial Production by Means of Quick Indicators. 23.06.1982. 16 s.
- No 110** ANTTI SUVANTO, Terms-of-trade, Real Exchange Rates, and the Economic Structure. May 1982. 20 + 8 s.
- No 111** ANTTI SUVANTO, Foreign Exchange Dealing and the Transactions Demand for Foreign Exchange. April 1982. 16 s.
- No 112** TOM WALLDEN, Structural Changes and Future Prospects of the Finnish Forest Industries. July 1982. 12 s.
- No 113** G. J. WYATT, The Supply of Inventions. 10.08.1982. 26 s.
- No 114** ANTTI SUVANTO, Optimal Quotations and Foreign Exchange Dealing: A dealer with Short-term Monopoly. August 1982. 16 s.
- No 115** GEOFFREY WYATT, On the Definition and Measurement of the Flow Capital Services. 19.08.1982. 20 s.
- No 116** JUSSI MUSTONEN, ETLAn rahoitusmarkkinaennusteiden osuvuudesta vuosina 1971—81. 09.09.1982. 21 s.
- No 117** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Household Saving in Finland, Norway and Sweden. 13.09.1982. 13 s.
- No 118** MARIANNE STENIUS, Government Debt Management and the Pricing of the Domestic Debt in Finland 1969—1977. 28.09.1982. 19 s.
- No 119** MARIANNE STENIUS, Disequilibrium econometrics for the Finnish Bond Market. 08.10.1982. 31 s.
- No 120** ERKKI KOSKELA — MARIANNE STENIUS — MATTI VIRÉN, Hur finansieras Investeringarna i Finland, Norge och Sverige in framtiden. 15.10.1982. 13 s.
- No 121** PEKKA YLÄ-ANTTILA, Kannattavuuseroista ja niiden pysyvyydestä. 26.10.1982. 31 s.
- No 122** KARI ALHO, Rahoitusmarkkinamallin rakenne ja yhtälöiden spesifikaatio, Osa 1: mallin rakenne, 26.10.1982. 73 s.
- No 123** KARI ALHO, Rahoitusmarkkinamallin rakenne ja yhtälöiden spesifikaatio, Osa 2: mallin rakenne. 16.11.1982. 78 s.
- No 124** ARTO LAITINEN — JUHANI TURKKILA, Kuntien asema suhdannepolitiikassa — käytännön kokemuksia Suomesta. 19.11.1982. 50 s.
- No 125** PEKKA LASTIKKA, Estimating Heteroscedastic Regression Models: Some new Methods and Their Applications. A Revised Version. 22.11.1982. 39 s.
- No 126** TIMO TERÄSVIRTA, Suhdanneosoittimista. 23.12.1982. 13 s.
- No 127** TIMO TERÄSVIRTA, Superiority Comparisons of Heterogeneous Linear Estimators. 23.12.1982. 35 s.
- No 128** KARI ALHO, Miten yritys voi hyödyntää suhdanne-ennusteita. 19.01.1983. 16 s.
- No 129** TIMO TERÄSVIRTA, Reducing the Dimension of Input Vector in Transfer Function Models: The Case of Quick Indicators. 24.01.1983. 19 s.
- No 130** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Credit Rationing and Consumer Intertemporal Choice. 07.02.1983. 12 s.

- No 131** ANTTI SUVANTO, Optimal Quotations and Wholesale Transactions. 08.02.1983. 16 s.
- No 132** JUSSI KARKO, Kokonaistuottavuuden ja teknologisen kehityksen mittaamisesta. 18.02.1983. 56 s.
- No 133** PENTTI VARTIA, Comments on Macroeconomic Stabilization Policies in a Small Open Economy. 29.03.1983. 19 s.
- No 134** TOM WALLDEN, Eräitä näkökohtia metsäteollisuutemme rakennemuutoksista, nykytilanteesta ja tulevaisuudennäkymistä. 12.05.1983. 31 s.
- No 135** JUKKA LESKELÄ and PENTTI VARTIA, A Comparison on Some Recent Medium-term Forecasts. 19.05.1983. 24 s.
- No 136** PEKKA YLÄ-ANTTILA, Kannattavuusrakenteen muutoksista lyhyellä ja pitkällä aikavälillä Suomen teollisuudessa. 02.06.1983. 50 s.
- No 137** TIMO TERÄSVIRTA, Strong Superiority of Heterogeneous Linear Estimators. 15.06.1983. 16 s.

MUUT JULKAISUT

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS 35 vuotta. 25.5.1981 pidetyissä juhlatilaisuuksissa esitetyt puheenvuorot. 22 s.

ERIPAINOSSARJA — REPRINT SERIES

- No 1** ANTTI TANSKANEN, Maan velanhoitokyvystä. *Unitas* 1976: 4, 203—210.
- No 2** YRJÖ O. VARTIA, Ideal Log-change Index Numbers. *Scandinavian Journal of Statistics* 1976: 3, 121—126.
- No 3** ANTTI TANSKANEN, Suomen teollisuuden kansainvälinen erikoistuminen. English Summary: The International Specialization of the Finnish Industry. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1977: 4, 416—434.
- No 4** ANTTI TANSKANEN, Stability Conditions in Dynamic Foreign Exchange Markets. *Welwirtschaftliches Archiv* 1977: 4, 607—622.
- No 5** YRJÖ O. VARTIA, Fisher's Five-tined Fork and Other Quantum Theories of Index Numbers. Reprint from *Theory and Applications of Economic Indices*, edited by W. Eichorn, R. Henn, O. Opitz and R. W. Sehphard, *Physica-Verlag, Würzburg* 1978; p. 271—295.
- No 6** PENTTI VARTIA, A Note on the Calculation of Arc-elasticities, *Scandinavian Journal of Economics* Vol. 78 1977; 485—487.
- No 7** PENTTI VARTIA, Huomioita Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen mallista, *Taloustieteellisen Seuran vuosikirja* 1977; 44—51.
- No 8** HEIKKI HÄMÄLÄINEN, Mono- ja monitieteellisyys taloudellisessa tutkimustyössä, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1978: 2, 199—202.
- No 9** TAUNO RANTA, Suomen asema kansainvälisen talouden kentässä. *Areena* 2: 336—347, *Tekninen Kustannus Oy, Turku* 1978.
- No 10** PEKKA YLÄ-ANTTILA, Suomen ja Ruotsin metsäteollisuuden yritysکوhtainen kannattavuus vuosina 1971—76, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1978: 3, 247—255.
- No 11** HANNELE WALLENIUS, JYRKI WALLENIUS and PENTTI VARTIA, An Approach to Solving Multiple Criteria Macroeconomic Policy Problems and an Application. *Management Science*, 24, June 1978: 10, 1021—1030.
- No 12** TIMO SUMMA ja PEKKA YLÄ-ANTTILA, Metallijä metsäteollisuusyritysten kannattavuudesta 1970-luvulla, *Unitas* 1979: 1, 22—30.
- No 13** HANNELE WALLENIUS, JYRKI WALLENIUS and PENTTI VARTIA, An Experimental Investigation of an Interactive Approach to Solving Macroeconomic Policy Problems. *Proceedings of the Eighth IFORS International Conference on Operational Research Toronto 1978*, Edited by K. B. Haley, *an Operational Research*, edited by K. B. Haley, 878—894.

- No 14** PENTTI VARTIA, Indexed Deposits and Price Expectations. *Weltwirtschaftliches Arghiv* 1979: 2, 242—254.
- No 15** KARI ALHO, Tuotannontekijöiden hintojen työllisyysvaikutuksia. *Taloustieteellisen Seuran vuosikirja* 1979; 27—37.
- No 16** KARI ALHO, Rahamäärästä ja sen säätelystä kansantaloudessa. *Synpunkter på penningmängden och dess reglering inom folkhushållningen*, *Unitas* 1979: 4, 225—232.
- No 17** HEIKKI HÄMÄLÄINEN, Kokonaistaloudellisen mallin ja taloustilastojen käyttö talouspolitiikan suunnittelussa, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1980: 1, 43—48.
- No 18** ANTTI SUVANTO, Raha kansantaloudessa. *Otavan suuri ensyklopedia*, osa 7. 1980.
- No 19** ANTTI SUVANTO, Stabiilisaatiopolitiikan ongelmista. *Taloustieteellisen Seuran vuosikirja* 1979/80: 1, 82—188.
- No 20** ANTTI SUVANTO, "Virheistä oppiminen" ja "paluu normaaliin" julkisissa ennusteissa. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1980: 4, 361—371.
- No 21** TIMO TERÄSVIRTA, The Polynomial Distributed Lag Revisited. *Empirical Economics*, 1980, 69—81.
- No 22** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, The Variance Hypothesis on the Output-Inflation Tradeoff: Evidence from Scandinavia. *The Scandinavian Journal of Economics*, vol 82, 1980: 4, 481—495.
- No 23** TIMO TERÄSVIRTA, Some Results on Improving the Least Squares Estimation of Linear Models by Mixed Estimation. *Scandinavian Journal of Statistics* 8, 1981; 33—38.
- No 24** P. L. I. VARTIA and Y. O. VAETIA, Description of the Income Distribution by the Scaled F Distribution Model. *The Statics and Dynamics of Income*, Edited by N. Anders Klevmarcken and Johan A. Lybeck, Tieto Ltd, 1981; 23—36.
- No 25** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, New International Evidence on Output-Inflation Tradeoffs, *Economics Letters* 1981: 6, 233—239.
- No 26** HEIKKI HÄMÄLÄINEN ja SAMI TUURNA, Kansantaloutemme näkymät vuoteen 2000, *Unitas* 1981: 2, 74—79.
- No 27** P. VARTIA and K. SALMI, A Note on the Short-term Determinants of Finnish Export Prices. *The Finnish Journal of Business Economics* 1981: 1, 3—19.
- No 28** MARIANNE STENIUS, Korkorakenteen määrätymisestä Suomen rahoitusmarkkinoilla. *Taloustieteellisen Seuran vuosikirja* 1980/81, 205—215.
- No 29** PENTTI VARTIA, Taloudellisista ennusteista. Valmisteltu puheenvuoro *Taloustieteellisessä Seurassa* 16.12.1980. *Taloustieteellisen Seuran vuosikirja* 1980; 286—294.
- No 30** LAURA VAJANNE, Tuontiyhtälöt: katsaus Suomessa tehtyyn ekonometriseen tutkimukseen. *Taloustieteellisen Seuran vuosikirja* 1980/81, 12—21.
- No 31** KARI ALHO, Pääoman tuotto Suomessa. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1981: 2, 151—161.
- No 32** TOM WALLDEN, Metsäteollisuuden rakennemuutos ja tulevaisuudennäkymät. *Kansallis-Osake-Pankin Taloudellinen Katsaus* 1981: 2, 23—29.
- No 33** JOUKO PAUNIO and ANTTI SUVANTO, Wage Inflation, Expectation and Indexation. *Journal of Monetary Economics*, vol. 8, 1981; 165—182.
- No 34** PENTTI VARTIA, Wage and Price Changes in Indexed and Non-Indexed Wage Agreements, *Ekonomiska Samfundets Tidskrift*, 1981: 3, 223—248.
- No 35** SINIKKA SALO ja MATTI VIRÉN, Kotitalouksien säästäminen Suomessa vuosina 1960—1980. *Kansallis-Osake-Pankki, Taloudellinen katsaus*, 1981: 4, 24—32.
- No 36** TIMO TERÄSVIRTA, Restricted Superiority of Linear Homogenous Estimators over OLS in the Estimation of Linear Models. *Contributed Papers. 43rd Session of the International Statistical Institute, Buenos Aires — Argentina, Vol. 1, 1981. 109—112.*
- No 37** SAMPSA SARALEHTO — LAURA VAJANNE, Finland's Foreign Trade 1949—80, *Unitas* 4/1981; 129—135.
- No 38** TIMO TERÄSVIRTA, A. Comparison of Mixed and Minimax Estimators of Linear Models. *Communications in Statistics. Theory and Methods. A10*, 1981; 1765—1778.
- No 39** PEKKA LASTIKKA, Finlands Rederiförenings Historik. *Finlands Rederiförening* 1932—1982, 1982. 105 s.

- No 40** HEIKKI HÄMÄLÄINEN — SARMI TUURNA, *Kansantalous* 2000. *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, 1982: 1, 45—50.
- No 41** TIMO TERÄSVIRTA, underestimation of Mean Square Error Matrix in Misspecified Linear Models. *Journal of Econometrics* 18, 1982; 281—284.
- No 42** SYNNÖVE VUORI, Yritysten kokoeroihin liittyvistä tutkimuksista. *Taloustieteellisen Seuran vuosikirja 1981/82*. 129—139.
- No 43** ILKKA MELLIN ja MATTI VIRÉN, Kotitalouksien kulutuskäyttäytyminen; tasapaino- ja epätasapainomallin vertailu. *Taloustieteellisen Seuran vuosikirja 1981/82*. 42—52.
- No 44** PENTTI VARTIA, Varför stagnerar produktivitetsökningen? Kommentar till Bertil Holmlunds artikel: Långsam tillväxt-strukturproblem och ekonomisk politik (Förhandlingar vid det nordiska nationalekonomiska mötet i Helsingfors 1981.) 77—79.
- No 45** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Saving and Inflation Some International Evidence. *Economics Letters* 9, 1982: 4, 337—344.
- No 46** ANTTI SUVANTO, "Error Learning" and "Return-to normality" in Public Forecasts: the Finnish and Swedish Experiences. *Prévision et Analyse économique*, 2. nov.-dec. 1982: 4, 153—169.
- No 47** ANTTI SUVANTO, Raha- ja luottomarkkinat. *Suomen Taloushistoria 2: Teollistuva Suomi. Toimittaneet Jorma Ahvenainen, Erkki Pihkala ja Viljo Rasila*. 1982; 294—307.
- No 48** TIMO TERÄSVIRTA, On the Accuracy of Mixed Estimators in the Estimation of Linear Models. *Selected Papers on Contemporary Econometric Problems*. Edited by E. G. Charatsis. The Athens School of Economics and Business Science. Athens 1982; 173—183.
- No 49** ERKKI KOSKELA ja MATTI VIRÉN, Mistä johtuvat kotitalouksien säästämisasteiden mittaaiset tasoerot. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 1982: 3, 282—292.
- No 50** PENTTI VARTIA, Mistä painot hintakilpailukykyä mittaavaan indeksiin. *Kansallis-Osake-Pankin taloudellinen katsaus* 3/1982; 18—24.
- No 51** TIMO TERÄSVIRTA, Superiority Comparisons of Homogeneous Linear Estimators. *Communications in Statistics, Theory and Methods*, A11. 1982; 1595—1601.
- No 52** ILKKA MELLIN and MATTI VIRÉN, An Empirical Analysis of the Demand for Houses. *Durables and Nondurables*. *Empirical Economics* 7, 1982; 49—61.
- No 53** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Some Characteristics of Saving in Finland, Norway and Sweden. *Bank of Finland Monthly Bulletin* 1982: 10, 26—30.
- No 54** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Hushållens sparande och inflation i Finland och Sverige. En komparativ studie. *Ekonomiska Samfundets tidskrift* 1982: 4, 275—290.
- No 55** LAURA VAJANNE, Raaka-aineiden tuonnin kehityslinjoja. *Unitas* 1982: 4, 182—186.
- No 56** ERKKI KOSKELA, MARIANNE STENIUS och MATTI VIRÉN, Hur finansieras investeringarna i Finland, Norge och Sverige i framtiden. *Ekonomisk Debatt* 1982: 7, 434—440.
- No 57** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Inflation. Tight Money and Household Saving Behavior: Finnish Evidence. *The Scandinavian Journal of Economics*. 1982: 3, 483—492.
- No 58** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Inflation and Saving: Testing Deaton's Hypothesis. *Applied Economics*, 1982: 6, 579—590.
- No 59** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, A Note on Long-term Determinants of the Private Saving Ratio. *Economics Letters*, 1983: 1, 107—113.
- No 60** TAUNO RANTA, *Kansantulotilastot elinkeinoelämän näkökulmasta*. Suomen kansantalouden tilinpitoa sata vuotta. Tilastokeskuksen tutkimuksia No 83, 1982; 53—58.
- No 61** KARI ALHO — PENTTI VARTIA, Valuuttakurssit ja kotimainen inflaatio. *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, 1983: 1, 123—126.
- No 62** ERKKI KOSKELA and MATTI VIRÉN, Social Security and Household Saving in an International Cross Section. *The American Economic Review*, Vol. 73, 1983: 1, 212—217.
- No 63** YRJÖ O. VARTIA, Efficient Methods of Measuring Welfare Change and Compensated Income in Terms of Ordinary Demand Functions. *Econometrica*, Vol. 51, 1983: 1, 79—98.

- No 64** TIMO TERÄSVIRTA, Restricted Superiority of Linear Homogeneous Estimators over Ordinary Least Squares. *Scandinavian Journal of Statistics* 10, 1983; 27—33.
- No 65** TIMO TERÄSVIRTA, Suhdanneosoittimista. *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, 1983: 2, 215—221.
- No 66** TIMO TERÄSVIRTA, O Pewnych Aspektach Modeli z Wymiernie Rozłożonymi Opóźnieniami z Autoregresywnym — Średnio Ruchomym Składnikiem Losowym i Ich Zastosowaniach Ekonomicznych. *Przegląd Statystyczny (Puola)* 28, 1981. 129—143.

